

ЈП „Србијашуме“ - Београд

ШГ „Ужице“ - Ужице

Основа газдовања шумама
за
ГЈ “Добрачко – Латвичке шуме”
(2018- 2027)

Ужице, 2017.

УВОД	3
1.0. ПРОСТОРНЕ И ПОСЕДОВНЕ ПРИЛИКЕ	4
1.1. Топографске прилике.....	4
1.1.1. Географски положај газдинске јединице.....	5
1.1.2. Границе	5
1.1.3. Површина.....	5
1.2. Имовинско - правно стање	7
1.2.1. Државни посед	7
1.2.2. Приватни посед	7
2.0. ЕКОЛОШКЕ ОСНОВЕ ГАЗДОВАЊА.....	7
2.1. Рељеф и геоморфолошке карактеристике.....	7
2.2. Геолошка подлога и типови земљишта.....	8
2.3. Хидрографске карактеристике.....	9
2.4. Клима.....	9
2.4.1. Температура ваздуха	11
2.4.2. Плувиометријски режим	12
2.4.3. Влажност ваздуха.....	12
2.4.4. Ветрови	12
2.4.5. Процена промене климе	13
2.5. Опште карактеристике шумских екосистема.....	15
2.6. Општи фактори значајни за стање шумских екосистема.....	16
3.0. ПРИВРЕДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ.....	17
3.1. Опште привредне карактеристике подручја.....	17
3.2. Економске и културне прилике	17
3.3. Организација и материјална опремљеност Шумског газдинства „Ужице”	18
3.4. Досадашњи захтеви према шумама у газдинској јединици и досадашњи начин коришћења шумских ресурса	19
3.5. Могућност пласмана шумских производа	20
4.0. ФУНКЦИЈЕ ШУМА.....	21
4.1. Основне поставке и критеријуми при просторно-функционалном реонирању шума и шумских станишта у газдинској јединици.....	21
4.2. Функције шума и намена површина у газдинској јединици.....	21
4.3. Газдинске класе	22
5.0. СТАЊЕ ШУМА И ШУМСКИХ СТАНИШТА.....	25
5.1. Стање шума по намени	25
5.2. Стање шума по газдинским класама	26
5.3. Стање састојина по пореклу и очуваности	28
5.4. Стање шума по мешовитости.....	31
5.5. Стање шума по врстама дрвећа	33
5.6. Стање састојина по дебљинској структури	43
5.7. Стање шума по старости	46
5.8. Стање вештачки подигнутих састојина	53

5.9.	Здравствено стање састојина.....	54
5.10.	Стање необраслих површина.....	54
5.11.	Отвореност шумског комплекса саобраћајницама.....	55
5.12.	Фонд и стање дивљачи.....	56
5.13.	Стање посебно заштићених елемената природе.....	57
5.14.	Стање састојина високих заштитних вредности (НСV шуме).....	57
5.15.	Општи осврт на затечено стање	60
6.0.	ДОСАДАШЊЕ ГАЗДОВАЊЕ	62
6.1.	Промена шумског фонда	62
6.1.1.	Промена шумског фонда по површини	62
6.1.2.	Промена шумског фонда по запремини и запреминском прирасту	63
6.2.	Однос остварених и планираних радова у досадашњем газдовању.....	64
6.2.1.	Досадашњи радови на заштити шума.....	65
6.2.2.	Досадашњи радови на коришћењу шума	65
6.2.3.	Остали радови	68
6.2.4.	Општи осврт на досадашње газдовање.....	68
7.0.	ПЛАНИРАЊЕ УНАПРЕЂИВАЊА СТАЊА И ОПТИМАЛНО КОРИШЋЕЊЕ ШУМА.....	69
7.1.	Циљеви газдовања.....	69
7.1.1.	Општи циљеви газдовања	69
7.1.2.	Посебни циљеви газдовања	69
7.1.2.1.	Биолошки узгојни циљеви	70
7.1.2.2.	Производни циљеви	71
7.1.2.3.	Технички циљеви.....	71
7.1.2.4.	Општекорисни циљеви	72
7.2.	Мере за постизање циљева газдовања.....	72
7.2.1.	Узгојне мере	72
7.2.1.1.	Избор система газдовања.....	72
7.2.1.2.	Избор узгојног и структурног облика.....	73
7.2.1.3.	Избор врста и размера смесе	73
7.2.1.4.	Избор начина сече обнављања и коришћења	73
7.2.1.5.	Избор начина неге	74
7.2.2.	Уређајне мере	74
7.2.2.1.	Избор периода за постизање оптималне обраслости	76
7.3.	Планови газдовања.....	76
7.3.1.	План гајења шума	76
7.3.1.1.	План обнављања и подизања нових шума	77
7.3.1.2.	План расадничке производње.....	78
7.3.1.3.	План неге шума.....	78
7.3.1.4.	План заштите шума	79
7.3.2.	План коришћења шума.....	82
7.3.2.1.	План проредних сеча.....	84
7.3.2.2.	План сеча обнављања.....	86
7.3.3.	План коришћења осталих шумских производа.....	88
7.3.4.	План лова	89
7.3.5.	План изградње шумских саобраћајница и других објеката.....	89

7.3.6.	План уређивања.....	89
7.3.7.	Могућ степен и динамика унапређивања стања и функција шума у току уређајног раздобља.....	89
8.0.	СМЕРНИЦЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНОВА ГАЗДОВАЊА	90
8.1.	Смернице за спровођење шумско-узгојних радова	90
8.2.	Смернице за остављање сувих и одумрлих стабала у шуми.....	95
8.3.	Смернице за спровођење радова на заштити шума	96
8.4.	Смернице за идентификацију и управљање шумама високе заштитне вредности у ЈП „Србијашуме”	96
8.5.	Упутство за израду извођачког пројекта газдовања шумама	99
8.6.	Време сече шума	100
8.7.	Смернице за изградњу путева	100
8.8.	Упутство за вођење евиденције газдовања шумама	100
8.9.	Упутство за примену тарифа.....	101
9.0.	ВРЕДНОСТ ШУМА	102
9.1.	Вредност младих састојина без запремине.....	103
9.2.	Вредност дрвне масе на пању	103
10.0.	ЕКОНОМСКО - ФИНАНСИЈСКА АНАЛИЗА	108
10.1.	Врста и обим планираних радова на коришћењу шума.....	109
10.1.1.	Квалификациона структура сечиве запремине	109
10.1.2.	Врста и обим планираних радова	109
10.1.3.	План уређивања годишње	110
10.1.4.	План заштите шума - годишње.....	110
10.1.5.	План изградње и одржавање шумских путева	110
10.2.	Утврђивање трошкова производње	110
10.2.1.	Трошкови производње дрвних соримената.....	111
10.2.2.	Трошкови радова на гајењу.....	111
10.2.3.	Трошкови уређивања шума.....	111
10.2.4.	Трошкови заштите шума	112
10.2.5.	Трошкови изградње, реконструкције и одржавања шумских путева	112
10.2.6.	Средства за репродукцију шума	112
10.2.7.	Накнада за посечено дрво.....	113
10.2.8.	Укупни трошкови производње	113
10.3.	Формирање укупног прихода.....	113
10.4.	Расподела укупног прихода.....	114
11.0.	НАЧИН ИЗРАДЕ ОСНОВЕ.....	115
11.1.	Прикупљање теренских података	115
11.2.	Обрада података	116
11.3.	Израда карата	116
12.0.	ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ	117

УВОД

Газдинска јединица „Добрачко – Латвичке шуме“ према припада Тарско – златиборском шумском подручју. Овом газдинском јединицом газдује ШГ „Ужице“, Ужице, које је део ЈП „Србијашуме“, Београд, преко ШУ „Косјерић“.

Прво уређивање ове газдинске јединице извршено је 1958. године од стране Бироа за пројектовање шумарству из Београда. Том приликом издвијено је 17 одељења, укупне површине 1217.46 ha. Јединица је формирана од бивших комуналних шума, бившег добра манастира „Клисура“ и површина које су се водиле као јавно добро. Оне су постале општеномном имовином на основу Закона о проглашењу општеномном имовином сеоских шума, пашњака и утрина 1948. године.

Други премер шума ове газдинске јединице био је 1987. године. Радове је извео институт за шумарство из Београда. Приликом другог уређивања додате су нове парцеле, тако да је укупна површина газдинске јединице износила 1472.95 ха. Том приликом направљена је и нова подела на 48 одељења.

Трећа основа рађена је за период од 1997 – 2007 године. Прикупљање и обраду теренских података, као и писање текстуалног дела, извршила је служба за уређивање шума ШГ „Ужице“ из Ужица. При овом уређивању примењен је метод делимичног премера. Теренско подаци су обрађени механографски по јединственом програму за све државне шуме у оквиру ЈП „Србијашуме“, Београд.

Четврта основа по реду за ГЈ „Добрачко - Латвичке шуме“, рађена је за период од 2008 – 2017. године. Прикупљање и обраду теренских података, израду планова газдовања и писање текстуалног дела основе, извршили су запослени у Одсеку за израду основа ШГ „Ужице“. Теренски радови извршени су у лето и јесен 2007. године, обрада података у јесен 2007. године а писање текстуалног дела у зиму 2008. године. При овом уређивању примењен је делимичан премер, метод кругова са константним полупречником. Текући запремински прираст одређен је на основу процента прираста. Сви теренски подаци су обрађени механографски по јединственим програму за шуме Србије.

Ова, пета основа по реду за ГЈ „Добрачко - Латвичке шуме“, рађена је за период од 2018 – 2027. године. Прикупљање и обраду теренских података, израду планова газдовања и писање текстуалног дела основе, извршили су запослени у Одсеку за израду основа ШГ „Ужице“. Теренски радови извршени су зиму 2016. и пролеће 2017. године, обрада података у лето и јесен 2017. године а писање текстуалног дела у јесен 2017. године. При овом уређивању примењен је делимичан премер, метод кругова са константним полупречником. Текући запремински прираст одређен је на основу процента прираста. Сви теренски подаци су обрађени механографски по јединственим програму за шуме Србије.

Основа је писана у складу са Законом о шумама (Сл.гл. РС бр. 30/10, 93/12,89/15), и Правилником о садржини основа и програма газдовања шумама, годишњег извођачког плана и привременог годишњег плана газдовања приватним шумама (Сл.гл.РС бр. 122/03) – у даљем тексту „Правилник“, као и осталих прописа који се односе на ову материју.

1.0. ПРОСТОРНЕ И ПОСЕДОВНЕ ПРИЛИКЕ

1.1. Топографске прилике

1.1.1. Географски положај газдинске јединице

По географском положају газдинска јединица се простире између 17038' и 170 48' источне географске дужине (од Париза) и између 43036' до 430 45' северне географске ширине.

По шумскопривредној подели ГЈ припада Тарско-златиборском шумском подручју, и шумској области „Западна Србија”. Простире се на подручју општине Ариље, у атару катастарских општина: Богојевићи, Бјелуша, Вигоште-Поглед, Бреково, Гривска, Добраче, Латвица, Радобуђа, Ступчевићи и Радошево.

1.1.2. Границе

Газдинску јединицу чини велики број изолованих делова чије се површине крећу од неколико ари па до великих комплекса који чине групе одељења са површином већом од 100 ха.

Сви комплекси који улазе у састав газдинске јединице окружени су приватним имањима.

Спољња граница према приватном поседу утврђена је приликом катастарских премера а обележена је првим уређивањем ових шума, 1958. год. и другим уређивањем шума 1987. године.

Унутрашње границе у овој газдинској јединици су прописно обележене.

Неопходно је вршити обнављање граница сваке пете године.

1.1.3. Површина

Укупна површина ГЈ „Добрачко - Латвичке шуме” према исказу површина и према списку катастарских парцела износи 1311.35 ха. Део Г.Ј. „Добрачко-Латвичке шуме“ је реституцијом враћен манастиру „Клисура“ као и приватним лицима, па је укупна површина мања за 154.23 ха.

Целокупна површина ГЈ налази се на територији општине Ариље. Простире се у атару 10 катастарских општина. Површина по катастарским општинама је следећа:

Табела бр. 1.

Редни број	Катастарска општина	Површина		
		ха	ар	м ³
1	Ариље		52	75

2	Бјелуша	44	11	21
3	Богојевићи	35	90	88
4	Бреково	86	14	60
5	Вигоште-Поглед	111	54	11
6	Гривска	37	55	4
7	Добраче	552	13	91
8	Латвица	224	21	95
9	Радобуђа	95	69	91
10	Радосево	10	86	37
11	Ступчевићи	112	64	67
Укупно газдинска јединица		1,311	35	40

Површина газдинске јединице има следећу структуру :

Табела бр. 2.

Редни број	Структура земљишта	Површина	
		ha	%
1	Високе састојине	130.66	10.0
3	Вештачки подигнуте састојине	130.25	9.9
4	Изданачке састојине	691.26	52.7
5	Шикаре	267.44	20.4
Укупно обрасло		1,219.61	93.0
5	Шумско земљиште	14.92	1.1
6	Неплодно	39.05	3.0
7	За остале сврхе	34.42	2.6
8	Заузеће	3.35	0.3
Укупно необрасло		91.74	7.0
Укупно газдинска јединица		1,311.35	100.0

Укупна површина обраслог земљишта износи 1219.61 ha што чини 93 % укупне површине газдинске јединице. Високе природне састојине простиру се на 130.66 ha односно на 10.0 % укупне површине. Културе (старости до 20 година) заузимају површину од 0.38 ha (0 %) а вештачки подигнуте састојине 129.87 (9.9 %). изданачке састојине заузимају површину од 691.26 ha (52.7 %). Шикаре заузимају 267.44 ha односно 20.4 %.

Укупна површина необраслог земљишта износи 91.74 ha, односно 7 % од укупне површине газдинске јединице. Од те површине шумско земљиште простира се на 14.92 ha (1.1 %), неплодно је на површини од

39.05 ha (3.0 %) и земљиште за остале сврхе на 34.42 ha (2.6 %),и заузеће на површини од 3.35 ha што износи 0.3 % укупне површине.

1.2. Имовинско - правно стање

1.2.1. Државни посед

Укупна површина државних шума обухваћених ГЈ „Добрачко-Латвичке шуме” износи 1311.35 ha. Наведене површине улазе у састав ГЈ „Добрачко-Латвичке шуме” и њима газдује Јавно предузеће „Србијашуме” Београд, преко дела предузећа Шумско газдинство „Ужице” из Ужица, Шумске управе Косјерић. Списак ових парцела по катастарским општинама приказан је у прилогу.

1.2.2. Приватни посед

На подручју ГЈ „Добрачко-Латвичке шуме” налази се неколико приватних енклава. У овој посебној основи за поменути газдинску јединицу неће бити приказана површина парцела у приватном власништву, јер оне не улазе у састав газдинске јединице. Ови подаци могу се наћи у старим основама.

Површина туђег земљишта, које је у виду више мањих енклава заступљено на подручју ове газдинске јединице, није предмет нашег планирања, тако да није ни приказана.

2.0. ЕКОЛОШКЕ ОСНОВЕ ГАЗДОВАЊА

2.1. Рељеф и геоморфолошке карактеристике

Газдинска јединица „Добрачко - Латвичке шуме“ простире се на Старовлашким планинама које према Ј.Цвијићу припадају динарском планинском систему (млађе набране планине). ГЈ се простире на обронцима моћних гребена који чине развођа сливова Рзава, Малог Рзава и Моравице.

Ово подручје спада у ниже планине средогорја које се простире највећим делом до 1000 м надморске висине. Већина одсека налази се на надморској висини од 500 - 800 м.

Истакнутије коте до којих достижу шуме ове газдинске јединице је Малич - 1100 м надморске висине (одељења 4 – 8), Седалац - 1010 м надморске висине (9-10 одељење), Сирова гора - 1140 м надморске висине и најистакнутија кота Клеџе 1310 м (1 одељење).

Најниже тачке у газдинској јединици су 350 м надморске висине - Шевељ (одељење 42), Пањак - 390 м надморске висине (14 а) и Ступчевићи - 330 м надморске висине (одељење 20 а).

Ове најниже и највише тачке донекле дају слику о разноликом рељефу и великој разуђености парцела на ширем подручју. Целокупно подручје карактерише јако изражен терен са многобројним увалама, моћним гребенима. Заступљене су све експозиције, тако да ниједна експозиција не преовлађује. Нагиби терена су веома изражени тако да је 73 % површине ГЈ са нагибом већим од 25 0.

Карактеристичан рељеф, као и неповољан положај (три слива великих река), велика разуђеност терена чини ову јединицу веома тешком за рад, како за спровођење планова газдовања тако и за прикупљање теренских података.

2.2. Геолошка подлога и типови земљишта

Геолошку подлогу највећим делом чине кречњачке стене. Кречнак често избија на површину у виду ситног или крупног покретног и непокретног камења.

Палеозојски шкриљци чине мањи део геолошке подлоге, ређе избијају на површину у виду груса и ситног камења.

У зависности од геолошке подлоге формирала су се углавном два типа земљишта, и то:

- Смеђе рудо земљиште на кречњаку и
- Смеђе скелетоидно земљиште на шкриљцима

Смеђе рудо земљиште на кречњаку је локализовано на блажим нагибима, подножјима кречњачких брегова и већим вртачама. Среће се веома често али не на великим просторима.

Земљишта су средње дубока. У пукотинама стена и у подножјима брда могу бити и нешто дубља. Боја им је смеђа и тамно-смеђа.

По свом саставу ова земљишта спадају у тешку глину или тешку иловачу.

Ова земљишта су веома погодна за узгој шуме.

Садрже велики проценат скелета, мало хумуса, веома су пропустљива за воду, представљају наша најсувља и најтоплија земљишта.

Смеђе скелетоидно земљиште на шкриљцима се најчешће среће на узвишенијим теренима, и то на заобљеним главицама или врло стрмим странама, које обилују водотоцима.

Земљишта на шкриљцима су плитка, нешто су дубља под буковом шумом. Она су порозна и слабо везана. Букова простирка добро заштићује ова земљишта од површинског спирања.

На овим земљиштима доминантне су следеће врсте дрвећа: буква, јасен, дивља крушка, смрча и јела и др. Запуштене ливаде и пашњаке брзо осваја папрат.

2.3. Хидрографске карактеристике

Подручје на коме се простире газдинска јединица веома је хидролошки изражено са довољном количином воде.

Главна река је Мали Рзав који извире у Катићима и тече на север сакупљајући бројне притоке до ушћа у Велики Рзав, у Радобуђи, а овај се северно од Ариља улива у Моравицу.

Друга по величини, али знатно мања по дужини тока и количини воде, је река Пањица, која извире испод Водица, тече на север примајући успут више потока и улива се код Клисуре у Моравицу.

Већи део газдинске јединице простире се у сливном подручју Малог Рзава.

Изворишта, као добра од општег интереса, могу се искоришћавати само у складу са њиховом наменом и на начин који обезбеђује рационалну употребу вода и функционисање целине система међурегионалног и регионалног водоснабдевања.

2.4. Клима

Извор података : метеоролошка станица Златибор, Републички Хидрометеоролошки Завод Србије

Газдинска јединица се налази у прелазној зони у којој преовлађује клима која је под утицајем умерено континенталне климе равничарског и висејског планинског дела западне Србије. У овој зони, ипак, преовлађује умерено континентална клима али са знатно јачим упливом висејске компоненте. Овакву прелазну климу има велики део западне Србије.

Западна Србија је у целини изложена утицају ваздушних струјања са запада, што чини да је она нешто богатија падавинама од источне Србије или великоморавске долине. Извесни утицај на ово подручје има маритимна клима која продире са југа, што се нарочито запажа у наглом топљењу снега у пролеће и честим сушним летима, толико карактеристичним за цело ово подручје.

У окружењу ГЈ налази се метеоролошка станица првог реда Златибор која ради од 1950 године. Лоцирана је на надморској висини од 1028 м, северна географска ширина 43°44' источна географска дужина 19°43' од Гринича.

За приказ климатских података по нормалама (1961-1990 и 1981-2010) приказати се подаци са метеоролошке станице Златибор.

СРЕДЊЕ МЕСЕЧНЕ, ГОДИШЊЕ И ЕКСТРЕМНЕ ВРЕДНОСТИ 1961-1990

Табела бр. 3 Средње месечне, годишње и екстремне вредности 1961-1990

	јан	феб	мар	апр	мај	јун	јул	авг	сеп	окт	нов	дец	год.
--	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------

	јан	феб	мар	апр	мај	јун	јул	авг	сеп	окт	нов	дец	год.
Температура °C													
Средња максимална	0,3	2,3	6,3	11,4	16,1	19,0	21,1	21,2	18,0	12,9	7,4	1,9	11,5
Средња минимална	-6,4	-4,6	-1,6	2,7	7,3	10,1	11,8	11,9	9,0	4,7	-0,1	-4,5	3,4
Нормална вредност	-3,3	-1,5	2,0	6,6	11,5	14,4	16,3	16,3	13,1	8,4	3,2	-1,5	7,1
Апсолутни максимум	13,8	18,2	21,7	24,5	29,7	31,1	34,0	32,4	30,8	25,0	20,6	17,1	34,0
Апсолутни минимум	-22,8	-19,8	-18,7	-7,3	-3,3	-2,2	4,2	2,4	-2,0	-7,0	-14,5	-19,0	-22,8
Ср. бр. мразних дана	27,0	22,5	18,5	7,6	0,4	0,0	0,0	0,0	0,2	4,2	15,2	24,7	120,3
Ср. бр. тропских дана	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,8	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3
Релативна влага (%)													
Просек	84,3	81,5	75,3	70,6	72,2	74,7	72,7	71,9	74,8	77,2	80,9	85,4	76,8
Трајање сијања сунца													
Просек	81,2	92,9	136,9	161,6	197,7	213,8	263,3	250,6	201,2	162,9	106,2	72,0	1940,3
Број ведрих дана	3,5	2,7	3,9	3,2	2,2	2,5	6,7	8,5	7,9	6,8	4,3	3,0	55,2
Број облачних дана	14,3	12,6	11,8	8,9	8,2	7,6	5,7	4,8	6,7	9,0	11,0	13,2	113,8
Падавине (mm)													
Ср. месечна сума	68,0	60,8	64,0	76,8	100,0	110,0	96,0	78,3	83,4	66,6	85,4	75,0	964,3
Мах. дневна сума	47,6	37,6	33,3	56,1	53,2	67,2	82,3	65,0	116,0	39,7	75,5	49,6	116,0
Ср. бр. дана ≥ 0.1 mm	15,3	14,6	15,7	15,6	16,0	16,0	12,4	11,3	11,1	11,1	13,5	15,0	167,6
Ср. бр. дана ≥ 10.0 mm	2,1	1,8	1,8	2,1	3,5	3,4	3,2	2,7	2,5	2,2	2,7	2,2	30,2
Појаве (број дана са....)													
снегом	14,1	13,4	11,7	6,7	0,7	0,0	0,0	0,0	0,1	2,0	7,3	11,8	67,8
снежним покривачем	28,0	23,1	19,0	6,2	0,5	0,0	0,0	0,1	0,1	2,0	11,1	22,2	112,3
маглом	12,4	10,6	10,7	8,8	8,4	9,0	6,6	6,0	8,9	10,7	12,4	12,8	117,3
градом	0,0	0,0	0,0	0,4	0,7	0,3	0,3	0,6	0,1	0,0	0,0	0,1	2,5

СРЕДЊЕ МЕСЕЧНЕ, ГОДИШЊЕ И ЕКСТРЕМНЕ ВРЕДНОСТИ 1981-2010

Табела бр.4-Средње месечне, годишње и екстремне вредности 1981-2010

	јан	феб	мар	апр	мај	јун	јул	авг	сеп	окт	нов	дец	год.
Температура °C													
Средња максимална	2,1	3,3	7,5	12,4	17,6	20,8	23,1	23,3	18,6	14,0	7,8	2,6	12,8
Средња минимална	-5,2	-4,7	-1,2	3,2	7,9	10,8	12,7	12,9	9,0	5,1	0,1	-4,0	3,9
Нормална вредност	-2,1	-1,3	2,4	7,2	12,3	15,4	17,2	17,5	13,1	8,8	3,2	-1,2	7,7
Апсолутни максимум	17,6	19,9	24,9	25,6	31,7	34,4	35,8	34,4	32,2	30	25,5	17,2	35,8
Апсолутни минимум	-19,8	-19,4	-18,7	-8,8	-2,1	-0,2	4,1	2,4	0,2	-11,2	-14,5	-18,5	-19,8
Ср. бр. мразних дана	26	22	18	6	0	0	0	0	0	4	15	24	116
Ср. бр. тропских дана	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	4
Релативна влага (%)													
Просек	83	79	74	70	70	73	70	70	75	78	80	85	76
Трајање сијања сунца													
Просек	92,1	105,7	141,9	161,4	210,1	229,8	272,9	259,4	196,1	160,6	108,1	76,4	2014,5
Број ведрих дана	4	4	4	4	3	4	8	9	7	6	5	4	63
Број облачних дана	13	11	11	10	8	7	5	6	8	9	11	14	113
Падавине (mm)													
Ср. месечна сума	65,4	68,5	73,4	79,0	94,4	110,2	96,3	78,8	98,3	78,2	92,3	82,6	1017,3
Мах. дневна сума	31,9	51,9	42,6	40,1	63,1	67,2	82,3	65	89,9	60,6	90,1	67,3	90,1
Ср. бр. дана ≥ 0.1 mm	15	15	16	17	16	15	12	11	12	12	13	16	171
Ср. бр. дана ≥ 10.0 mm	2	2	2	2	3	4	3	3	3	3	3	3	33
Појаве (број дана са....)													
снегом	13	13	12	5	1	0	0	0	0	2	7	13	66
снежним покривачем	27	24	20	5	0	0	0	0	0	2	12	23	114
маглом	14	12	13	10	9	9	8	7	11	12	14	16	134
градом	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2

У табелама су приказани климатски елементи за период две стандардне климатске нормале, односно периоди 1961-1990 и 1981-2010. Најважнији климатски елементи су температура и падавине.

2.4.1. Температура ваздуха

Просечна годишња температура ваздуха повећала се са 7,10 на 7,70°C у периоду две стандардне климатске нормале. За даље приказе коментарисаће се период 1981-2010.

Најхладнији месец у току године је јануар са просечном температуром од - 2,10°C. Из ове табеле видимо да се средња месечна температура од јануара постепено повећава да би у августу достигла максимум. Од августа се постепено смањује да би опет у јануару била минимална. Просечна средња температура ваздуха у току вегетационог периода (април – септембар) износи 13,80° C.

Вегетациони период почиње у првој половини априла, завршава се крајем септембра. Укупно трајање вегетационог периода износи просечно 170 дана. Екстремно ниске температуре не трају дуго тако да не причињавају веће штете вегетацији, као ни екстремно високе температуре.

На метеоролошкој станици Златибор забележене су следеће екстремне климатске вредности:

Максимална температура износи 35,8° C и измерена је 24.07.2007. год.

Минимална температура износи -23,10° C и измерена је 26.01.1954. год.

2.4.2. Плувиометријски режим

Плувиометријски (падавински) режим припада модифицираном типу средњоевропске расподеле падавина са карактеристичностима које се огледају у прилично равномерној расподели падавина у свим годишњим добима.

Из табеле нормала за период 1961-1990 видимо да просечна годишња висина падавина износи 964,3 мм, са најкишовитијим месецима мајем од 100,0, јуном од 110,0 и јулом од 96,0 мм падавина у просеку и најсувљим месецима фебруаром са 60,8 и мартм са 64,0 мм падавина у просеку. Годишњи број дана са падавинама већим од 10 мм износи 30,2 а са падавинама већим од 0,1 мм 167,6.

Из табеле нормала за период 1981-2010 видимо да просечна годишња висина падавина износи 1017,3 мм, са најкишовитијим месецима јуном од 110,2, септембром од 98,3 мм, јулом од 96,3 мм, мајем са 94,4 мм падавина у просеку. Најсувљи месеци су јануар са 65,4, фебруар са 68,5 и март са 73,4 мм падавина у просеку. Годишњи број дана са падавинама већим од 10 мм износи 33 а са падавинама већим од 0,1 мм 171.

Просечна висина падавина у вегетационом периоду (април - септембар), за периоду 1961 -1990, износи 544,5 мм односно 56,5 % просечне годишње висине. Просечна висина падавина у вегетационом периоду за периоду 1981 -2010, износи 557,0 мм односно 54,7 % просечне годишње висине.

Карактеристичност плувиометријског режима огледа се у вредности кумулативних висина. Тако се види бржа кумулација од априла до маја, затим константност од новембра до маја, док у јуну и јулу показује своје највеће вредности. Овде је важно да лето као годишње доба има највише падавина, затим долази јесен, пролеће и на крају зима.

Апсолутни максимум падавина износи 116,0 мм и евидентиран је 11.09.1974.год.

Максимална висина снега износи 93 цм и забележена је 16.03.1956.год.

2.4.3. Влажност ваздуха

Степен засићености ваздуха воденом паром, између осталог, утиче на развитак биљног света и плодношења, јер уколико је ваздух влажнији утолико је транспирација биљака мања и обратно. У континенталним пределима постоји паралелизам између дневних токова температуре ваздуха и количине водене паре у ваздуху, а лети под утицајем конвенције и турбуленције долази до смањења те количине у доба највиших дневних температура.

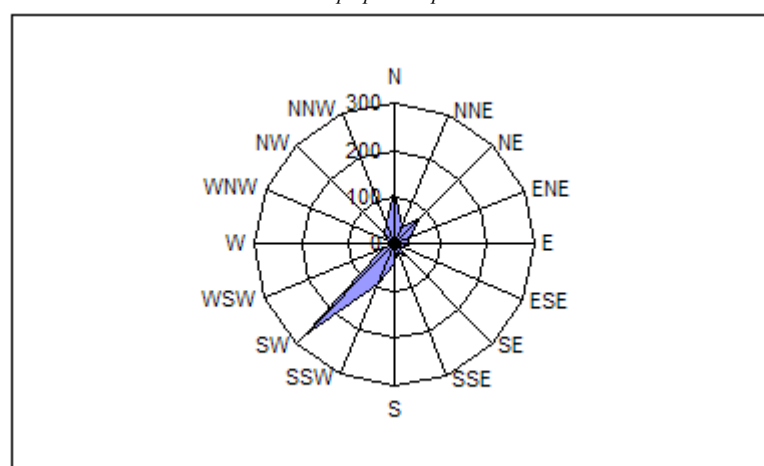
Број ведрих дана у периоду 1961-1990 износи 55,2 а број облачних дана 113,8. Број ведрих дана у периоду 1981-2010 износи 55,2 а број облачних дана 113,8. Број облачних дана највећи је у доба јесени и зиме, максимум у децембру и јануару. Број сунчаних сати највећи је у вегетационом периоду.

2.4.4. Ветрови

Табела бр. 5- Релативне честине ветра по правцима и тишине у промилима и средње брзине ветра у m/s 1981-2010.год.

	N	NNE	NE	ENE	E	ESE	SE	SSE	S	SSW	SW	WSW	W	WNW	NW	NNW	C
рел.честине(‰)	110	39	81	33	32	12	28	15	38	92	271	35	14	8	29	52	111
средње брзине (m/s)	1,9	1,5	1,5	1,7	1,7	1,9	2	2,2	3,7	4	2,9	2,3	1,7	1,5	1,5	1,7	

Графикон бр. 1

Кретања ваздуха су врло важни чиниоци поднебља јер је значајна јачина овог кретања, односно брзина која је праћена испаравањем са површине воде, земљишта и вегетације с једне, а сушење тла и биљног покривача, с друге стране.

Највећу релативну честину имају југозападни ветрови. Највеће средње брзине забележене су код јужних ветрова са средњом брзином од 3,7 м/секунди.

2.4.5. Процена промене климе

(Коришћени подаци са сајта Агенције за заштиту животне средине, наслов- колико нам се мења клима, аутори: Тихомир Поповић, Елизабета Радуловић и Миленко Јовановић).

Клима је “производ” климатског система. Климатски систем је сложен динамички систем кога чине атмосфера, хидрисфера, биосфера, криосфера и њихове међусобне интеракције. Клима је базични природни ресурс и стога има доминантан утицај на екосистеме. Клима се, поједностављено, може посматрати као просек стања времена за одређени временски период. Период 1961-1990 је период последње стандардне климатолошке нормале.

Температура и падавине су најважнији климатски елементи. Преосечна температура планете Земље је око 15° С. Преовлађујући део Србије има умерено континенталну климу. Просечна годишња температура ваздуха за територију Републике Србије, по подацима из периода 1961-1990. износи 10,1° С. Најтоплији месец је јули, са просеком за Србију 19,9° С. Годишње колебање температуре у Србији је 22° С. Оно је веће на северу него на југозападу.

Просечна количина годишњих падавина за територију Републике Србије износи 734 мм. Североисточни део Србије има најмању годишњу суму падавина, од 535 до 550 литара по м². На југозападу Србије региструју се годишње суме до 800 мм.

Климатски елементи имају природну варијабилност о чему се закључује директно из резултата метеоролошких мерења. Када се на природну варијабилност надограде последице промена састава атмосфере говоримо о промени климе. Промене не настају нагло. У оквиру истраживања урађене су анализе у периоду 1931-1961-1990. год.

Промене, односно смањење годишњих количина падавина, посебно су изражене у областима са просечним падавинама испод 650 мм. Дефицит падавина после 1980 године на подручју Србије је веома изражен.

Вредности годишњих температура ваздуха за Србију, периода дужине 50 година, а који се завшава 2000, креће се између 0,2 и 0,5° С пројектовано на 100 година. Са скраћивањем низа података који завршава 2000. интезитет тренда расте. По тренду вредности података у периоду 1966-2000, годишња температура ваздуха за подручје Србије се

повећава интезитетом од 10° С за 100 година. Краћи периоди имају веће позитивне вредности, што значи да се отопљавање на годишњем нивоу интензивира последњих деценија. То практично значи да је од 1982. започео раст годишње температуре у Србији који и даље траје. Тренд вредности годишњих сума падавина у Србији показује да последњих 52 године има тенденцију опадања. Интезитет смањивања је 10 % нормале за 50 година. Са смањењем дужине посматраног низа интезитет редукција годишњих сума падавина расте достижићи максимум по подацима из последњих 35 и 30 година. Тренд годишњих падавина поклапа се са периодом раста вредности годишњих температура ваздуха. Почетак периода раста тепературе ваздуха праћен је периодом редукције годишњих сума падавина. Анализе метеоролошких података из периода 1951-2000., указују да годишња температура последњих година и деценија задржава континуирани раст, а да су код падавина присутне осцилације са чешћом појавом дефицита. Топлије године су скорашње, претходне године. По томе оне могу да буду и веома сушне. Карактеристична је 2000,екстремно топла и екстрмно сушна. Постоји линеарна зависност која указује да су у скоријој прошлости учестале топле и суве године у Србији.

На основу података за цео протекли век, закључује се да је период на крају прошлог века био убедљиво најтоплији са дефицитом падавина у односу на нормалу 1961-1990. Процене у блажој варијанти за подручје Србије, до краја овог века, дају повећање годишње температуреваздуха до чак 4° С. За разлику од температуре, чији се раст очекује у целој Европи,промене падавина су сложеније. Ипак постоји сагласност у проценама да ће доћи до смањења летњих падавина. По оваквим проценама нека наша подручја ће током лета имати мање падавина и за 20%. Тежина овог губитка највише ће се сагледати кроз подсећање да и сада младе културе и младе природне састојине пуно зависе од расподеле падавина за време вегетацијске сезоне. Поред младих састојина последице дефицита влаге веома су уочљиве и код вештачки подигнутих састојина (срче, која има плитки коренов систем) ван свог природног ареала односно на стаништима лишћара. Процене температура и падавина до краја овог века за подручје Србије су сагласне у порасту температуре, током зиме око 2° С, током лета више од 2° С. Током зиме може се очекивати благи пораст количина падавина, током лета смањење. Износ смањења летњих падавина по најновијој опцији, премашује 50 % садашњих нормала. Процена будуће климе је неизвесност и непознаница. Њихово превазилажење је могуће са што бржим укључивањем у процесе. Одлагање ће имати већу цену.

Ради бољег увида у климатске промене даје се табеларни приказ температуре и падавина, два најбитнија климатска елемента, у претходном уређајном раздобљу али и подаци за 2000-ту годину која се сматра екстремном.

Табела бр. 6- (просечне месечне температуре t °C) станица првог реда Златибор

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	укупно
2000.	-5,1	-0,5	2,5	10,6	14,2	17,0	18,3	20,3	12,9	10,4	8,4	1,4	9,2
2008.	0,6	1,2	3,7	8,0	13,6	17,0	17,8	18,8	11,3	10,4	5,1	0,2	9,0
2009.	-1,8	-2,0	1,7	9,7	14,3	15,5	18,7	18,3	14,3	7,6	6,7	0,6	8,7
2010.	-2,6	-0,3	2,6	7,8	12,3	16,1	17,9	18,4	12,5	6,1	8,0	-0,4	8,3
2011.	-1,4	-1,9	2,0	7,8	11,1	16,0	18,3	19,1	17,2	6,9	2,5	0,4	8,2
2012.	-3,6	-8,0	4,3	8,2	11,6	19,3	20,9	21,0	16,8	11,2	6,6	-2,0	8,9
2013.	-0,4	-0,3	2,5	9,9	13,3	15,6	18,3	19,7	13,1	11,4	5,4	-0,3	9,1
2014.	2,7	4,4	5,1	7,5	11,0	15,1	17,2	17,3	12,5	9,2	6,8	-0,1	9,1
2015.	-0,8	-0,7	1,9	6,6	13,9	15,7	20,7	20,1	15,4	8,9	5,8	0,4	9,0
2016.													
2017.													

Просечне месечне температуре са станице Златибор су изнад вредности нормале периода 1961-1990 са просечном температуром од 7,1° С. Просечна температура за период 1981-2010 износи 7,7° С, тако да су просечне температуре у претходном уређајном раздобљу веће од температура у наведеним периодима.

Табела бр. 7- (просечне месечне падавине,мм) станица првог реда Златибор

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	укупно
2000.	52,7	69,2	69,3	58,7	77,1	67,4	68,8	22,5	161,6	58,1	69,0	74,3	848,7
2008.	29,7	21,5	95,0	69,8	74,4	106,6	110,4	12,1	137,9	66,6	101,7	85,1	910,8
2009.	60,0	89,6	111,8	30,4	109,7	215,2	123,6	93,8	54,8	168,5	124,9	96,3	1278,6
2010.	55,2	108,9	53,5	76,8	87,1	176,6	67,1	93,9	108,6	101,0	82,8	107,1	1118,6
2011.	40,0	53,5	52,9	40,3	156,1	115,0	155,2	9,1	87,4	39,4	2,5	84,3	835,7
2012.	112,6	86,7	27,2	89,4	161,7	18,6	81,7	9,2	27,3	56,2	61,1	109,4	841,1
2013.	84,1	110,5	85,1	31,0	148,7	47,3	23,6	22,5	86,2	75,5	74,2	12,9	801,6
2014.	39,7	16,6	107,3	225,8	196,0	146,6	197,7	151,8	237,1	66,9	23,2	106,8	1515,5
2015.	63,8	80,6	148,4	82,5	43,9	129,8	10,0	114,5	98,2	91,8	65,7	5,0	934,2
2016.													
2017.													

Просечне годишње падавине у периоду 1961 до 1990 износе 964,3 мм док су у периоду 1981-2010. веће и износе 1017,3 мм.

Из табеле просечних месечних падавина видан је мањак влаге 2008, 2011, 2012 и 2013. године нарочито у вегетационом периоду од априла до септембра. За 2014-ту годину је карактеристичан вишак падавина нарочито у вегетационом периоду, од априла до септембра. Повећан обим падавина је био карактеристичан по великим количинама у кратком временском периоду који је изазивао изливање водотока, поплавне таласе, оштећивање путне мреже, покретање клизишта.

Тенденције раста температура и мањак влаге може се очекивати и у наредном периоду као и нагла увећања обима падавина у кратком временском периоду. Обимне и нагле падавине у кратком временском периоду мало утичу на повећање влаге у земљишту, а због велике количине површинске воде изазивају бујичне токове који у знатној мери могу да оштете шумске саобраћајнице.

2.5. Опште карактеристике шумских екосистема

На развитак и данашње стање вегетације утицали су многобројни чиониоци, међу којима су најважнији: разноврсни облици рељефа (од речних долина до брежуљкастих терена), климатске карактеристике и на крају деловање човека. На многим местима уместо потиснутих шума проширили су се разни типови ливада и пашњака који се нерационално искоришћавају.

Газдинска јединица се простира у појасу брдске букове шуме и у појасу храстових шума. На експозицијама окренутим северу преовлађују заједнице брдске букове шуме (Асс. Fagetum submontanum, Руд). На јужним експозицијама лоциране су заједнице сладуна и цера (Асс. Quercetum-confertae-cerris, Руд.).

Заједница брдске букове шуме (Асс. Fagetum submontanum, Руд) у ближој прошлости су биле далеко више распрострањене. Данас су високе брдске букове шуме сведене на мале фрагменте, док су остале шуме мање више деградиране (изданаčke) а многе од њих су претворене у пашњаке.

Брдске букове шуме се простиру од 500 - 1300 м надморске висине на осојним заклоњеним теренима храстовог појаса, буква се повлачи у увале и на доње делове засенчених падина.

Брдске букове шуме углавном се добро обнављају и поред знатне деградације шума и земљишта. Брже се обнавља на силикатним стенама, јер је земљиште дубље, очуваније и богатије, што је разумљиво када се има у виду да буква обезбеђује довољно материјала за изградњу дубоког смеђег земљишта. Буква је постепено, нарочито у долинама река, на доњим деловима падина потискивала храстове, захваљујући низу својих особина: добро вегетативно и

генеративно размножавање, бујаан развитак подмлатка, формирање густог склопа, јак разгранат коренов систем и велике потребе за влагом земљишта, дубока стеља која се добро разлаже и др. Овај сукцесивни процес може се данас уочити на свим местима где се буква граничи са храстом, а станиште одговара у извесном степену букви.

Ову заједницу насељавају и многе врсте из заједнице сладуна и цера.

Необрасло шумско земљиште у овом појасу пошумљено је црним и бели бором, затим смрчом, јелом и боровцем.

2.6. Општи фактори значајни за стање шумских екосистема

Најзаступљенија врста дрвећа у овој газдинској јединици је буква, уз присуство цера, китњака, сладуна и граба као и алохтоних врста од којих је најизраженији црни бор.

Геолошка подлога, дубина и производни потенцијал земљишта омогућили су букви да доминира. У укупној дрвној запремини она је заступљена са 62.60 %,затим долази цер (13.80 %) и Ц.бор (11.0 %).Остале врсте су заступљене са 12.6 % од укупне дрвне запремине.

Заједнице брдске букове шуме и заједнице сладуна и цера су заступљене у односу 58.40 % : 41.6 %, букове заједнице су производније.

Вештачки подигнуте састојине налазе се већим делом на стаништима букве и ту се морају третирати као прелазне врсте. На лошим стаништима оне ће се задржати, а на осталим где год услови дозвољавају вратиће се у аутохтоне врсте. Највећи део површина пошумљаван је црним бором са промењивим успехом.

3.0. ПРИВРЕДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

3.1. Опште привредне карактеристике подручја

Газдинска јединица „Добрачко - Латвичке шуме” налази се на територији СО Ариље које припада Златиборском округу. То је највећим делом брдско-планински крај. Плодне равнице смештене су у котлини реке Моравице, где се у последње време сконцентрисао највећи део становништва. Проблем миграције село - град јако је изражен тако да су у селима заступљена готово искључиво старачка домаћинства. Сточарство је некада било развијено док се већина становништва овог подручја није запослила у индустрију. Сточарством се данас баве углавном сеоска старачка домаћинства, и то у мањем обиму, држећи стоку за своје потребе. Оно што је карактеристика за привреду општине Ариље је развијена мала привреда, односно развијена приватна иницијатива која има дугу традицију. Нису то у питању само мање занатске радње и објекти већ већи погони са доста запослених радника. Следећа карактеристика општине Ариље је развијена пољопривреда - производња малине, воћа и кромпира. Овај вид пољопривредне производње погодује становништву који су расељени из села јер послове обављају викендом и за време годишњег одмора. У јеку највећих радова, као што је берба малине, често се ангажује сезонска радна снага.

Развијена приватна иницијатива, интензивна пољопривреда, старачка сеоска домаћинства, карактеристике су Ариљског краја. Шумарство је ту по страни, и нарочито је изражен проблем недостатка физичке радне снаге у шумарству.

3.2. Економске и културне прилике

Привредна развијеност и општи економски услови подручја Општине Ариље приказане се на основу података из публикације „Општине и региони у Републици Србији, 2015. ” Републичког завода за статистику Србије, Београд, издање објављено 2015. године.

Површина општине Ариље износи 349 км². На подручју општине има 22 насеља, 22 катастарске општине и 22 месне заједнице. Укупан број становника према попису из 2011 године износи 18792 (53 становника на км²) што је смањење у односу на стање 2007 (19.602 становника). Број пунолетних становника износи 15340 а просечна старост 42 године. Већински део становништва од 98% (18407) припада српској националности а 96,8% (18194) православној вероисповести. По образовању (део становништва старији од 15 година) непотпуно основно образовање има 2293, основно образовање 4028, средње образовање има 7735, више образовање 613 а високо образовање има 783.

Број домаћинстава 6126 са просечним бројем чланова од 3,1 док број породица износи 5579 од чега је 1756 без деце. Годишњи број рођених је 171 а умрлих 237 тако да је прираштај негативан и износи -66. Годишње се закључи 89 бракова а разведе 18.

Број пољопривредних газдинстава износи 4793. Површина коришћеног пољопривредног земљишта износи 11.822 ха од чега је 1973 ха ораница и башта, 3198 ха воћњака, и 6383 ха ливаде и пашњаци. Број трактора износи 1582.

Укупно активног становништва је 9317 док је 9475 радно неактивно (млађи од 15 година, пензионери, ученици и студенти, домаћице и остало). Од 9317 радно активног становништва у радном односу је 4555 а 1365 лица је незапослено (на тржишту рада). У пољопривреди је активно 3397 лица што је 36,5 % укупно радно активног становништва. Од 4555 запослених лица њих 1174 су приватни предузетници односно запослени код приватних предузетника. Већи део, 3381 запослено је у, привредним друштвима, предузећима, установама и задругама (правним лицима).

Структура запослених у свим облицима својине и приватним радњама по привредним гранама је следећа:

Укупно запослених	4555
Приватници, лица која самост. обав. дел.	1174
Запослених у предузећима, установама	3381
1. Пољопривреда и шумарство	48
2. Прерађивачка индустрија	2307

3.	Снабдевање елект. енергије и воде	156
4.	Грађевинарство	29
5.	Трговина	137
6.	Услуге смештаја.....	19
7.	Саобраћај	13
8.	Финансије , информисање и др.	33
9.	Државна управа	57
10.	Здравство, образовање	506
11.	Техничке делатности	56
12.	Уметност, култура, остале дела.....	18

Укупан буџетски приход у 2015. год. у општини Ариље износио је 386.900.000 динара што је 20919 дин. по становнику. Буџетски расход износи 383.427.000 динара (20.731 по становнику). Остварен је суфицит од 3.473.000 динара.

Укупна дужина путне мреже износи 285,97 км.. Од тога су: савремени коловози, односно Државни пут првог реда – 12,31 km; Државни пут другог реда 44,35 km; Општински путеви 229,31 km, од тога дужина путева са савременим коловозом износи 129,31 km.

У општини Ариље има три поште, једна библиотека, један биоскоп, 25 лекара , 4 стоматолога, 7 предшколских установа, 12 основних школа, једна средња школа. Од културних манифестација најпознатија је „АРЛЕММ“ – ариљска летња школа младих музичара.

Корисника социјалне заштите има 943.

3.3. Организација и материјална опремљеност Шумског газдинства „Ужице”

Шумско газдинство „Ужице” у свом саставу има три шумске управе од којих је једна ШУ Косјерић, преко које се остварују циљеви и планови газдовања шумама у овој газдинској јединици.

Од укупно 117 укупно запослених у Шумском газдинству „Ужице”, у Шумској управи Косјерић, која непосредно газдује овом газдинском јединицом, запослено је радника а кадровска и организациона структура је следећа:

- Шеф шумске управе	1
- Ревирни инжењери на државним шум.	3
- Ревирни инжењери на приватним шум.	3
- Пословођа коришћења шума (шум.техн.)	2
- Благајник (шум.техн.)	1
- Рев. техничар за приватне шуме	3
- Чувар шума (шум.техн.)	8

Укупно :	21

Површина којом газдује ШУ Косјерић издељена је на :

ревир Ариље, ревир Пожега и два ревира у Косјерићу, ревир Маљен – Ридови и ревир Букови. Ревир Ариље и Пожега обухватају по три газдинске јединице, ревир Букови две газдинске јединице док се ревир Маљен-ридови састоји од једне газдинске јединице. На ревиру организатор производње и свих осталих послова је ревирни инжењер. ГЈ „Добрачко-Латвичке шуме” припада ревиру Ариље. Канцеларијски простор на нивоу ревира налази се у

Ариљу. Услуге изградње путева врше приватна предузећа за услужне делатности а одржавање путева и слични послови се врши у сопственој режији . Услуге сече врше се преко тендера, ангажују се приватна предузећа, као и за услуге привлачења сортимената или се преко тендера врши продаја дрвета на пању.

3.4. Досадашњи захтеви према шумама у газдинској јединици и досадашњи начин коришћења шумских ресурса

Специфичност рељефа подручја на коме се налазе шуме обухваћене ГЈ „Добрачко - Латвичке шуме” дају специфични карактер и самој јединици као и досадашњем коришћењу. Како је већ напоменуто, јединица је формирана од бивших комуналних шума, бившег добра манастира „Клисура” и површине које су се водиле као јавно добро. Ове површине проглашене су опшеним имовином 1948. год. и предате на газдовање Шумском газдинству.

Прво уређивање ових шума било је 1958. год. а друга основа је урађена 1988. год. Остаци прошлости, непланско коришћење, изузетно тежак терен са аспекта газдовања, отварања и чувања шума и недостатак планског газдовања имају за последицу садашње стање шума. У прилог тешкој ситуацији ишло је и велико невреме половином новембра 1985. год. које је захватило подручје Западне Србије. Тада је дошло до великих наслага ледене коре на крошњама дрвећа које су изазвале огромне штете.

После израде првог уређајног елабората 1958. године приступило се организованијем газдовању. Почеле су да се спроводе савремене планске методе обнове и гајења шума. Подигнут је велики број нових шума. Уношене су четинарске врсте не водећи рачуна о одговарајућим стаништима. Императив је био што пре пошумити сеоске утрине, заузећа и одузете парцеле које су проглашене јавним добрима. Циљ је био стварање нових навика код локалног становништва, и навикавање да је то државно земљиште. У тим акцијама доста пољопривредних парцела, њива, воћњака и ливада претворено је у шуме. Готове све чистине тада су пошумљене.

У шумама је започето са планским проредним сечама. Проредне сече извођене су у оквиру могућности како у природним тако и у вештачки подигнутим састојинама.

У деградираним шумама од 1974. године изводиле су се сече реконструкције са уношењем четинарских врста. Међутим, касније су изостале мере неге тако да су после неуспешних реконструкција формиране младе изданачке састојине, које имају производну и пре свега заштитну функцију. Недостатак радне снаге постао је велики проблем, тако да озбиљнији захвати као што су реконструкције, нису у могућности да се спроведу. Аутохтоне врсте се враћају на своја станишта, тако да мерама неге треба поправљати садашње стање састојина.

У периоду од 1968 до 1988 настаје прекид у планском газдовању. За овај период нису рађени уређајни елаборати, па се може рећи да се у овом периоду прекидно газдовало. Евиденција газдовања се водила.

У периоду од 1968 до 1987. год. није постојала важећа посебна шумскопривредна основа. Газдовало се у складу са плановима и одредбама истекле посебне основе која је била донета за период 1958-1967 год.

Пошто у периоду од 1958 до 1967 године нису реализовани планови газдовања, у наредних 20 година наставило се са спровођењем планираних радова, пре свега радова на нези и гајењу шума (окопавање, чишћење, кресање, прореде) као и радова на пошумљавању и реконструкцијама.

Сви ови радови спроводили су се у складу са смерницама и циљевима постављеним у истеклој основи. Евиденција извршених радова настављена је да се води у првој основи.

Досадашње газдовање оставља важан задатак да се у текућем и наредним уређајним раздобљима доследно спроводе планирани радови на нези и коришћењу шума. Само тако могу се донекле ублажити последице непланског газдовања и створити услови за реализацију краткорочних и дугорочних циљева газдовања.

3.5. Могућност пласмана шумских производа

Пласман дрвних производа, углавном, не представља проблем, јер су капацитети за прераду шумских сортимената предимензионисани у односу на базу. Ово је карактеристика читавог подручја, а не само ове газдинске јединице. Техничка обловина испоручује се у пилане која се налазе у општини Ариље и уопштинама у ближеми даљем окружењу. Пласман дела техничке обловине четинара врши се преко радионице на Каони која послује у оквиру Шумског газдинства. Радионица је специјализована за израду справа за игру деце као и елемената за уређење парковског простора, мобилијар.

Огревно дрво служи за подмирење потреба локалног становништва а знатна је потражња и у ширем подручју, односно већим градским центрима. Пласман дрвета у удаљеније центре омогућава саобраћајна повезаност.

4.0. ФУНКЦИЈЕ ШУМА

4.1. Основне поставке и критеријуми при просторно-функционалном реонирању шума и шумских станишта у газдинској јединици

Функције и намена шума дефинисане су чланом 6. Закона о шумама:

Шуме имају општекорисну и привредну функцију.

Општекорисне функције шума су општа заштита и унапређивање животне средине постојањем шумских екосистема; очување биодиверзитета; очување генофонда шумског дрвећа и осталих врста у оквиру шумске заједнице; ублажавање штетног дејства "ефекта стаклене баште" везивањем угљеника, производњом кисеоника и биомасе; пречишћавање загађеног ваздуха; уравнотежавање водних односа и спречавање бујица и поплавних таласа; пречишћавање воде, снабдевање и заштита подземних токова и изворишта пијаћом водом; заштита земљишта, насеља и инфраструктуре од ерозије и клизишта; стварање повољних услова за здравље људи; повољни утицај на климу и пољопривредну делатност; естетска функција; обезбеђивање простора за одмор и рекреацију; развој ловног, сеоског и екотуризма; заштита од буке; подршка одбрани земље и развоју локалних заједница.

Према утврђеним приоритетним функцијама шума, односно њихови делови могу бити :

- 1) Привредне шума;
- 2) Шуме са посебном наменом

Шуме са посебном наменом су заштитне шума; шума за очување и коришћење генофонда шумских врста дрвећа; шума за очување биодиверзитета гена, врста, екосистема и предела; шума значајне естетске вредности; шума од значаја за здравље људи и рекреацију; шума од значаја за образовање; шума за научно-истраживачку делатност; шума културно-историјског значаја; шума за потребе одбране земље; шума специфичних потреба државних органа; шума за друге специфичне потребе.

Шуме у заштићеним природним добрима имају приоритетну функцију шума са посебном наменом.

Привредна функција шума остварује се коришћењем шумских производа и валоризацијом општекорисних функција шума ради остваривања прихода.

Намена шума утврђује се, у складу са приоритетним функцијама шума, у плану развоја шумске области.

У складу са наведеним утврђује се глобална и основна намена сваке састојине. Глобална намена се односи на комплекс шума као целине у складу са општим циљевима газдовања. Основна намена представља приоритетну функцију шума.

4.2. Функције шума и намена површина у газдинској јединици

Шуме ове газдинске јединице имају основну функцију да производе сортименте најбољег квалитета, и да у највећој мери врше општекорисне функције у погледу климе, воде, ерозије, туристичке, здравствене и др. функције. Усклађеност ове две функције се најбоље оствари ако су шума доброг квалитета и обраста а ако се у одговарајућим условима гаје оне врсте дрвећа којима ти услови највише одговарају.

Површине у овој газдинској јединици су трајно намењене да обављају производњу дрвне масе најбољег квалитета и да обављају општекорисне функције.

Све шума ове газдинске јединице сврстане су у две глобалне намене и то:

- глобална намена 11 – шума и шумска станишта са производно заштитном функцијом,
- глобална намена 12 – шума и шумска станишта са приоритетном заштитном функцијом

У оквиру ГЈ „Добрачко - Латвичке шуме “ су издвојене три наменске целине и то:

- наменска целина 10
- наменска целина 26
- наменска целина 66

Шуме у - наменска целина 10 имају функцију производње дрвних сортимената најбољег квалитета и обављање опшекорисних функција.

Шуме у - наменска целина 26 имају првенствено заштитну функцију и то: заштиту земљишта од ерозије, регулисање водног режима и др. Поред заштитне функције састојине наменске целине 26 имају и производну функцију. У делу шума ове газдинске класе које су бољег обраста, планиране су газдинске интервенције али слабијег интензитета него у сличним састојинама наменске целине 10.

На основу станишних услова, врсте дрвећа и одређених потреба, у овој газдинској јединици, одређене су намене површина. Треба истаћи да и друге функције шума не ограничавају функције састојина.

Као основна намена површине, у овом уређајном раздобљу утврђена је производња техничког дрвета и заштита земљишта.

Шуме у наменској целини 66 имају искључиво заштитну функцију и оне су ван газдинског третмана. Овом наменском целином обухваћене су шумске површине стално заштитног карактера, на доста лошим стаништима и врлетним нагибима.

4.3. Газдинске класе

„Газдинску класу чине све састојине исте намене, истих или сличних станишних услова (по еколошкој припадности или типу шуме) и састојинских стања (по састојинској припадности), за које се утврђују јединствени циљеви и мере газдовања” (Члан 4. Правилника о садржини основа и програма газдовања шумама, годишњег извођачког плана газдовања приватним шумама (Сл.гл. РС бр. 122/03).

Газдинска класа је основна уређајна јединица за коју се прописује јединствен узгојни и уређајни третман. Основ за формирање газдинских класа представљају састојине са одређеним једнаким еколошким и развојно – производним карактеристикама.

Приликом израде ове основе, примењене су најновије верзије програма „Основа” и Кодног приручника. До сада су газдинске класе формиране на основу припадности наменској целини, састојинској јединици и групи еколошких јединица, а сада се уместо састојинске јединице користи састојинска целина. Састојинска целина представља скуп састојинских јединица за које се могу прописати исти циљеви газдовања шумама. Газдинска класа обележава се са осам цифара од којих прве две представљају наменску целину (основну намену), следеће три цифре означавају састојинску целину и последње три цифре означавају групу еколошких јединица.

У овој газдинској јединици, у зависности од основне намене, формиране су следеће газдинске класе:

Наменска целина 10 – Основна намена производња техничког дрвета :

10.176.421 Издавачка мешовита шума граба на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима

10.193.214 Висока шума цера, китњака, сладуна, медунца и граба на станишту шума сладуна и цера са китњаком (*Quercetum fraineto-cerris petraetosum*) на различитим смеђим и хумусно силикатним земљиштима

10.195.313 Издавачка шума цера на станишту шума китњака и цера (*Quercetum petraeae – cerris*) на земљиштима на лесу, силикатним стенама и кречњацима

10.196.214 Издавачка мешовита шума цера на станишту шума сладуна и цера са китњаком (*Quercetum fraineto-cerris petraetosum*) на различитим смеђим и хумусно силикатним земљиштима

- 10.196.313 Изданацка мешовита шума цера на станишту шума китњака и цера (*Quercetum petraeae – cerris*) на земљиштима на лесу, силикатним стенама и кречњацима
- 10.215.313 Изданацка мешовита шума сладуна на станишту шума сладуна и цера са китњаком (*Quercetum fraineto-cerris petraetosum*) на различитим смеђим и хумусно силикатним земљиштима
- 10.351.421 Висока (једнодобна) пума букве на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима
- 10.353.412 Висока шума букве, китњака, цера и граба на станишту шума букве и китњака (*Quercus – Fagetum*) на различитим смеђим и лесивираним смеђим земљиштима
- 10.353.421 Висока шума букве, китњака, цера и граба на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима
- 10.360.421 Изданацка шума букве на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима
- 10.361.421 Изданацка мешовита шума букве на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима
- 10.469.421 Вештачки подигнута састојина осталих лишћара на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима
- 10.470.421 Вештачки подигнута састојина смрче на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима
- 10.471.421 Вештачки подигнута мешовита састојина смрче на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима
- 10.472.421 Вештачки подигнута мешовита састојина јеле на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима
- 10.475.313 Вештачки подигнута састојина црног бора на станишту шума сладуна и цера са китњаком (*Quercetum fraineto-cerris petraetosum*) на различитим смеђим и хумусно силикатним земљиштима
- 10.475.421 Вештачки подигнута састојина црног бора на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима
- 10.476.421 Вештачки подигнута мешовита састојина црног бора на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима
- 10.477.313 Вештачки подигнута састојина белог бора на станишту шума сладуна и цера са китњаком (*Quercetum fraineto-cerris petraetosum*) на различитим смеђим и хумусно силикатним земљиштима
- 10.478.421 Вештачки подигнута мешовита састојина белог бора на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима
- 10.479.313 Вештачки подигнута састојина осталих четинара на станишту шума сладуна и цера са китњаком (*Quercetum fraineto-cerris petraetosum*) на различитим смеђим и хумусно силикатним земљиштима
- 10.479.421 Вештачки подигнута састојина осталих четинара на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима

Наменска целина 26 – Основна намена заштита земљишта I степена :

- 26.176.421 Изданацка мешовита шума граба на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима
- 26.177.421 Девастирана шума граба на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима
- 26.195.235 Изданацка шума цера на станишту шума различитих храстова са црним јасеном (*Orno – Polyquercetum*) на разним пливим земљиштима

- 26.195.313 Изданачка шума цера на станишту шума сладуна и цера са китњаком (*Quercetum fraineto-cerris petraetosum*) на различитим смеђим и хумусно силикатним земљиштима
- 26.196.313 Изданачка мешовита шума цера на станишту шума китњака и цера (*Quercetum petraeae – cerris*) на земљиштима на лесу, силикатним стенама и кречњацима
- 26.262.313. Изданачка шума грабића, црног граба, црног јасена и ОТЛ на станишту шума китњака и цера (*Quercetum petraeae – cerris*) на земљиштима на лесу, силикатним стенама и кречњацима
- 26.319.421 Изданачка шума јасике на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима
- 26.351.421 Висока (једнодобна) пума букве на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима
- 26.360.421 Изданачка шума букве на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима
- 26.361.421 Изданачка мешовита шума букве на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима
- 26.469.421 Вештачки подигнута састојина осталих лишћара на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима
- 26.470.235 Вештачки подигнута састојина смрче на станишту шума различитих храстова са црним јасеном (*Orno – Polyquercetum*) на разним плићим земљиштима
- 26.475.421 Вештачки подигнута састојина црног бора на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима
- 26.476.313 Вештачки подигнута мешовита састојина црног бора на станишту шума китњака и цера (*Quercetum petraeae – cerris*) на земљиштима на лесу, силикатним стенама и кречњацима

Наменска целина 66 – Основна намена стална заштита шума

- 66.196.235 Изданачка мешовита шума цера на станишту шума различитих храстова са црним јасеном (*Orno – Polyquercetum*) на разним плићим земљиштима
- 66.196.421 Изданачка мешовита шума цера на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима
- 66.262.313 Изданачка шума грабића, црног граба, црног јасена и ОТЛ на станишту шума китњака и цера (*Quercetum petraeae – cerris*) на земљиштима на лесу, силикатним стенама и кречњацима
- 66.266.213 Шикара на станишту шума сладуна и цера са грабом (*Quercetum-fraineto – cerris carpinetosum betuli*) на смеђим и лесивираним земљиштима и на делувијуму
- 66.266.235 Шикара на станишту шума различитих храстова са црним јасеном (*Orno – Polyquercetum*) на разним плићим земљиштима
- 66.266.313 Шикара на станишту шума китњака и цера (*Quercetum petraeae – cerris*) на земљиштима на лесу, силикатним стенама и кречњацима
- 66.266.421 Шикара на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима
- 66.360.421 Изданачка шума букве на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима
- 66.361.421 Изданачка мешовита шума букве на станишту планинске шуме букве (*Fagetum moesiacaе montanum*) на различитим смеђим земљиштима

5.0. СТАЊЕ ШУМА И ШУМСКИХ СТАНИШТА

5.1. Стање шума по намени

Све шуме газдинске јединице „Добрачко – Латвичке шуме” према глобалној намени сврстане су у:

- глобална намена 11 - шуме и шумска станишта са производно-заштитном функцијом,
- глобална намена 12 – шуме са приоритетном заштитном функцијом.

Стање састојина према глобалној намени приказано је у следећој табели:

Табела бр. 8-Стање шума по намени

Глобална намена	Основна намена	Површина		Запремина			Запремински прираст		
		ha	%	m ³	%	m ³ /ha	m ³	%	m ³ /ha
11-шуме и шумска станишта са производно заштитном функцијом	10-производња техничког дрвета	478.31	39.2	114,697.3	60.0	239.8	2,707.0	61.8	5.7
	26-заштита земљишта од ерозије	259.45	21.3	50,161.9	26.2	193.3	1,154.5	26.4	4.4
Укупно глобална намена 11		737.76	60.5	164,859.3	86.2	223.5	3,861.5	88.2	5.2
12-шуме са приоритетном заштитном функцијом	66-стална заштита шума	481.70	39.5	26,366.6	13.8	54.7	518.9	11.8	1.1
Укупно глобална намена 12		481.70	39.5	26,366.6	13.8	54.7	518.9	11.8	1.1
Укупно газдинска јединица		1,219.46	100.0	191,225.9	100.0	156.8	4,380.4	100.0	3.6

Укупна дрвна запремина у газдинске јединице „Добрачко – Латвичке шуме” је и 191225.9 м³ што просечно по јединици површине износи 156.8 м³/ха. Укупан запремински прираст је 4380.40 м³ што по јединици површине износи 3.60 м³/ха.

Као што се види из табеле, шуме и шумска станишта са производно - заштитном функцијом заузимају 60.5 % укупне обрасле површине газдинске јединице, односно 737.76 ха. Преосталих 39.5 %, односно 481.70 ха заузимају шуме са приоритетном заштитном функцијом.

Запремина састојина које су сврстане у глобалну намену 11 износи 164859.3 м³, што износи 86.2 % укупне запремине газдинске јединице. Преосталих 13.8 % укупне запремине, односно 26366.6 м³, су састојине које су сврстане у глобалну намену 12.

Однос запреминског прираста глобалних намена 11 и 12 исти је као и однос запремина, тако да запремински прираст за глобалну намену 11 износи 3861.5 м³, односно 88.2 % од укупног запреминског прираста газдинске јединице. Преосталих 11.8 % , односно 518.9 м³ је запремински прираст глобалне намене 12.

Према основној намени шуме ове газдинске јединице сврстане су у три наменске целине:

- наменска целина 10 - шуме за производњу дрвета
- наменска целина 26 - шуме чија је основна намена заштита земљишта II степена
- наменска целина 66 - шуме изван газдинског третмана - стална заштита шума

Посматрајући стање по основној намени, може се уочити да је расподела наменских целина по површини газдинске јединице приближно уједначена, односно наменска целина 10 обухвата површину од 478.31 ха (39.2 % обрасле површине газдинске јединице), наменска целина 26 има површину 259.45 ха (21.3 %) и састојине наменске целине 66 простиру се на 481.70 ха (39.5 %).

Посматрајући стање по запремини види се да је запремина састојина које су сврстане у наменску целину 10, 114697.3 м³ што износи 60 % укупне запремине газдинске јединице. Запремина састојина сврстаних у наменску целину 26 износи 50161.9 м³ односно 26.2 %. Запремина састојина наменске целине 66 износи 26366.6 м³ односно 13.8 %.

Запремински прираст састојина наменске целине 10 износи 2707 м³ односно 61.8 % укупног запреминског прираста газдинске јединице, а састојина наменске целине 26 износи 1154.5 м³ односно 26.4 %. Прираст састојина наменске целине 66 износи 518.9 м³ односно 11.8 % укупног запреминског прираста

5.2. Стање шума по газдинским класама

Газдинску класу чине све састојине које припадају истојнаменској целини, имају слично стање и поједнаке станишне услове, а формиране су на основу припадности наменској целини, састојинској припадности и припадности групи еколошких јединица.

Стање састојина по газдинским класама приказано је у следећој табели:

Табела бр. 9-Стање шума по газдинским класама

Газдинска класа	Површина		Запремина			Запремински прираст			p _{iv} (%)
	ha	%	m ³	%	m ³ /ha	m ³	%	m ³ /ha	
10176421	2.01	0.2	147.0	0.1	73.1	3.7	0.1	1.8	2.5
10193214	8.30	0.7	2,136.8	1.1	257.4	46.0	1.0	5.5	2.2
10195313	2.88	0.2	588.4	0.3	204.3	12.7	0.3	4.4	2.2
10196214	1.23	0.1	218.4	0.1	177.5	5.4	0.1	4.4	2.5
10196313	55.61	4.6	9,420.7	4.9	169.4	253.7	5.8	4.6	2.7
10215313	11.89	1.0	2,324.5	1.2	195.5	49.8	1.1	4.2	2.1
10351421	90.58	7.4	29,712.8	15.4	328.0	678.3	15.5	7.5	2.3
10353412	2.24	0.2	417.7	0.2	186.5	9.1	0.2	4.0	2.2
10353421	9.58	0.8	2,567.6	1.3	268.0	64.8	1.5	6.8	2.5
10360421	137.18	11.2	30,084.5	15.6	219.3	700.8	16.0	5.1	2.3
10361421	41.18	3.4	8,471.4	4.4	205.7	179.3	4.1	4.4	2.1
10469421	0.38	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
10470421	4.18	0.3	883.0	0.5	211.2	24.7	0.6	5.9	2.8
10471421	15.30	1.3	2,733.0	1.4	178.6	80.9	1.8	5.3	3.0
10472421	7.09	0.6	1,992.9	1.0	281.1	60.6	1.4	8.5	3.0
10475313	5.65	0.5	1,871.8	1.0	331.3	40.3	0.9	7.1	2.2
10475421	7.61	0.6	2,339.3	1.2	307.4	56.5	1.3	7.4	2.4
10476421	69.69	5.7	17,616.4	9.1	252.8	403.4	9.2	5.8	2.3
10477313	0.45	0.0	134.3	0.1	307.1	3.9	0.1	9.0	2.9
10478421	2.24	0.2	202.8	0.1	90.5	10.8	0.2	4.8	5.3
10479313	0.53	0.0	152.2	0.1	287.1	3.9	0.1	7.3	2.5
10479421	2.51	0.2	681.9	0.4	271.7	18.6	0.4	7.4	2.7

	Површина		Запремина			Запремински прираст			
НЦ 10	478.31	39.2	114,697.3	59.3	239.8	2,707.0	61.8	5.7	2.4
26176421	4.74	0.4	171.8	0.1	36.2	5.9	0.1	1.2	3.4
26177421	3.13	0.3	93.9	0.0	30.0	1.6	0.0	0.5	1.7
26195235	5.09	0.4	325.6	0.2	64.0	5.5	0.1	1.1	1.7
26195313	9.41	0.8	1,291.0	0.7	137.2	23.0	0.5	2.4	1.8
26196313	49.35	4.0	6,981.0	3.6	141.5	188.2	4.3	3.8	2.7
26262313	7.42	0.6	333.0	0.2	44.9	7.8	0.2	1.0	2.3
26319421	3.25	0.3	115.1	0.1	35.4	2.5	0.1	0.8	2.2
26351421	19.96	1.6	6,941.3	3.6	347.8	164.4	3.8	8.2	2.4
26360421	134.80	11.1	29,166.5	15.3	216.4	640.1	14.6	4.7	2.2
26361421	7.83	0.6	637.2	0.3	81.4	12.0	0.3	1.5	1.9
26469421	0.97	0.1	32.6	0.0	33.6	0.5	0.0	0.5	1.6
26470235	0.63	0.1	81.2	0.0	128.9	2.3	0.1	3.6	2.8
26475421	10.12	0.8	3,657.2	1.9	367.4	85.0	2.0	8.5	2.3
26476313	2.90	0.2	334.4	0.2	115.3	15.7	0.4	5.4	4.7
НЦ 26	259.60	21.3	50,161.9	26.1	193.2	1,154.5	26.4	4.4	2.3
66196235	83.90	6.9	6,257.1	3.3	74.6	79.4	1.8	0.9	1.3
66196421	20.11	1.6	1,625.8	0.8	80.8	33.9	0.8	1.7	2.1
66262313	2.91	0.2	136.0	0.1	46.7	1.5	0.0	0.5	1.1
66266213	0.49	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
66266235	246.73	20.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
66266313	11.99	1.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
66266421	8.23	0.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
66360421	76.52	6.3	15,800.3	8.3	206.5	357.0	8.2	4.7	2.3
66361421	30.82	2.5	2,547.6	1.3	82.7	47.1	1.1	1.5	1.8
НЦ 66	481.70	39.5	26,366.6	13.8	54.7	518.9	11.8	1.1	2.0
Укупно ГЈ	1,219.61	100.0	191,225.9	100.0	158.5	4,380.4	100.0	3.6	2.3

Састојине газдинское јединице „Добрачко – Латвичке шуме”, сврстане су у 45 газдинских класа. Природне састојине сврстане су у 30, а вештачке у 15 газдинских класа.

По површини је најзаступљенија газдинска класа 66.266.235 која заузима површину од 246.73 ха, односно 20.20 % укупне обрасле површине газдинске јединице. Друга по површини је газдинска класа 10.360.421 која има површину 137.18 ха, односно 11.2 %. Трећа по површини газдинска класа је 26.360.421 са површином од 134.80 ха односно 11.1 % укупне површине Све остале газдинске класе имају учешће испод 10%.

Када се посматра запремина ситуација је слична. Највеће учешће у укупној запремини газдинске јединице има газдинска класа 10.360.421 са 15.6 %, односно 30084.5 м³. Значајно учешће у укупној запремини има и газдинска класа 26.360.421 са 15.3 % односно 29166.5 м³, као и газдинска класа 10.351.421 са 15.40 % односно 29712.80 м³. Највећу просечну запремину по јединици површине има газдинска класа 26.475.421 и она износи 367.40 м³/ха.

Највећи запремнски прираст има газдинска класа 10.360.421 и он износи 700,8 м³, односно 16 % укупног запреминског прираста газдинске јединице. Од осталих газдинских класа значајно је учешће ГК .26.360.421 са 640.1 м³ (14.6 %) и ГК 10.351.421 са 678.26 м³ (15.50 %). Највећи запремнски прираст по јединици површине има газдинска класа 10.477.313 и он износи 9.0 м³/ха.

5.3. Стање састојина по пореклу и очуваности

Шуме газдинске јединице „Добрачко – Латвичке шуме” по пореклу су сврстане у високе састојине, вештачки подигнуте састојине, изданаčke састојине и шикаре. У погледу очуваности деле се на очуване, разређене и девастиране састојине и шикаре.

Стање састојина по пореклу у очуваности приказано је у следећој табели:

Табела бр. 10-Стање шума по пореклу и очуваности

Порекло	Очуваност	Газдинска класа	Површина		Запремина			Запремнски прираст		
			ха	%	м ³	%	м ³ /ха	м ³	%	м ³ /ха
Високе	Очуване	10193214	8.30	0.7	2136.8	1.1	257.4	46.0	1.0	5.5
		10351421	79.71	6.5	26453.1	13.7	331.9	609.8	13.9	7.7
		10353412	2.24	0.2	417.7	0.2	186.5	9.1	0.2	4.0
		10353421	9.58	0.8	2567.6	1.3	268.0	64.8	1.5	6.8
	Укупно очуване		99.83	8.19	31575.21	16.33	316.29	729.67	16.66	7.31
	Разређене	10351421	10.87	0.9	3259.7	1.7	299.88	68.5	1.6	6.30
	Укупно разређене		10.87	0.89	3259.73	1.69	299.88	68.46	1.56	6.30
	Укупно високе		110.70	9.08	34834.94	18.02	314.68	798.13	18.22	7.21
Изданаčke	Очуване	10176421	1.52	0.1	134.8	0.1	88.67	3.5	0.1	2.30
		10196214	1.23	0.1	218.4	0.1	177.53	5.4	0.1	4.38
		10196313	55.14	4.5	9370.2	4.8	169.94	252.8	5.8	4.58
		10215313	11.89	1.0	2324.5	1.2	195.50	49.8	1.1	4.19
		10360421	130.39	10.7	29069.1	15.0	222.94	680.0	15.5	5.21
		10361421	41.00	3.4	8471.4	4.4	206.62	179.3	4.1	4.37
	Укупно очуване		241.17	19.77	49588.36	25.65	205.62	1170.83	26.73	4.85
	Разређене	10176421	0.49	0.0	12.3	0.0	25.00	0.2	0.0	0.38
		10195313	2.88	0.2	588.4	0.3	204.29	12.7	0.3	4.41
		10196313	0.47	0.0	50.5	0.0	107.45	0.9	0.0	1.84

Порекло	Очуваност	Газдинска класа	Површина		Запремина			Запремински прираст			
			ha	%	m³	%	m³/ha	m³	%	m³/ha	
		10360421	6.79	0.6	1015.4	0.5	149.54	20.8	0.5	3.06	
		10361421	0.18	0.0	0.0	0.0	0.00	0.0	0.0	0.00	
Укупно разређене			10.81	0.89	1666.51	0.86	154.16	34.56	0.79	3.20	
Укупно изданацке			251.98	20.66	51254.87	26.52	203.41	1205.39	27.52	4.78	
Вештачке	Очуване	10469421	0.38	0.0	0.0	0.0	0.00	0.0	0.0	0.00	
		10470421	3.70	0.3	857.2	0.4	231.67	24.0	0.5	6.49	
		10471421	13.54	1.1	2373.7	1.2	175.31	72.9	1.7	5.39	
		10472421	7.09	0.6	1992.9	1.0	281.09	60.6	1.4	8.55	
		10475313	5.37	0.4	1845.3	1.0	343.64	39.8	0.9	7.42	
		10475421	6.61	0.5	2071.4	1.1	313.38	50.2	1.1	7.60	
		10476421	69.69	5.7	17616.4	9.1	252.78	403.4	9.2	5.79	
		10477313	0.45	0.0	134.3	0.1	298.46	3.9	0.1	8.59	
		10478421	2.24	0.2	202.8	0.1	90.52	10.8	0.2	4.83	
		10479313	0.53	0.0	152.2	0.1	287.10	3.9	0.1	7.28	
	10479421	2.41	0.2	623.4	0.3	258.69	16.8	0.4	6.99		
	Укупно очуване		112.01	9.18	27869.61	14.42	248.81	686.37	15.67	6.13	
	Разређене	10470421	0.48	0.0	25.8	0.0	53.73	0.7	0.0	1.38	
		10471421	1.76	0.1	359.3	0.2	204.16	7.9	0.2	4.51	
		10475313	0.28	0.0	26.4	0.0	94.42	0.5	0.0	1.83	
		10475421	1.00	0.1	267.9	0.1	267.89	6.3	0.1	6.25	
		10479421	0.10	0.0	58.5	0.0	584.70	1.8	0.0	17.54	
	Укупно разређене		3.62	0.30	737.91	0.38	203.84	17.13	0.39	4.73	
	Укупно вештачке			115.63	9.48	28607.52	14.80	247.41	703.49	16.06	6.08
	НЦ 10			478.31	39.22	114697.33	59.34	239.80	2707.02	61.80	5.66
Високе	Очуване	26351421	12.32	1.0	4560.7	2.4	370.2	113.8	2.6	9.2	
	Укупно очуване		12.32	1.01	4560.74	2.39	370.19	113.81	2.60	9.24	
	Разређене	26351421	7.64	0.6	2380.6	1.2	311.6	50.6	1.2	6.6	
	Укупно разређене		7.64	0.63	2380.61	1.24	311.60	50.59	1.15	6.62	
Укупно високе			19.96	1.64	6941.35	3.63	347.76	164.40	3.75	8.24	
Изданацке	Очуване	26176421	3.27	0.3	171.8	0.1	52.53	5.9	0.1	1.80	
		26196313	32.34	2.7	5810.3	3.0	179.66	151.1	3.4	4.67	
		26262313	2.05	0.2	149.5	0.1	72.93	1.9	0.0	0.93	
		26360421	119.70	9.8	26790.5	14.0	223.8	600.9	13.7	5.0	
		26361421	4.87	0.4	441.0	0.2	90.56	8.3	0.2	1.69	
	Укупно очуване		162.23	13.30	33363.05	17.41	205.65	768.09	17.53	4.73	
	Разређене	26176421	1.47	0.1	0.0	0.0	0.00	0.0	0.0	0.00	
		26195235	5.09	0.4	325.6	0.2	63.97	5.5	0.1	1.08	
		26195313	9.41	0.8	1291.0	0.7	137.20	23.0	0.5	2.44	
		26196313	17.01	1.4	1170.8	0.6	68.83	37.1	0.8	2.18	
		26262313	5.37	0.4	183.5	0.1	34.17	5.9	0.1	1.09	
		26319421	3.25	0.3	115.1	0.1	35.41	2.5	0.1	0.77	
		26360421	15.10	1.2	2376.1	1.2	157.36	39.2	0.9	2.60	
		26361421	2.96	0.2	196.1	0.1	66.26	3.8	0.1	1.27	
	Укупно разређене		59.66	4.89	5658.22	2.93	94.84	116.89	2.67	1.96	

Порекло	Очуваност	Газдинска класа	Површина		Запремина			Запремински прираст			
			ha	%	m³	%	m³/ha	m³	%	m³/ha	
	Девастиране	26177421	3.13	0.3	93.9	0.0	30.00	1.6	0.0	0.53	
Укупно девастиране			3.13	0.26	93.90	0.05	30.00	1.64	0.04	0.53	
Укупно изданацке			225.02	18.45	39115.16	20.39	173.83	886.62	20.24	3.94	
	Очуване	26475421	0.66	0.1	126.4	0.1	191.58	2.7	0.1	4.08	
	Укупно очуване		0.66	0.05	126.44	0.07	191.58	2.69	0.06	4.08	
	Разређене	26469421	0.97	0.1	32.6	0.0	33.61	0.5	0.0	0.54	
		26470235	0.63	0.1	81.2	0.0	128.92	2.3	0.1	3.61	
		26475421	9.31	0.8	3530.7	1.8	379.2	82.3	1.9	8.8	
		26476313	2.90	0.2	334.4	0.2	115.33	15.7	0.4	5.41	
		Укупно разређене		13.81	1.13	3978.99	2.08	288.12	100.77	2.30	7.30
	Укупно вештачке			14.47	1.19	4105.43	2.14	283.72	103.47	2.36	7.15
НЦ 26			259.45	21.27	50161.93	26.16	193.34	1154.49	26.36	4.45	
	Очуване	66196235	37.87	3.1	2849.3	1.5	75.24	37.0	0.8	0.98	
		66360421	76.52	6.3	15800.3	8.3	206.5	357.0	8.2	4.7	
		66361421	17.32	1.4	1668.3	0.9	96.32	24.2	0.6	1.40	
		Укупно очуване		131.71	10.80	20317.92	10.60	154.26	418.31	9.55	3.18
	Разређене	66196235	46.03	3.8	3407.7	1.8	74.0	42.4	1.0	0.9	
		66196421	20.11	1.6	1625.8	0.8	80.84	33.9	0.8	1.69	
		66262313	2.91	0.2	136.0	0.1	46.72	1.5	0.0	0.51	
		66361421	13.50	1.1	879.3	0.5	65.13	22.8	0.5	1.69	
		Укупно разређене		82.55	6.77	6048.71	3.15	73.27	100.61	2.30	1.22
	Укупно изданацке			214.26	17.57	26366.63	13.75	123.06	518.92	11.85	2.42
	Шикаре	66266213	0.49	0.0	0.0	0.0	0.00	0.0	0.0	0.00	
		66266235	246.73	20.2	0.0	0.0	0.00	0.0	0.0	0.00	
66266313		11.99	1.0	0.0	0.0	0.00	0.0	0.0	0.00		
66266421		8.23	0.7	0.0	0.0	0.00	0.0	0.0	0.00		
Укупно шикаре			267.44	21.93	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
НЦ 66			481.70	39.50	26366.63	13.75	54.74	518.92	11.85	1.08	
Високе очуване			112.15	9.20	36135.95	18.72	322.21	843.48	19.25	7.52	
Високе разређене			18.51	1.52	5640.33	2.93	304.72	119.05	2.72	6.43	
Изданацке очуване			535.11	43.88	103269.33	53.66	192.99	2357.23	53.81	4.41	
Изданацке разређене			153.02	12.55	13373.43	6.94	87.40	252.05	5.75	1.65	
Изданацке девастиране			3.13	0.26	93.90	0.05	30.00	1.64	0.04	0.53	
Вештачке очуване			112.67	9.24	27996.05	14.48	248.48	689.06	15.73	6.12	
Вештачке разређене			17.43	1.43	4716.89	2.46	270.62	117.90	2.69	6.76	
Шикаре			267.44	21.93	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
Укупно високе састојине			130.66	10.71	41776.29	21.65	319.73	962.54	21.97	7.37	
Укупно изданацке састојине			691.26	56.68	116736.67	60.65	168.88	2610.93	59.60	3.78	
Укупно вештачке састојине			130.10	10.67	32712.94	16.94	251.44	806.96	18.43	6.20	
Шикаре			267.44	21.93	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
Укупно очуване			759.93	62.32	167401.33	87.54	220.29	3889.78	88.80	5.12	
Укупно разређене			188.96	15.50	23730.66	12.41	125.59	489.01	11.16	2.59	
Укупно девастиране			3.13	0.26	93.90	0.05	30.00	1.64	0.04	0.53	

Порекло	Очуваност	Газдинска класа	Површина		Запремина			Запремински прираст		
			ha	%	m ³	%	m ³ /ha	m ³	%	m ³ /ha
Шикаре			267.44	21.93	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Укупно ГЈ			1219.46	100.00	191225.89	100.00	156.81	4380.43	100.00	3.59

Посматрајући стање састојина по пореклу, може се закључити, да у газдинској јединици „Добрачко – Латвичке шуме” најраспрострањеније изданаčke састојине. Оне у укупној обраслој површини газдинске јединице учествују са 56.58 %, односно заузимају површину од 691.26 ха. Друге по учешћу у укупној обраслој површини су шикаре на 267.44 ха, односно 21.93 %. Учешће високих и вештачких састојина је приближно, односно високе састојине простиру се на 130.66 ха (10.71 %) а вештачки подигнуте састојине на 130.10 ха (10.67 %).

Запремина изданаčkih састојина износи 116736.67 м³, односно 60.65 %. Високе састојине имају запремину 41776.29 м³ што износи 21.65 % укупне запремине газдинске јединице. Вештачке састојине имају запремину 32712.94 м³ односно 16.94

% укупне запремине. Запремина дрвне масе у шикарама није приказана. Када се посматра запремина по јединици површине она је највећа код високих састојина и износи 319.73 м³/ха, код вештачких је 251.44 м³/ха, а код изданаčkih 168.88 м³/ха.

Запремински прираст код изданаčkih састојина износи 2609.57 м³ што износи 59.57 % од укупног запреминског прираста газдинске јединице. Високе састојине имају прираст 962.54 м³ односно 21.97 % а вештачке 806.96 м³, односно 18.43 % од укупног запреминског прираста. Запремински прираст по јединици површине код вештачких састојина износи 6.20 м³/ха, код високих 7.37 м³/ха а код изданаčkih 3.78 м³/ха.

Када се посматра стање по очуваности може се закључити да очуване састојине заузимају површину од 759.93 ха, односно 62.32 % а шикаре 267.44 ха односно 21.93 % укупне обрасле површине газдинске јединице. Разређене састојине простиру се на површини од 188.96 ха (15.50 %), а девастиране на 3.13 ха (0.26 %).

Запремина очуваних састојина износи 167401.33 м³ што чини 86.87 % укупне запремине газдинске јединице. Разређене састојине у укупној запремини учествују са 23730.66 м³ (12.33 %), а девастиране са 93.90 м³ (0.05 %). Запремина по јединици површине код очуваних састојина износи 220.29 м³/ха, код разређених 125.59 м³/ха а код девастираних 30 м³/ха.

Запремински прираст очуваних састојина износи 3889.78 м³ што чини 88.80 % укупног запреминског прираста газдинске јединице. Разређене састојине имају прираст 489.01 м³ (11.16 %) а девастиране 1.64 м³ (0.04 %). Запремински прираст по јединици површине код очуваних састојина износи 5.12 м³/ха, код разређених 2.59 м³/ха а код девастираних 0.53 м³/ха.

5.4. Стање шума по мешовитости

Шуме по мешовитости делимо на чисте и мешовите. Стање шума по мешовитости у оквиру газдинске јединице „Добрачко – Латвичке шуме” приказано је у следећој табели:

Табела бр. 11-Стање шума по мешовитости

Мешовитост	Газдинска класа	Површина		Запремина			Запремински прираст			P _{IV}
		ha	%	m ³	%	m ³ /ha	m ³	%	m ³ /ha	%
Чисте	10195313	2.88	0.2	588.4	0.3	204.3	12.7	0.3	4.4	2.2
	10351421	90.58	7.4	29,712.8	15.4	328.0	678.3	15.5	7.5	2.3
	10360421	137.18	11.2	30,084.5	15.6	219.3	700.8	16.0	5.1	2.3
	10469421	0.38	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	

Мешовитост	Газдинска класа	Површина		Запремина			Запремински прираст			P _{IV}
		ha	%	m ³	%	m ³ /ha	m ³	%	m ³ /ha	
Мешовитост	10470421	3.52	0.3	857.2	0.4	243.5	24.0	0.5	6.8	2.8
	10472421	6.26	0.5	1,992.9	1.0	318.4	60.6	1.4	9.7	3.0
	10475313	5.37	0.4	1,845.3	1.0	343.6	39.8	0.9	7.4	2.2
	10475421	7.61	0.6	2,339.3	1.2	307.4	56.5	1.3	7.4	2.4
	10477313	0.45	0.0	134.3	0.1	298.5	3.9	0.1	8.6	2.9
	10479313	0.53	0.0	152.2	0.1	287.1	3.9	0.1	7.3	2.5
	10479421	0.10	0.0	58.5	0.0	584.7	1.8	0.0	17.5	3.0
Укупно чисте		254.86	20.9	67,765.3	35.1	265.9	1,582.1	36.1	6.2	2.3
Мешовите	10176421	2.01	0.2	147.0	0.1	73.1	3.7	0.1	1.8	2.5
	10193214	8.30	0.7	2,136.8	1.1	257.4	46.0	1.0	5.5	2.2
	10196214	1.23	0.1	218.4	0.1	177.5	5.4	0.1	4.4	2.5
	10196313	55.61	4.6	9,420.7	4.9	169.4	253.7	5.8	4.6	2.7
	10215313	11.89	1.0	2,324.5	1.2	195.5	49.8	1.1	4.2	2.1
	10353412	2.24	0.2	417.7	0.2	186.5	9.1	0.2	4.0	2.2
	10353421	9.58	0.8	2,567.6	1.3	268.0	64.8	1.5	6.8	2.5
	10361421	41.18	3.4	8,471.4	4.4	205.7	179.3	4.1	4.4	2.1
	10470421	0.66	0.1	25.8	0.0	39.1	0.7	0.0	1.0	2.6
	10471421	15.30	1.3	2,733.0	1.4	178.6	80.9	1.8	5.3	3.0
	10472421	0.83	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
	10475313	0.28	0.0	26.4	0.0	94.4	0.5	0.0	1.8	1.9
	10476421	69.69	5.7	17,616.4	9.1	252.8	403.4	9.2	5.8	2.3
	10478421	2.24	0.2	202.8	0.1	90.5	10.8	0.2	4.8	5.3
	10479421	2.41	0.2	623.4	0.3	258.7	16.8	0.4	7.0	2.7
Укупно мешовите		223.45	18.3	46,932.0	24.3	210.0	1,124.9	25.7	5.0	2.4
НЦ 10		478.31	39.2	114,697.3	59.3	239.8	2,707.0	61.8	5.7	2.4
Чисте	26195235	5.09	0.4	325.6	0.2	64.0	5.5	0.1	1.1	1.7
	26195313	9.41	0.8	1,291.0	0.7	137.2	23.0	0.5	2.4	1.8
	26196313	3.13	0.3	253.1	0.1	80.9	3.0	0.1	1.0	1.2
	26262313	2.05	0.2	149.5	0.1	72.9	1.9	0.0	0.9	1.3
	26319421	0.76	0.1	40.4	0.0	53.2	1.8	0.0	2.3	4.4
	26351421	19.96	1.6	6,941.3	3.6	347.8	164.4	3.8	8.2	2.4
	26360421	119.83	9.8	26,380.0	13.8	220.1	573.3	13.1	4.8	2.2
	26469421	0.97	0.1	32.6	0.0	33.6	0.5	0.0	0.5	1.6
	26470235	0.63	0.1	81.2	0.0	128.9	2.3	0.1	3.6	2.8
	26475421	9.97	0.8	3,657.2	1.9	366.8	85.0	1.9	8.5	2.3
Укупно чисте		171.80	14.1	39,151.9	20.4	227.9	860.7	19.6	5.0	2.2
Мешовите	26176421	4.74	0.4	171.8	0.1	36.2	5.9	0.1	1.2	3.4
	26177421	3.13	0.3	93.9	0.0	30.0	1.6	0.0	0.5	1.7
	26196313	46.22	3.8	6,728.0	3.5	145.6	185.1	4.2	4.0	2.8
	26262313	5.37	0.4	183.5	0.1	34.2	5.9	0.1	1.1	3.2
	26319421	2.49	0.2	74.7	0.0	30.0	0.7	0.0	0.3	1.0
	26360421	14.97	1.2	2,786.6	1.4	186.1	66.8	1.5	4.5	2.4
	26361421	7.83	0.6	637.2	0.3	81.4	12.0	0.3	1.5	1.9
	26476313	2.90	0.2	334.4	0.2	115.3	15.7	0.4	5.4	4.7

Мешовитост	Газдинска класа	Површина		Запремина			Запремински прираст			P _{iv}
		ha	%	m ³	%	m ³ /ha	m ³	%	m ³ /ha	%
Укупно мешовите		87.65	7.2	11,010.0	5.7	125.6	293.8	6.7	3.4	2.7
НЦ 26		259.45	21.3	50,161.9	26.1	193.3	1,154.5	26.4	4.4	2.3
Чисте	66266235	1.92	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
	66266421	4.20	0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
	66360421	53.40	4.4	13,341.1	7.0	249.8	328.7	7.5	6.2	2.5
Укупно чисте		59.52	4.9	13,341.1	7.0	224.1	328.7	7.5	5.5	2.5
Мешовите	66196235	83.90	6.9	6,257.1	3.3	74.6	79.4	1.8	0.9	1.3
	66196421	20.11	1.6	1,625.8	0.8	80.8	33.9	0.8	1.7	2.1
	66262313	2.91	0.2	136.0	0.1	46.7	1.5	0.0	0.5	1.1
	66266213	0.49	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
	66266235	244.81	20.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
	66266313	11.99	1.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
	66266421	4.03	0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
	66360421	23.12	1.9	2,459.2	1.3	106.4	28.4	0.6	1.2	1.2
Укупно мешовите		422.18	34.6	13,025.5	6.8	30.9	190.2	4.3	0.5	1.5
НЦ 66		481.70	39.5	26,366.6	13.8	54.7	518.9	11.8	1.1	2.0
Укупно чисте		486.18	39.9	120,258.3	62.9	247.4	2,771.5	63.3	5.7	7.0
Укупно мешовите		733.28	60.1	70,967.6	37.1	96.8	1,609.0	36.7	2.2	6.5
Укупно ГЈ		1,219.46	100.0	191,225.9	100.0	156.8	4,380.4	100.0	3.6	2.3

У овој газдинској јединици учешће чистих састојина у укупнојобраслој површини је 39.9 %, односно 486.18 ха. Мешовите састојине се простиру на 733.28 ха (60.1 %).

Када се посматра запремина види се да чисте састојине имају највећу запремину и она износи 120258.3 мЗ, односно 62.9 %. Запремина мешовитих састојина износи 70967.6 мЗ, што чини 37.1 % укупне запремине. Просечна запремина по јединици површине код чистих састојина износи 244.4 мЗ/ха, а код мешовитих 96.8 мЗ/ха.

Запремински прираст чистих састојина износи 2771.5 мЗ, односно 63.3 % укупног запремонског прираста газдинске јединице. Мешовите састојине имају запремински прираст 1609 мЗ односно 36.7 %. Просечан запремински прираст по јединици површине код чистих састојина износи 5.7 мЗ/ха а код мешовитих 2.2 мЗ/ха.

5.5. Стање шума по врстама дрвећа

Стање шума по врстама дрвећа у газдинској јединици „Добрачко – Латвичке шуме” приказано је у следећој табели:

Табела бр. 12-Стање шума по врстама дрвећа

Газдинска класа	Површина	Врста дрвећа	Запремина		Запремински прираст		P _{iv}
	ha		m ³	%	m ³	%	
10176421		граб	86.7	0.0	2.0	0.0	2.3
		цер	9.9	0.0	0.2	0.0	1.9
		трешња	1.9	0.0	0.0	0.0	0.0

Газдинска класа	Површина	Врста дрвећа	Запремина		Запремински прираст		P _{iv}
	ha		m ³	%	m ³	%	
	2.01	јасика	1.8	0.0	0.1	0.0	3.4
		буква	42.3	0.0	1.3	0.0	3.1
		јавор	4.4	0.0	0.1	0.0	3.0
		укупно	147.0	0.1	3.7	0.1	2.5
10193214	8.30	граб	85.4	0.0	0.0	0.0	0.0
		цер	1,116.5	0.6	26.5	0.6	2.4
		сладун	886.8	0.5	18.6	0.4	2.1
		трешња	1.1	0.0	0.0	0.0	0.0
		китњак	43.2	0.0	0.9	0.0	2.0
		буква	3.9	0.0	0.0	0.0	0.0
		укупно	2,136.8	1.1	46.0	1.0	2.2
10195313	2.88	граб	9.2	0.0	0.3	0.0	2.9
		цер	549.1	0.3	12.3	0.3	2.2
		ц.јасен	2.6	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.граб	8.1	0.0	0.0	0.0	0.0
		буква	19.4	0.0	0.2	0.0	0.9
		укупно	588.4	0.3	12.7	0.3	2.2
10196214	1.23	граб	12.5	0.0	0.3	0.0	2.6
		цер	156.3	0.1	3.5	0.1	2.2
		сладун	30.1	0.0	0.9	0.0	3.0
		трешња	1.2	0.0	0.0	0.0	0.0
		буква	18.3	0.0	0.7	0.0	3.6
		укупно	218.4	0.1	5.4	0.1	2.5
10196313	55.61	граб	42.9	0.0	1.7	0.0	3.9
		цер	6,424.7	3.4	174.7	4.0	2.7
		сладун	1,374.0	0.7	40.5	0.9	2.9
		трешња	21.5	0.0	0.0	0.0	0.0
		отл	34.8	0.0	1.8	0.0	5.1
		ц.јасен	3.2	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.граб	91.9	0.0	0.0	0.0	0.0
		китњак	531.6	0.3	11.2	0.3	2.1
		буква	611.7	0.3	17.8	0.4	2.9
		јавор	43.5	0.0	1.1	0.0	2.6
		ц.бор	238.6	0.1	4.8	0.1	2.0
		боровац	2.2	0.0	0.1	0.0	5.7
		укупно	9,420.7	4.9	253.7	5.8	2.7
10215313	11.89	граб	3.4	0.0	0.0	0.0	0.4
		цер	931.8	0.5	22.5	0.5	2.4
		сладун	1,239.4	0.6	27.4	0.6	2.2
		ц.јасен	1.9	0.0	0.0	0.0	0.0
		китњак	135.2	0.1	0.0	0.0	0.0
		буква	11.3	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.бор	1.5	0.0	0.0	0.0	0.0
		укупно	2,324.5	1.2	49.8	1.1	2.1

Газдинска класа	Површина	Врста дрвећа	Запремина		Запремински прираст		P _{iv} %
	ha		m ³	%	m ³	%	
10351421		граб	9.7	0.0	0.3	0.0	2.7
		цер	9.5	0.0	0.3	0.0	3.1
		трешња	74.9	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.граб	16.2	0.0	0.6	0.0	3.7
		бреза	4.8	0.0	0.2	0.0	4.2
		буква	29,078.6	15.2	663.6	15.1	2.3
		ц.бор	519.1	0.3	13.3	0.3	2.6
	90.58	укупно	29,712.8	15.5	678.3	15.5	2.3
10353412		граб	5.4	0.0	0.0	0.0	0.0
		цер	178.0	0.1	4.3	0.1	2.4
		сладун	24.5	0.0	0.5	0.0	2.0
		трешња	3.8	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.граб	1.5	0.0	0.0	0.0	0.0
		буква	204.5	0.1	4.3	0.1	2.1
	2.24	укупно	417.7	0.2	9.1	0.2	2.2
10353421		граб	51.7	0.0	1.3	0.0	2.4
		цер	583.8	0.3	15.2	0.3	2.6
		сладун	302.0	0.2	9.7	0.2	3.2
		ц.јасен	7.9	0.0	0.3	0.0	3.9
		китњак	114.8	0.1	3.1	0.1	2.7
		буква	1,507.4	0.8	35.3	0.8	2.3
	9.58	укупно	2,567.6	1.3	64.8	1.5	2.5
10360421		омл	5.2	0.0	0.0	0.0	0.0
		граб	426.0	0.2	10.9	0.2	2.6
		цер	300.4	0.2	6.1	0.1	2.0
		сладун	121.7	0.1	2.8	0.1	2.3
		трешња	86.5	0.0	0.0	0.0	0.0
		отл	38.7	0.0	1.7	0.0	4.3
		ц.јасен	22.8	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.граб	343.5	0.2	2.8	0.1	0.8
		јасика	2.8	0.0	0.1	0.0	3.5
		бреза	28.2	0.0	1.1	0.0	3.9
		буква	28,201.5	14.7	661.7	15.1	2.3
		јавор	183.2	0.1	0.0	0.0	0.0
		смрча	154.2	0.1	5.9	0.1	3.8
		ц.бор	99.9	0.1	3.8	0.1	3.8
		боровац	70.0	0.0	3.9	0.1	5.6
	137.18	укупно	30,084.5	15.7	700.8	16.0	2.3
10361421		граб	281.5	0.1	4.1	0.1	1.5
		цер	2564.2	1.3	58.4	1.3	2.3
		сладун	327.1	0.2	6.4	0.1	2.0
		трешња	12.8	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.јасен	11.7	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.граб	165.3	0.1	1.4	0.0	0.8

Газдинска класа	Површина	Врста дрвећа	Запремина		Запремински прираст		P _{iv}
	ha		m ³	%	m ³	%	
	41.18	јасика	0.6	0.0	0.0	0.0	0.0
		бреза	1.2	0.0	0.0	0.0	0.0
		буква	4829.2	2.5	108.2	2.5	2.2
		смрча	3.1	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.бор	274.7	0.1	0.9	0.0	0.3
		укупно	8,471.4	4.4	179.3	4.1	2.1
10469421	0.38	укупно	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
10470421	4.18	цер	3.6	0.0	0.1	0.0	2.5
		трешња	3.5	0.0	0.0	0.0	0.0
		јасика	4.1	0.0	0.0	0.0	0.0
		буква	9.1	0.0	0.3	0.0	3.2
		смрча	862.6	0.5	24.3	0.6	2.8
		укупно	883.0	0.5	24.7	0.6	2.8
10471421	15.30	трешња	216.0	0.1	0.0	0.0	0.0
		јасика	136.0	0.1	3.0	0.1	2.2
		бреза	84.5	0.0	1.7	0.0	2.0
		буква	1,172.2	0.6	33.2	0.8	2.8
		смрча	1,124.3	0.6	43.0	1.0	3.8
		укупно	2,733.0	1.4	80.9	1.8	3.0
10472421	7.09	трешња	22.9	0.0	0.0	0.0	0.0
		бреза	28.7	0.0	0.8	0.0	2.8
		буква	96.0	0.1	3.4	0.1	3.5
		јела	1,833.4	1.0	55.8	1.3	3.0
		смрча	5.5	0.0	0.1	0.0	2.7
		боровац	6.3	0.0	0.4	0.0	6.3
10475313	5.65	укупно	1,992.9	1.0	60.6	1.4	3.0
		граб	7.2	0.0	0.1	0.0	1.2
		цер	8.5	0.0	0.2	0.0	2.0
		сладун	10.9	0.0	0.2	0.0	1.9
		трешња	0.8	0.0	0.0	0.0	2.1
		отл	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.јасен	1.5	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.граб	0.7	0.0	0.0	0.0	0.0
		буква	11.5	0.0	0.0	0.0	0.0
		б.јасен	1.0	0.0	0.0	0.0	0.0
		јавор	3.8	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.бор	1,805.7	0.9	39.9	0.9	2.2
		б.бор	17.5	0.0	0.0	0.0	0.0
		клен	2.4	0.0	0.0	0.0	0.0
10475421		укупно	1,871.8	1.0	40.3	0.9	2.2
10475421		цер	6.9	0.0	0.0	0.0	0.0
		трешња	9.9	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.јасен	2.5	0.0	0.0	0.0	0.0
		китњак	7.9	0.0	0.0	0.0	0.0

Газдинска класа	Површина	Врста дрвећа	Запремина		Запремински прираст		P _{iv}
	ha		m ³	%	m ³	%	
	7.61	буква	18.0	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.бор	2,208.2	1.2	56.5	1.3	2.6
		б.бор	86.0	0.0	0.0	0.0	0.0
		укупно	2,339.3	1.2	56.5	1.3	2.4
10476421	69.69	граб	495.6	0.3	8.7	0.2	1.8
		цер	403.0	0.2	1.7	0.0	0.4
		трешња	206.1	0.1	4.3	0.1	2.1
		отл	562.6	0.3	9.9	0.2	1.8
		буква	2,280.2	1.2	55.6	1.3	2.4
		ц.бор	12,517.9	6.5	311.0	7.1	2.5
		б.бор	767.8	0.4	0.6	0.0	0.1
		боровац	383.1	0.2	11.5	0.3	3.0
		укупно	17,616.4	9.2	403.4	9.2	2.3
10477313	0.45	цер	15.8	0.0	0.4	0.0	2.8
		бреза	8.1	0.0	0.0	0.0	0.0
		б.бор	110.4	0.1	3.4	0.1	3.1
		укупно	134.3	0.1	3.9	0.1	2.9
10478421	2.24	граб	0.4	0.0	0.0	0.0	3.4
		цер	3.0	0.0	0.1	0.0	4.7
		трешња	0.6	0.0	0.0	0.0	0.0
		буква	73.7	0.0	2.5	0.1	3.5
		ц.бор	15.5	0.0	1.1	0.0	7.4
		б.бор	109.6	0.1	7.0	0.2	6.4
		укупно	202.8	0.1	10.8	0.2	5.3
10479313	0.53	цер	11.1	0.0	0.2	0.0	2.2
		сладун	2.0	0.0	0.0	0.0	0.0
		боровац	139.0	0.1	3.6	0.1	2.6
		укупно	152.2	0.1	3.9	0.1	2.5
10479421	2.51	граб	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0
		цер	45.4	0.0	1.1	0.0	2.4
		сладун	6.2	0.0	0.0	0.0	0.0
		трешња	6.7	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.јасен	0.8	0.0	0.0	0.0	0.0
		буква	9.8	0.0	0.0	0.0	0.0
		смрча	188.7	0.1	5.6	0.1	2.9
		ц.бор	95.3	0.0	2.3	0.1	2.4
		б.бор	25.1	0.0	0.7	0.0	2.8
		дуглазија	6.9	0.0	0.4	0.0	5.1
		боровац	296.8	0.2	8.6	0.2	2.9
		укупно	681.9	0.4	18.6	0.4	2.7
НЦ 10		омл	5.2	0.0	0.0	0.0	0.0
		граб	1,518.0	0.8	29.6	0.7	1.9
		цер	13321.5	7.0	327.8	7.5	2.5
		сладун	4,324.7	2.3	107.0	2.4	2.5

Газдинска класа	Површина	Врста дрвећа	Запремина		Запремински прираст		P _{iv}
	ha		m ³	%	m ³	%	
		трешња	670.2	0.4	4.4	0.1	0.6
		отл	636.2	0.3	13.4	0.3	2.1
		ц.јасен	54.9	0.0	0.3	0.0	0.6
		ц.граб	627.2	0.3	4.7	0.1	0.8
		китњак	832.6	0.4	15.2	0.3	1.8
		јасика	145.3	0.1	3.1	0.1	2.2
		бреза	155.6	0.1	3.8	0.1	2.4
		буква	68,198.5	35.7	1,588.0	36.3	2.3
		б.јасен	1.0	0.0	0.0	0.0	0.0
		јавор	234.9	0.1	1.2	0.0	0.5
		јела	1,833.4	1.0	55.8	1.3	3.0
		смрча	2,338.4	1.2	78.9	1.8	3.4
		ц.бор	17,776.4	9.3	433.6	9.9	2.4
		б.бор	1116.4	0.6	11.7	0.3	1.1
		дуглазија	6.9	0.0	0.4	0.0	5.1
		боровац	897.5	0.5	28.1	0.6	3.1
		клен	2.4	0.0	0.0	0.0	0.0
	478.31	укупно	114,701.2	60.0	2,707.2	61.8	2.4
26176421		граб	112.2	0.1	3.9	0.1	3.4
		ц.јасен	39.1	0.0	1.3	0.0	3.3
		ц.граб	20.5	0.0	0.7	0.0	3.5
	4.74	укупно	171.8	0.1	5.9	0.1	3.4
26177421		граб	47.0	0.0	0.7	0.0	1.5
		цер	15.7	0.0	0.3	0.0	2.0
		буква	31.3	0.0	0.6	0.0	2.0
	3.13	укупно	93.9	0.0	1.6	0.0	1.7
26195235		цер	217.5	0.1	5.0	0.1	2.3
		ц.јасен	36.2	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.граб	16.3	0.0	0.0	0.0	0.0
		боровац	31.7	0.0	0.0	0.0	0.0
		клен	23.8	0.0	0.5	0.0	2.1
	5.09	укупно	325.6	0.2	5.5	0.1	1.7
26195313		граб	21.8	0.0	0.0	0.0	0.0
		цер	1,209.8	0.6	23.0	0.5	1.9
		ц.јасен	25.2	0.0	0.0	0.0	0.0
		китњак	34.3	0.0	0.0	0.0	0.0
	9.41	укупно	1,291.0	0.7	23.0	0.5	1.8
26196313		граб	154.9	0.1	2.7	0.1	1.7
		цер	4,526.9	2.4	111.2	2.5	2.5
		сладун	1,131.3	0.6	35.1	0.8	3.1
		трешња	3.0	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.јасен	22.0	0.0	0.5	0.0	2.2
		ц.граб	27.6	0.0	0.0	0.0	0.0
		китњак	161.7	0.1	4.7	0.1	2.9

Газдинска класа	Површина	Врста дрвећа	Запремина		Запремински прираст		P _{iv}
	ha		m ³	%	m ³	%	
	49.35	буква	790.0	0.4	21.9	0.5	2.8
		јавор	2.7	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.бор	161.1	0.1	12.2	0.3	7.5
		укупно	6,981.0	3.7	188.2	4.3	2.7
26262313	7.42	граб	6.6	0.0	0.0	0.0	0.0
		цер	62.3	0.0	2.0	0.0	3.2
		ц.јасен	136.5	0.1	1.9	0.0	1.4
		ц.граб	116.2	0.1	3.5	0.1	3.0
		јавор	11.5	0.0	0.4	0.0	3.6
		укупно	333.0	0.2	7.8	0.2	2.3
26319421	3.25	граб	24.9	0.0	0.0	0.0	0.0
		јасика	90.2	0.0	2.5	0.1	2.8
		укупно	115.1	0.1	2.5	0.1	2.2
26351421	19.96	трешња	15.6	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.граб	20.6	0.0	0.3	0.0	1.5
		буква	6,905.2	3.6	164.1	3.7	2.4
		укупно	6,941.3	3.6	164.4	3.8	2.4
26360421	134.80	граб	286.6	0.1	3.8	0.1	1.3
		цер	348.5	0.2	5.2	0.1	1.5
		сладун	104.9	0.1	0.0	0.0	0.0
		трешња	78.2	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.јасен	8.5	0.0	0.3	0.0	3.6
		ц.граб	548.2	0.3	2.5	0.1	0.5
		китњак	12.8	0.0	0.2	0.0	1.4
		бреза	4.0	0.0	0.2	0.0	4.7
		буква	27692.2	14.5	625.5	14.3	2.3
		смрча	8.0	0.0	0.4	0.0	4.6
		ц.бор	74.7	0.0	2.1	0.0	2.8
		укупно	29166.6	15.3	640.1	14.6	2.2
26361421	7.83	граб	166.9	0.1	3.9	0.1	2.3
		цер	59.2	0.0	0.3	0.0	0.6
		сладун	9.0	0.0	0.1	0.0	0.8
		трешња	7.3	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.граб	115.8	0.1	2.0	0.0	1.7
		буква	278.8	0.1	5.8	0.1	2.1
26469421	0.97	укупно	637.2	0.3	12.0	0.3	1.9
		орах	32.6	0.0	0.5	0.0	1.6
26470235	0.63	укупно	32.6	0.0	0.5	0.0	1.6
		смрча	81.2	0.0	2.3	0.1	2.8
26475421		укупно	81.2	0.0	2.3	0.1	2.8
		цер	9.3	0.0	0.0	0.0	0.0
		с.липа	42.9	0.0	0.0	0.0	0.0
		трешња	113.8	0.1	0.0	0.0	0.0
		буква	201.0	0.1	4.5	0.1	2.2

Газдинска класа	Површина	Врста дрвећа	Запремина		Запремински прираст		P _{iv}
	ha		m ³	%	m ³	%	
	9.97	ц.бор	3069.0	1.6	75.2	1.7	2.5
		б.бор	221.2	0.1	5.3	0.1	2.4
		укупно	3657.2	1.9	85.0	1.9	2.3
26476313	2.90	граб	4.1	0.0	0.1	0.0	3.1
		цер	75.3	0.0	2.3	0.1	3.0
		сладун	59.3	0.0	2.1	0.0	3.6
		китњак	1.8	0.0	0.1	0.0	3.2
		ц.бор	129.4	0.1	8.4	0.2	6.5
		б.бор	35.4	0.0	0.9	0.0	2.4
		боровац	29.2	0.0	1.8	0.0	6.1
		укупно	334.4	0.2	15.7	0.4	4.7
НЦ 26	259.45	орах	32.6	0.0	0.5	0.0	1.6
		граб	824.9	0.4	15.1	0.3	1.8
		цер	6524.5	3.4	149.2	3.4	2.3
		с.липа	42.9	0.0	0.0	0.0	0.0
		сладун	1304.5	0.7	37.3	0.9	2.9
		трешња	217.8	0.1	0.0	0.0	0.0
		ц.јасен	267.4	0.1	4.0	0.1	1.5
		ц.граб	865.3	0.5	8.9	0.2	1.0
		китњак	210.6	0.1	4.9	0.1	2.3
		јасика	90.2	0.0	2.5	0.1	2.8
		бреза	4.0	0.0	0.2	0.0	4.7
		буква	35898.6	18.8	822.3	18.8	2.3
		јавор	14.2	0.0	0.4	0.0	2.9
		смрча	89.2	0.0	2.6	0.1	3.0
		ц.бор	3434.1	1.8	97.9	2.2	2.9
		б.бор	256.6	0.1	6.2	0.1	2.4
		боровац	61.0	0.0	1.8	0.0	2.9
		клен	23.8	0.0	0.5	0.0	2.1
		укупно	50161.9	26.2	1154.5	26.4	2.3
66196235	83.90	граб	386.0	0.2	0.0	0.0	0.0
		цер	5,135.7	2.7	70.3	1.6	1.4
		ц.јасен	1,638.5	0.9	21.3	0.5	1.3
		ц.граб	336.3	0.2	4.4	0.1	1.3
		буква	985.0	0.5	14.8	0.3	1.5
		клен	116.2	0.1	0.0	0.0	0.0
66196421	20.11	укупно	8,597.8	4.5	110.7	2.5	1.3
		граб	67.2	0.0	1.3	0.0	2.0
		цер	1,254.3	0.7	30.1	0.7	2.4
		сладун	9.4	0.0	0.0	0.0	0.0
		буква	245.6	0.1	2.5	0.1	1.0
		ц.бор	9.0	0.0	0.0	0.0	0.0
		б.бор	40.4	0.0	0.0	0.0	0.0
		укупно	1,625.8	0.9	33.9	0.8	2.1

Газдинска класа	Површина	Врста дрвећа	Запремина		Запремински прираст		P _{iv} %
	ha		m ³	%	m ³	%	
66262313	2.91	ц.јасен	15.3	0.0	0.2	0.0	1.1
		ц.граб	120.7	0.1	1.3	0.0	1.1
		укупно	136.0	0.1	1.5	0.0	1.1
66266213	0.49	укупно	0.0	0.0	0.0	0.0	#DIV/0!
66266235	246.73	укупно	0.0	0.0	0.0	0.0	#DIV/0!
66266313	11.99	укупно	0.0	0.0	0.0	0.0	#DIV/0!
66266421	8.23	укупно	0.0	0.0	0.0	0.0	#DIV/0!
66360421	76.52	граб	53.2	0.0	1.2	0.0	2.2
		цер	360.7		13.8		
		трешња	10.1	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.јасен	31.9	0.0	0.5	0.0	1.5
		ц.граб	825.3	0.4	2.8	0.1	0.3
		буква	14502.1	7.6	338.7	7.7	2.3
		јавор	16.9	0.0	0.0	0.0	0.0
		укупно	15800.3	8.3	357.0	8.2	2.3
66361421	30.82	граб	63.4	0.0	1.7	0.0	2.7
		цер	24.8	0.0	0.8	0.0	3.4
		трешња	34.8	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.јасен	44.0	0.0	1.6	0.0	3.6
		ц.граб	793.7	0.4	14.8	0.3	1.9
		буква	1,566.6	0.8	28.2	0.6	1.8
		ц.орах	20.1	0.0	0.0	0.0	0.0
		укупно	2,547.6	1.3	47.1	1.1	1.8
НЦ 66	481.70	граб	463.0	0.2	4.2	0.1	0.9
		цер	5427.7	2.8	96.2	2.2	1.8
		сладун	9.4	0.0	0.0	0.0	0.0
		трешња	44.9	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.јасен	1518.6	0.8	20.8	0.5	1.4
		ц.граб	2076.0	1.1	23.3	0.5	1.1
		буква	16653.7	8.7	374.5	8.5	2.2
		јавор	16.9	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.бор	9.0	0.0	0.0	0.0	0.0
		б.бор	40.4	0.0	0.0	0.0	0.0
		ц.орах	20.1	0.0	0.0	0.0	0.0
		клен	86.9	0.0	0.0	0.0	0.0
		укупно	26366.6	13.8	518.9	11.8	2.0
Укупно ГЈ		орах	32.6	0.0	0.5	0.0	1.6
		омл	5.2	0.0	0.0	0.0	0.0
		граб	2806.0	1.5	48.9	1.1	1.7
		цер	25273.7	13.2	573.2	13.1	2.3
		с.липа	42.9	0.0	0.0	0.0	0.0
		сладун	5638.6	2.9	144.3	3.3	2.6

Газдинска класа	Површина	Врста дрвећа	Запремина		Запремински прираст		P _{iv}
	ha		m ³	%	m ³	%	
		трешња	932.9	0.5	4.4	0.1	0.5
		отл	636.2	0.3	13.4	0.3	2.1
		ц.јасен	1840.9	1.0	25.1	0.6	1.4
		ц.граб	3568.5	1.9	36.9	0.8	1.0
		китњак	1043.2	0.5	20.1	0.5	1.9
		јасика	235.5	0.1	5.7	0.1	2.4
		бреза	159.6	0.1	4.0	0.1	2.5
		буква	120750.8	63.1	2784.7	63.6	2.3
		б.јасен	1.0	0.0	0.0	0.0	0.0
		јавор	266.0	0.1	1.7	0.0	0.6
		јела	1833.4	1.0	55.8	1.3	3.0
		смрча	2427.6	1.3	81.6	1.9	3.4
		ц.бор	21219.5	11.1	531.5	12.1	2.5
		б.бор	1413.3	0.7	17.9	0.4	1.3
		ц.орах	20.1	0.0	0.0	0.0	0.0
		дуглазија	6.9	0.0	0.4	0.0	5.1
		боровац	958.4	0.5	29.9	0.7	3.1
		клен	113.1	0.1	0.5	0.0	0.4
	1219.46	укупно	191,225.9	100.0	4380.4	100.0	2.3

Као што се види из табеле у овој газдинској јединици заступљениј су лишћатске врсте дрвећа. У укупној запремини учешће лишћара је 85.43 % што износи 166366.8 м³. Четинари имају запремину од 27859.1 м³ што чини 14.57 % укупне запремине газдинске јединице.

Запремински прираст лишћарских врста износи 3663.3 м³ (83.63 %) а четинарских 717.1 м³ (16.37 %).

Најзаступљенија врста дрвећа је буква која у укупној запремини учествује са 63.1 %, што износи 120750.8 м³. Друга врста по заступљености је цер са 25273.7 м³ (13.2 %). Значајно је и учешће црног бора са 21219.5 м³ (11.1 %).

5.6. Стање састојина по дебљинској структури

Стање састојина по дебљинској структури приказано је у следећој табели:

Табела бр. 13-Стање шума по дебљинској структури

Газдинска класа	Површина	Запремина	Запремина по дебљинским разредима																Запремински прираст
			До 10		11 до 20		21 до 30		31 до 40		41 до 50		51 до 60		61 до 70		71 до 80		
			0.0		I		II		III		IV		V		VI		VII		
	ha	m³	m³	%	m³	%	m³	%	m³	%	m³	%	m³	%	m³	%	m³	%	m³
10176421	2.01	147.0	35.8	24.3	47.0	32.0	52.0	35.4	12.2	8.3									3.7
10193214	8.30	2,136.8			644.4	30.2	914.8	42.8	364.9	17.1	212.7	10.0							46.0
10195313	2.88	588.4	3.8	0.6	88.6	15.1	263.5	44.8	232.4	39.5	0.0	0.0							12.7
10196214	1.23	218.4	2.2	1.0	31.5	14.4	61.6	28.2	98.4	45.1	24.7	11.3							5.4
10196313	55.61	9,420.7	416.1	4.4	3,375.8	35.8	4,201.3	44.6	1,305.7	13.9	121.8	1.3							253.7
10215313	11.89	2,324.5			771.6	33.2	1,165.5	50.1	366.7	15.8	20.7	0.9							49.8
10351421	90.58	29,712.8			2,751.4	9.3	9,336.4	31.4	11,703.3	39.4	4,591.2	15.5	1,036.9	3.5	216.0	0.7	77.6	0.3	678.3
10353412	2.24	417.7			235.6	56.4	182.1	43.6											9.1
10353421	9.58	2,567.6			385.2	15.0	1,144.8	44.6	819.5	31.9	218.2	8.5							64.8
10360421	137.18	30,084.5	197.8	0.7	5,750.9	19.1	11,037.6	36.7	7,907.4	26.3	3,653.2	12.1	1,493.1	5.0	34.8	0.1	9.7		700.8
10361421	41.18	8,471.4	212.5	2.5	2,209.6	26.1	3,164.4	37.4	1,955.2	23.1	873.7	10.3	55.9	0.7					179.3
10469421	0.38	0.0																	
10470421	4.18	883.0			389.3	44.1	367.3	41.6	110.3	12.5	16.0	1.8							24.7
10471421	15.30	2,733.0			770.8	28.2	1,010.5	37.0	951.7	34.8									80.9
10472421	7.09	1,992.9			379.7	19.1	1,127.3	56.6	485.9	24.4									60.6
10475313	5.65	1,871.8			247.3	13.2	834.0	44.6	681.9	36.4	108.6	5.8							40.3
10475421	7.61	2,339.3			239.7	10.2	1,072.8	45.9	946.2	40.4	80.7	3.4							56.5

Газдинска класа	Површина	Запремина	Запремина по дебљинским разредима																Запремински прираст
			До 10		11 до 20		21 до 30		31 до 40		41 до 50		51 до 60		61 до 70		71 до 80		
			0.0		I		II		III		IV		V		VI		VII		
	ha	m³	m³	%	m³	%	m³	%	m³	%	m³	%	m³	%	m³	%	m³	%	m³
10476421	69.69	17,616.4			4,168.0	23.7	8,933.8	50.7	3,867.0	22.0	302.8	1.7			344.9	2.0			403.4
10477313	0.45	134.3			49.7	37.0	84.6	63.0											3.4
10478421	2.24	202.8			159.1	78.4	43.7	21.6											10.8
10479313	0.53	152.2			33.7	22.2	103.1	67.7	15.4	10.1									3.9
10479421	2.51	681.9			145.0	21.3	356.8	52.3	172.8	25.3	7.3	1.1							18.6
НЦ 10	478.31	114,697.32	868.14	33.56	22,874.04	583.90	45,457.77	920.41	31,996.80	466.21	10,231.65	83.72	2,586.00	9.11	595.58	2.80	87.34	0.26	2,706.57
26176421	4.74	171.8	22.4	13.0	149.4	87.0													5.9
26177421	3.13	93.9	93.9	100.0															1.6
26195235	5.09	325.6			325.6	100.0													5.5
26195313	9.41	1,291.0	15.5	1.2	475.2	36.8	800.3	62.0											23.0
26196313	49.35	6,981.0	217.1	3.1	2,254.2	32.3	3,739.4	53.6	770.3	11.0									188.2
26262313	7.42	333.0			333.0	100.0													7.8
26319421	3.25	115.1	74.7	64.9	14.5	12.6	25.9	22.5											2.5
26351421	19.96	6,941.3			151.6	2.2	839.8	12.1	2,001.4	28.8	2,161.8	31.1	1,101.9	15.9	527.5	7.6	157.4	2.3	164.4
26360421	134.80	29166.6	197.2	0.7	6231.9	21.4	12342.4	42.3	7332.6	25.1	2358.8	8.1	499.9	1.7	203.7	0.7	0.0	0.0	640.1
26361421	7.83	637.2	53.4	8.4	291.5	45.8	241.9	38.0	29.1	4.6	21.2	3.3							12.0
26469421	0.97	32.6			12.7	38.9	19.9	61.1											0.5
26470235	0.63	81.2			25.0	30.7	56.3	69.3											2.3
26475421	10.12	3,717.8			240.1	6.5	1,356.9	36.5	1,937.7	52.1	183.1	4.9							86.4
26476313	2.90	334.4			181.0	54.1	75.1	22.5	48.7	14.6	29.6	8.9							15.7

Газдинска класа	Површина	Запремина	Запремина по дебљинским разредима																Запремински прираст
			До 10		11 до 20		21 до 30		31 до 40		41 до 50		51 до 60		61 до 70		71 до 80		
			0.0		I		II		III		IV		V		VI		VII		
	ha	m³	m³	%	m³	%	m³	%	m³	%	m³	%	m³	%	m³	%	m³	%	m³
НЦ 26	259.60	50,222.6	674.3	191.3	10,685.6	568.2	19,497.9	419.8	12,119.9	136.3	4,754.5	56.3	1,601.8	17.6	731.2	8.3	157.4	2.3	1,155.9
66196235	83.90	8,597.8	1,207.9	14.0	5,582.3	64.9	1,807.6	21.0											110.7
66196421	20.11	1,625.8			541.6	33.3	604.7	37.2	479.6	29.5									33.9
66262313	2.91	136.0	12.9	9.5	90.2	66.3	32.9	24.2		0.0									1.5
66266213	0.49	0.0																	
66266235	246.73	0.0																	
66266313	11.99	0.0																	
66266421	8.23	0.0																	
66360421	76.52	15,800.3	69.2	0.4	3404.9	21.5	7151.4	45.3	4410.3	27.9	541.5	3.4	223.0						357.0
66361421	30.82	2,547.6	60.7	2.4	1,038.1	40.7	1,100.0	43.2	348.7	13.7									47.1
НЦ 66	481.70	28,707.39	1,350.67	26.37	10,657.12	226.87	10,696.54	170.82	5,238.56	71.10	541.48	3.43	223.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	550.22
Газдинска јединица	1,219.61	193,303.8	2,896.5	1.5	44,013.8	22.8	75,310.8	39.0	49,140.0	25.4	15,779.7	8.2	4,591.4	2.4	1,326.8	0.7	244.8	0.1	4,380.6
	m³	%	122,221.1			63.2			64,919.7		33.6		6,163.0			3.2			

Графикон бр. 2-Расподела запремине по дебљинским разредима

Из табеле и графикона се види да се највећи део запремине, односно 39 % (75310.8 м³) налази у другом дебљинском разреду. У трећем дебљинском разреду налази се 24.4 % запремине, односно 49140 м³. Учешће осталих дебљинских разреда је испод 10 %. Из напред изнетог се може закључити да је у газдинској јединици „Добрачко - латвичке шуме” најзаступљенији тањи материјал (дс < 30 цм) са 122221.1 м³ (63.2 %). Средње дебео материјал учествује са 33.6 %, односно 64919.7 м³, а дебео са 3.2 % односно 6163 м³.

Имајући у виду да у овој газдинској јединици доминирају састојине са тањим материјалом, наглашена је потреба за спровођењем мера неге, чиме ће се убрзати производни процес, стабилизovati младе састојине, обезбедити несметан развој оптималном броју стабала носиоца будуће производње и интензивирати нихов прираст.

5.7. Стање шума по старости

Под добним разредом подразумева се скуп површина свих састојина газдинске јединице чије се старости крећу у одређеним границама - односно у границама једног доброг разреда. Ширина доброг разреда одређена је према пореклу састојине, односно на основу одређене опходње. У газдинској јединици „Добрачко-Латвичке шуме” за високе састојине цера, високе састојине китњака, цера и граба, високе састојине китњака и вештачке састојине осталих лишћара ширина доброг разреда је 20 година. За изданаčke састојине, високе састојне јове, граба, брезе, јасике и вештачки подигнуте састојинечетинара ширина доброг разреда је 10 година.

Табела бр. 14-Стање састојина по старости - високе састојине ширина добног разреда 20 година

Газдинска класа	P (ha)	Добни разреди					
	V (m ³)	Ia	Ib	II	III	IV	V
	i _v (m ³)	1-20	21-40	41-60	61-80	81-100	
	8.3				7.35	0.95	
	2137				1913	223	
	46				41	5	
10193214	90.58					80.45	10.13
	29713					26644	3069
	678					614	64
	2.24				2.24		
	418				418		
	9				9		
10353412	9.58					9.58	
	2568					2568	
	65					65	
10353421	110.7				9.59	90.98	10.13
	34836				2331	29435	3069
	798				50	684	64
НЦ 10	19.96					7.64	12.32
	6941					2381	4561
	164					51	114
26351421	19.96					7.64	12.32
	6941					2381	4561
	6941					2381	4561
НЦ 26	130.66				9.59	98.62	22.45
	41777				2331	31816	7630
	7739				50	3065	4625
Укупно ГЈ							

Високе састојине ове газдинске јединице које имају опходњу 120 година, заузимају површину од 130.66 ha и та је површина распоређена у три добна разреда (трећи, четврти и пети), што значи да одступа од нормалног размера. У трећем добном разреду површина је 9.59 ha, у червртом 98.62 ha а у петом 22.45 ha.

Табела бр. 15-Стање састојина по старости-изданацке састојине ширина добног разреда 10 година

Газдинска класа	P (ha)	Добни разреди								
	V (m ³)	Ia	Ib	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	i _v (m ³)	1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	
	2.0			0.5	0.8		0.7			
	147.0			12.0	44.0		90.0			
	4.0				1.0		2.0			
10176421.0	2.9							2.9		
	588.0							588.0		
	13.0							13.0		
10195313.0										

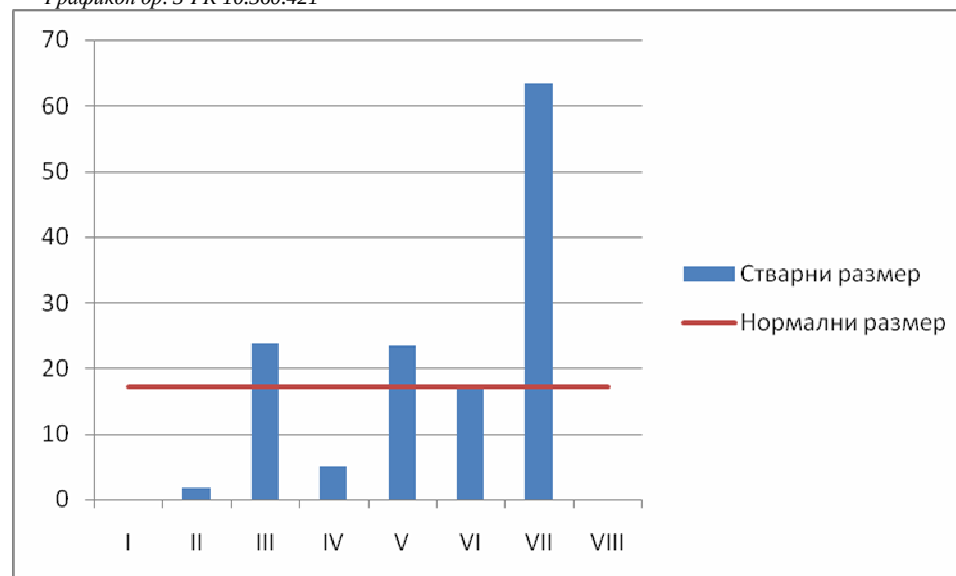
Газдинска класа	P (ha)	Добни разрези								
	V (m³)	Ia	Ib	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	i _v (m³)	1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	
10196214.0	1.2							0.7	0.6	
	218.0							99.0	119.0	
	5.0							3.0	3.0	
10196313.0	55.6					27.8	1.1	22.1	4.6	
	9421.0					3714.0	172.0	4195.0	1340.0	
	254.0					93.0	5.0	127.0	29.0	
10215313.0	11.9						0.2	1.1	10.6	
	2325.0						23.0	284.0	2017.0	
	50.0						1.0	6.0	43.0	
10360421.0	137.2			1.7	23.9	5.1	23.5	17.3	63.4	
	30084.0				2887.0	624.0	3856.0	4452.0	17701.0	
	701.0				93.0	18.0	76.0	93.0	410.0	
10361421.0	41.2			0.8		1.3	11.2	27.9		
	8471.0					204.0	1925.0	6343.0		
	179.0					8.0	37.0	134.0		
НЦ 10	252.0			3.0	24.7	34.2	36.7	71.8	79.2	
	51254.0			12.0	2931.0	4542.0	6066.0	15961.0	21177.0	
	1206.0				94.0	119.0	121.0	376.0	485.0	
26176421.0	4.7				4.7					
	172.0				172.0					
	6.0				6.0					
26177421.0	3.1				3.1					
	94.0				94.0					
	2.0				2.0					
26195235.0	5.1						5.1			
	326.0						326.0			
	6.0						6.0			
26195313.0	9.4							9.4		
	1291.0							1291.0		
	23.0							23.0		
26196313.0	49.4			2.7			26.0	19.7	1.0	
	6981.0			107.0			2292.0	4452.0	131.0	
	188.0			2.0			56.0	128.0	2.0	
26262313.0	7.4				2.1			5.4		
	333.0				150.0			184.0		
	8.0				2.0			6.0		
26319421.0	3.3					2.5	0.8			

Газдинска класа	P (ha)	Добни разреди								
	V (m³)	Ia	Ib	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	i _v (m³)	1-10		11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80
	115.0					75.0	40.0			
	3.0					1.0	2.0			
26360421.0	134.8			1.4	3.2		13.7	52.2	64.4	
	29167.0			56.0	331.0		2258.0	11839.0	14683.0	
	640.0				12.0		52.0	245.0	331.0	
26361421.0	7.8				6.3			0.5	1.0	
	637.0				492.0			56.0	89.0	
	12.0				9.0			2.0	2.0	
НЦ 26	225.0			4.1	19.4	2.5	45.5	87.2	66.4	
	39116.0			163.0	1239.0	75.0	4916.0	17822.0	14903.0	
	888.0			2.0	31.0	1.0	116.0	404.0	335.0	
66196235.0	83.9						37.9	46.0		
	6257.0						2849.0	3408.0		
	79.0						37.0	42.0		
66196421.0	20.1						20.1			
	1626.0						1626.0			
	34.0						34.0			
66262313.0	2.9					2.9				
	136.0					136.0				
	1.0					1.0				
66360421.0	76.5							2.8	73.8	
	15800.0							230.0	15570.0	
	357.0							3.0	354.0	
66361421.0	30.8							13.5	17.3	
	2548.0							879.0	1668.0	
	47.0							23.0	24.0	
НЦ 66	214.3					2.9	58.0	62.3	91.1	
	26367.0					136.0	4475.0	4517.0	17238.0	
	518.0					1.0	71.0	68.0	378.0	
Укупно	691.3			7.1	44.1	39.6	140.2	221.3	236.6	
	116737.0			175.0	4170.0	4753.0	15457.0	38300.0	53318.0	
	2612.0			2.0	125.0	121.0	308.0	848.0	1198.0	

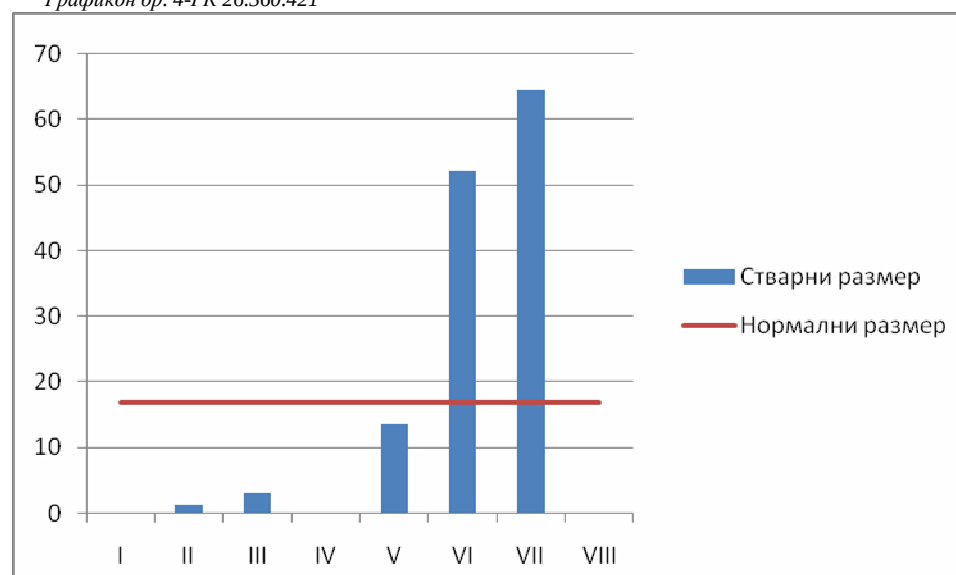
Расподела површина по добним разредима код изданаčkih састојина, које су и носиоци запремине у овој газдинској јединици, одступа од нормалне. Наиме, види се да је највећи део ових састојина у VII (236.6 ha са запремином од 53318.0 m³) и VI добном разреду (221.3 ha са запремином од 38300.0 m³), док у први разред у потпуности изостаје. Мањак површина је и у II, III и IV добном разреду, док у V износи 140.2 ha са запремином од 15457.0 m³.

У следећим графиконима ће бити приказан распоред површина по добним разредима за најзначајније газдинске класе.

Графикон бр. 3-ГК 10.360.421

Графикон бр. 4-ГК 26.360.421

Табела бр. 16-Стање састојина по старости-Вештачки подигнуте састојине ширина доброг разреда 20 год.

Газдинска класа	P (ha)	Добни разреди						
	V (m ³)	Ia	Ib	II	III	IV	V	VI
	i _v (m ³)	1-20		21-40	41-60	61-80	81-100	101-120
	0.38		0.38					
10469421								
	0.38		0.38					
НЦ 10								
	0.97					0.97		
	33					33		
26469421	1					1		
	0.97					0.97		
	33					33		
НЦ 26	1					1		
	1.35		0.38	0	0	0.97		
	33					33		
Укупно ГЈ	1					1		

Вештачки подигнуте састојине код којих је ширина доброг разреда 20 година су састојине вештачки подигнутих лишћара (бели јасен). Све ове састојине се налазе у првом добном разреду.

Табела бр. 16-Стање састојина по старости -вештачке састојине ширина доброг разреда 10 година

Газдинска класа	P (ha)	Добни разреди								
	V (m ³)	Ia	Ib	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	i _v (m ³)	1-10		11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80
	4.18					2.81				
	883					477				
10470421	25					15				
	15.3					1.76				
	2733					359				
10471421	81					8				
	7.09				0.83	0.38				
	1993					114				
10472421	61					4				
	5.65					0.38				
	1872					100				
10475313	40					3				
	7.61					0.86				
	2339					228				
10475421	56					7				
	69.69					9.2				

Газдинска класа	P (ha)	Добни разреди								
	V (m ³)	Ia	Ib	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	i _v (m ³)	1-10		11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80
	17616					1509				
10476421	403					41				
	0.45					0.45				
	138					138				
10477313	4					4				
	2.24				2.24					
	203				203					
10478421	11				11					
	0.53									
	152									
10479313	4									
	2.51					0.86				
	682					241				
10479421	19					6				
	115.25				3.07	16.7				
	28611				203	3166				
НЦ 10	704				11	88				
	19.96					7.64				
	6941					2381				
26351421	164					51				
	185.44			1.4	3.16					
	41950			56	331					
26360421	933				12					
	7.83				6.33					
	637				492					
26361421	12				9					
	0.63					0.63				
	81					81				
26470235	2					2				
	10.12									
	3718									
26475421	86									
	2.9					2.32				
	334					225				
26476313	16					12				
	226.88			1.4	9.49	10.59				
	53661			56	823	2687				
НЦ 26	1213			0	21	65				
	342.13			1.4	12.56	27.29				
	82272			56	1026	5853				

Газдинска класа	P (ha)	Добни разреди								
	V (m ³)	Ia	Ib	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	i _v (m ³)	1-10		11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80
Укупно ГЈ	1917				32	153				

Вештачки подигнутим састојинама четинара, код којих је ширина доброг разреда 10 година, одређена је опходња од 80 год. Ове састојине имају неправилан распоред добних разреда. У првом, петом, шестом, седмом и осмом добном разреду нема вештачки подигнутих састојина четинара. Најзаступљеније су у четвртом добном разреду са површином од 27.29 ха (запремина 5853 м³), затим трећем добном разреду (запремина 1026 м³) и другом добном разреду са површином од 1.4 ха и запремином од 56 м³.

5.8. Стање вештачки подигнутих састојина

Све вештачки подигнуте састојине старости до 20 година дефинисане су као шумске културе, а старије као шуме. Приликом приказа стања вештачки подигнутих састојина културе се посебно приказују.

Стање вештачки подигнутих састојина приказано је у следећој табели:

Табела бр. 18-Стање вештачки подигнутих састојина

Газдинска класа	Површина		Запремина			Запремински прираст			p _{iv} (%)
	ha	%	m ³	%	m ³ /ha	m ³	%	m ³ /ha	
10469421	0.38	0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
културе	0.38	0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
10470421	4.18	3.2	883.0	2.7	211.2	24.7	3.1	5.9	2.8
10471421	15.30	11.7	2,733.0	8.3	178.6	80.9	10.0	5.3	3.0
10472421	7.09	5.4	1,992.9	6.1	281.1	60.6	7.5	8.5	3.0
10475313	5.65	4.3	1,871.8	5.7	331.3	40.3	5.0	7.1	2.2
10475421	7.61	5.8	2,339.3	7.1	307.4	56.5	7.0	7.4	2.4
10476421	69.69	53.5	17,616.4	53.7	252.8	403.4	49.9	5.8	2.3
10477313	0.45	0.3	138.2	0.4	307.1	4.0	0.5	9.0	2.9
10478421	2.24	1.7	202.8	0.6	90.5	10.8	1.3	4.8	5.3
10479313	0.53	0.4	152.2	0.5	287.1	3.9	0.5	7.3	2.5
10479421	2.51	1.9	681.9	2.1	271.7	18.6	2.3	7.4	2.7
НЦ 10	115.63	88.8	28,611.4	87.3	247.4	703.7	87.0	6.1	2.5
26469421	0.97	0.7	32.6	0.1	33.6	0.5	0.1	0.5	1.6
26470235	0.63	0.5	81.2	0.2	128.9	2.3	0.3	3.6	2.8
26475421	10.12	7.8	3,717.8	11.3	367.4	86.4	10.7	8.5	2.3
26476313	2.90	2.2	334.4	1.0	115.3	15.7	1.9	5.4	4.7
НЦ 26	14.62	11.2	4,166.1	12.7	285.0	104.9	13.0	7.2	2.5
Укупно ГЈ	130.25	100.0	32,777.5	100.0	251.7	808.5	100.0	6.2	2.5

У газдинској јединици „Добрачко – Латвичке шуме” вештачки подигнуте састојине заузимају површину од 130.25 ха, односно 10.67 %, од тога културе културе чине 0.3 % односно 0.38 ха, а старије састојине 10.29 % односно 129.87 ха.

Најзаступљенија газдинска класа у оквиру вештачки подигнутих састојина је ГК 10.476.421, која је заступљена на површини од 69.69 ха (53.5 %). Ова газдинска класа има и највеће учешће у укупној запремини вештачки подигнутих састојина, односно 53.7 % (17616.4 м³). Запемински прираст ове газдинске класе износи 403.4 м³.

Уношење четинара у ову газдинску јединицу започето је после II Светског рата. Садашње стање тих најстаријих састојина указује на то да је избор врста био погрешан. У неким је започет природан процес обнављања аутохтоних врста лишћара, тако да овим састојинама треба изгазовати до краја опходње. У поступку природне обнове лишћара ове четинарске састојине ће вероватно бити потпуно потиснуте.

Поједине вештачки подигнуте састојине, код који није започео природан процес обнове лишћара, планиран је за чисту сечу и реконструкцију.

Од четинарских врста уносиће се црни бор.

5.9. Здравствено стање састојина

Здравствено стање састојина ове газдинске јединице је задовољавајуће посматрано по стању главних врста. Учешће лишћара износи 85.43 % а букве као главне врсте 63.1 %. Здравствено стање букве је добро, нису примећена интензивнија оштећења осим у неколико одсека где су планиране санитарне сече. Друга по учешћу лишћарска врста је цер са 13.2 % учешћа у укупној запремини. И његово здравствено стање посматрано у целини је задовољавајуће.

Учешће четинари износи 14.57 % а најзаступљеније су врсте црни бор (11.1 %), смрча (1.3%) и јела (1 %). Све остале четинарске врсте имају учешће мање од 1% у укупној запремини. Стање ових састојина је стабилно. Ове врсте су доброг здравственог стања. И остале четинарске врсте које су евидентирани у овој газдинској јединици су доброг здравственог стања.

Укупно посматрано може се рећи да је здравствено стање састојина задовољавајуће барем када су у питању главне врсте дрвећа. Спорадична сушења стабала су присутна појава у шуми, не везана за газдовање шумама, највише условљена станишним условима и санитарне сече морају се редовно спроводити.

5.10. Стање необраслих површина

Све необрасле површине у овој газдинској јединици сврстане су у шумско земљиште, неплодно, земљиште за остале сврхе и заузећа. Шумско земљиште обухвата пашњаке, голети и камењаре. Земљиште за остале сврхе обухвата далеководе, путеве, просеке, ливаде, зграде и друге објекте. Стање необраслих површина приказано је у следећој табели:

Табела бр. 18-Стање необраслих површина

Врста земљишта	Површина	
	ха	%
Шумско земљиште	14.92	16.2
Неплодно	39.05	42.5
За остале сврхе	34.57	37.6
Заузеће	3.35	3.6
Укупно ГЈ	91.89	100.0

У газдинској јединици „Добрачко-Латвичке шуме“ необрасло земљиште се простире на 91.89 ha односно 7.0 % од укупне површине газдинске јединице. Неплодно земљиште заузима највећу површину и она износи 39.05 ha, што чини 42.6 % укупне необрасле површине. Шумско земљиште се простире на 14.92 ха (16.2 %), земљиште за остале сврхе заузима 34.57 ха (37.6 %) укупне необрасле површине, а заузећа чине 3.7% (3,35 ha).

Категорија шумских земљишта, како је већ наведено, обухвата пашњаке и голети. То су површине са делимичном травнатом вегетацијом и матичним супстратом који се јавља по површини и са веома плитким земљиштем.

5.11. Отвореност шумског комплекса саобраћајницама

Отвореност шума представља један од основних предуслова за интензивно гајење и коришћење шума. Од степена развијености јавних и шумских путева зависи и правилан распоред сеча и радова на гајењу шума.

Као што се види из табеле, укупна дужина свих путева у овој газдинској јединици износи 27.672 km а отвореност газдинске јединице износи 21.28 km/1000 ha.

Укупна дужина јавних путева износи 6.161 km, док су шумски заступљени са 21.511 km.

Као што се види из табеле 27.672 km путева су условно употребљиви, односно њихова употребљивост зависи од временских услова

Табела бр. 20-Стање шумских саобраћајница

табела бр. 20-Стање шумских саобраћајница

Назив пута	Одељења која отвара	Јавни путеви			Укупно јавни	Шумски путеви		Укупно шумски	Свега	Употребљивост	Оцена стања
		Савремени	Са коловозом	Без коловоза		Са коловозом	Без коловоза				
Лукићи-Ковачица	12				0.000		0.920	0.920	0.920	Условно употребљиво	Осредње
Ариље-Бјелуша	12	0.267			0.267			0.000	0.267	Условно употребљиво	Добро
Добраче-Обла Глава	13		0.813		0.813			0.000	0.813	Условно употребљиво	Добро
Велика Тисовица-Небеска	15				0.000		0.776	0.776	0.776	Условно употребљиво	Осредње
МалаТисовица-Лешчање	15,16				0.000		0.526	0.526	0.526	Условно употребљиво	Осредње
МалаТисовица-Наретак	15,16,45				0.000		1.390	1.390	1.390	Условно употребљиво	Осредње
Брусник-Мајдан	17				0.000		0.676	0.676	0.676	Условно употребљиво	Осредње
Брусник-Цер	17		0.319		0.319			0.000	0.319	Условно употребљиво	Осредње
Ариље-Ивањица-Стари Пут	17		0.520		0.520			0.000	0.520	Условно употребљиво	Осредње
Ариље-Ивањица	17	0.566			0.566			0.000	0.566	Условно употребљиво	Добро
Ступчевићи-Добраче	20		0.210		0.210			0.000	0.210	Условно употребљиво	Осредње

		Јавни путеви				Шумски путеви					
Класница-Планиште	20	0.137			0.137			0.000	0.137	Условно употребљиво	Добро
Бјелуша-Висока	23	0.114			0.114			0.000	0.114	Условно употребљиво	Добро
Даријевића Река-Лужине	3				0.000		0.384	0.384	0.384	Условно употребљиво	Осредње
Крива Бреза-Пушине	30,31				0.000		2.046	2.046	2.046	Условно употребљиво	Лоше
Кућиште-Анатема	31				0.000		0.292	0.292	0.292	Условно употребљиво	Осредње
Крива Бреза-Пушине	31				0.000		0.797	0.797	0.797	Условно употребљиво	Осредње
Кућиште-Вучјак	31,32				0.000	1.986		1.986	1.986	Условно употребљиво	Осредње
Кућиште-Пушине	31,32				0.000		2.069	2.069	2.069	Условно употребљиво	Лоше
Добри До-Кљештине	32-35				0.000		1.943	1.943	1.943	Условно употребљиво	Осредње
Кућисте-Пузића Њива	33,34				0.000		0.718	0.718	0.718	Условно употребљиво	Лоше
Таблица-Дријење	33-35				0.000		1.634	1.634	1.634	Условно употребљиво	Осредње
Кућиште-Амбариште	33-37				0.000		3.626	3.626	3.626	Условно употребљиво	Осредње
Вигоште-Радобуђа	38-40		1.628		1.628			0.000	1.628	Условно употребљиво	Добро
Вигоште-Цер	41		0.337		0.337			0.000	0.337	Условно употребљиво	Осредње
Вигоште-Клокоч	41			0.775	0.775			0.000	0.775	Условно употребљиво	Лоше
Вигоште-Поглед	41,42				0.000		0.978	0.978	0.978	Условно употребљиво	Осредње
Пољане-Вранеша	43		0.206		0.206			0.000	0.206	Условно употребљиво	Осредње
Јоковића Брдо-Купињак	44				0.000		0.750	0.750	0.750	Условно употребљиво	Лоше
Савићи-Вранеша	46	0.269			0.269			0.000	0.269	Условно употребљиво	Осредње
Укупно ГЈ		1.353	4.033	0.775	6.161	1.986	19.525	21.511	27.672		

5.12. Фонд и стање дивљачи

ГЈ „Голубац - Дубовац” улази у састав ловишта „Мали Рзав”, које је установљено решењем Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде бр. 324-02-00296/95-06 од 31.07.1995. („Сл.гл.РС” бр.29/95). Ловиште је додељено на газдовање Ловачком савезу Србије преко ловачког удружења „Бранко Ђоновић” из Ариља решењем бр. 324-02-100/96/05-10 од 9.11.2005. године. Ловиште је додељено на газдовање на рок од 10.11.2005. до 9.11.2015. године.

Анексом уговора бр. 324-02-00100/96/05-10 од 25.09.2015.године, газдовање ловиштем продужено је за десет година, односно до 9.11.2025.године.

Ловиштем се газдује у складу са ловном основом донетом за период важења од 1.04. 2014. године до 31.03.2024. године. На ловну основу надлежно министарство дало је сагласнотс решењем бр. 324-02-00138/2013-10 од 06.11.2014.године.

Ловиште припада брдско-планинском типу ловишта. Обухвата широк простор подручја општине Ариље између планинских обронака Златибора, Мучња, долине Моравице и Драгачевских планина – Голупца – Дубовца – трешњевице. Простор ловишта повезан је густом мрежом саобраћајних комуникација са осталим деловима.

Укупна површина износи 34.923 ха од чега је 30.000 (86%) ловна површина а 4.923 ха (14%) не ловна. Структура површине ловишта је следећа: шуме и шумско земљиште – 13.097 ха (37.5%), ливаде и пашњаци – 9.844 ха (28,2%), њиве и орнице – 7.092 ха (20,3%), воћњаци - 3.388 ха (9.7%), остало – 1.502 ха (4.3 %)

Подаци о стању и фонду дивљачи дати су у наредној табели:

Табела бр. 20-Стање и фонд дивљачи:

Врста дивљачи	Бројно стање	Трајно заштићена дивљач	Ловно продуктивна површина	Капацитет ловишта по бонитетним разредима
Срна	125	Да	18.000	III 950
Дивља свиња	45	Не	15.000	III 140
Зец	1.300	Да	25.000	III 4.400
Фазан	1.200	Да	10.000	III 3.150
Јаребица пољска	600	Да	12.000	III 3.150
Дивља патка	600	Да		
Лисица	500			
Препелица	800		селица	

5.13. Стање посебно заштићених елемената природе

На подручју Газдинске јединице „Добрачко-Латвичке шуме“ нема регистрованих заштићених природних добара.

5.14. Стање састојина високих заштитних вредности (HCV шуме)

У складу са категоријама шума високих заштитних вредности које је дефинисао Forest Stewardship Council (FSC) и критеријума за идентификација ових шума које је прописало ЈП „Србијашуме“ (о овоме ће бити више речи у 8. поглављу), на територији ГЈ „Добрачко-Латвичке шуме ” идентификоване су следеће HCV шуме:

Табела бр.21 – Стање HCV шума

HCV категорија	Основна намена	Одељење	Одсек	Површина		Запремина			Запремински прираст			P _{iv}
				ha	%	m ³	%	m ³ /ha	m ³	%	m ³ /ha	%

НСV категорија	Основна намена	Одељење	Одсек	Површина		Запремина			Запремински прираст			P _{iv}
				ha	%	m ³	%	m ³ /ha	m ³	%	m ³ /ha	
4	26	1	A	6.89	0.6	713.8	0.4	103.6	12.1	0.3	1.8	1.7
		3	A	2.49	0.2	74.7	0.0	30.0	0.7		0.3	1.0
		4	C	3.13	0.3	253.1	0.1	80.9	3.0	0.1	1.0	1.2
		6	A	2.32	0.2	317.7	0.2	136.9	5.0	0.1	2.2	1.6
		7	D	19.84	1.6	5,019.8	2.6	253.0	110.4	2.5	5.6	2.2
		7	E	3.27	0.3	171.8	0.1	52.5	5.9	0.1	1.8	3.4
		8	A	4.78	0.4	863.4	0.4	180.6	14.9	0.3	3.1	1.7
		8	C	0.99	0.1	88.7	0.0	89.6	1.6		1.6	1.8
		13	B	8.96	0.7	529.2	0.3	59.1	7.7	0.2	0.9	1.5
		16	A	7.64	0.6	2,380.6	1.2	311.6	50.6	1.2	6.6	2.1
		17	C	5.09	0.4	325.6	0.2	64.0	5.5	0.1	1.1	1.7
		20	C	0.98	0.1	130.6	0.1	133.3	2.3	0.1	2.3	1.7
		21	D	6.32	0.5	1,113.0	0.6	176.1	18.3	0.4	2.9	1.6
		21	F	16.04	1.3	3,907.8	2.0	243.6	99.4	2.3	6.2	2.5
		21	G	0.28	0.0	26.0	0.0	92.9	1.0	0.0	3.7	4.0
		28	A	36.42	3.0	7,813.7	4.0	214.5	155.8	3.6	4.3	2.0
		28	C	0.82	0.1	95.8	0.0	116.8	3.9	0.1	4.8	4.1
		28	D	2.05	0.2	149.5	0.1	72.9	1.9		0.9	1.3
		28	E	0.97	0.1	32.6	0.0	33.6	0.5		0.5	1.6
		28	F	0.76	0.1	40.4	0.0	53.2	1.8		2.3	4.4
		29	A	0.66	0.1	126.4	0.1	191.6	2.7	0.1	4.1	2.1
		29	D	3.45	0.3	735.6	0.4	213.2	14.3	0.3	4.1	1.9
		29	F	12.32	1.0	4,560.7	2.4	370.2	113.8	2.6	9.2	2.5
		30	E	1.47	0.1							
		30	F	1.46	0.1	51.1	0.0	35.0	0.6		0.4	1.2
		30	H	7.63	0.6	1,340.4	0.7	175.7	28.3	0.6	3.7	2.1
		31	J	8.49	0.7	3434.9	1.8	404.6	78.4	1.8	9.2	2.3
		32	A	2.68	0.2	107.2	0.1	40.0	1.7		0.7	1.6
		32	B	3.13	0.3	93.9	0.0	30.0	1.6		0.5	1.7
		32	C	8.14	0.7	2,685.1	1.4	329.9	60.9	1.4	7.5	2.3
		32	D	3.16	0.3	331.0	0.2	104.7	12.0	0.3	3.8	3.6
		33	A	1.40	0.1	56.0	0.0	40.0	0.0	0.0	0.0	0.0
		34	B	5.37	0.4	183.5	0.1	34.2	5.9	0.1	1.1	3.2
		37	D	4.87	0.4	441.0	0.2	90.6	8.3	0.2	1.7	1.9
		37	G	7.48	0.6	1988.9	1.0	265.9	43.8	1.0	5.8	
		38	A	0.58		109.9	0.1	189.4	3.8	0.1	6.5	3.4
		38	F	0.72	0.1	36.8	0.0	51.1	1.5		2.1	4.2
		39	B	18.95	1.6	4,414.9	2.3	233.0	126.8	2.9	6.7	2.9
		41	A	9.41	0.8	1,291.0	0.7	137.2	23.0	0.5	2.4	1.8
		41	D	10.48	0.9	773.7	0.4	73.8	30.8	0.7	2.9	4.0
		42	B	7.34	0.6	1,446.1	0.7	197.0	38.6	0.9	5.3	2.7
		42	D	0.51		56.4	0.0	110.5	1.6		3.1	2.8
		42	F	0.63	0.1	81.2	0.0	128.9	2.3	0.1	3.6	2.8

НСV категорија	Основна намена	Одељење	Одсек	Површина		Запремина			Запремински прираст			p _{iv}
				ha	%	m ³	%	m ³ /ha	m ³	%	m ³ /ha	
		45	B	6.76	0.6	1,543.8	0.8	228.4	39.8	0.9	5.9	2.6
		45	C	2.32	0.2	224.6	0.1	96.8	11.9	0.3	5.1	5.3
		НЦ 26		259.45	35.0	63,005.9	80.2	242.8	1,448.5	86.6	5.6	2.3
	66	1	B	0.62	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
		4	A	46.03	6.2	5,748.5	7.3	124.9	73.7	4.4	1.6	1.3
		5	A	37.87	5.1	2,849.3	3.6	75.2	37.0	2.2	1.0	1.3
		6	B	23.12	3.1	2,459.2	3.1	106.4	28.4	1.7	1.2	1.2
		6	C	18.02	2.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
		7	A	2.76	0.4	230.5	0.3	83.5	3.4	0.2	1.2	1.5
		7	B	0.95	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
		7	C	17.32	2.3	1,668.3	2.1	96.3	24.2	1.4	1.4	1.5
		8	B	34.10	2.8	9286.0	4.9	272.3	216.9	5.0	6.4	
		9	A	17.91	2.4							
		10	A	16.23	2.2							
		10	C	0.14	0.0							
		11	A	26.78	3.6							
		11	C	1.19	0.2							
		13	A	9.04	1.2							
		14	A	1.72	0.2							
		17	A	27.84	3.8							
		17	D	0.13	0.0							
		18	A	26.36	3.6							
		19	A	35.71	4.8							
		20	F	2.59	0.3							
		21	B	0.17								
		21	H	0.11								
		22	C	0.93	0.1							
		23	A	7.98	1.1							
		23	B	0.99	0.1							
		23	C	0.28								
		23	E	4.55	0.6							
		24	B	3.66	0.5							
		24	C	0.11	0.0							
		26	C	1.46	0.2							
		28	B	0.90	0.1							
		29	B	9.54	1.3							
		30	G	0.32								
		31	H	1.50	0.2							
		32	H	1.37	0.2							
		35	A	13.50	1.8	879.3	1.1	65.1	22.8	1.4	1.7	2.6
		35	B	2.91	0.4	136.0	0.2	46.7	1.5	0.1	0.5	1.1
		35	H	1.02	0.1							

HCV категорија	Основна намена	Одељење	Одсек	Површина		Запремина			Запремински прираст			P _{iv}
				ha	%	m ³	%	m ³ /ha	m ³	%	m ³ /ha	
		36	E	20.11	2.7	1,625.8	2.1	80.8	33.9	2.0	1.7	2.1
		37	B	16.54	1.4	3824.6	2.0	231.2	108.4	2.5	6.6	
		38	B	11.99	1.6							
		38	H	0.20								
		39	C	4.24	0.6							
		39	E	0.04								
		39	F	0.49	0.1							
		40	A	5.88	0.8							
		41	B	2.08	0.3							
		41	C	5.66	0.8							
		42	A	16.48	2.2							
		42	E	0.26								
	НЦ 66			481.70	65.0	15,596.7	19.8	32.4	224.9	13.4	0.5	1.4
	HCV 4			741.15	100.0	78,602.6	100.0	106.1	1,673.4	100.0	2.3	2.1
	Укупно ГЈ			741.15	100.0	78,602.6	100.0	106.1	1,673.4	100.0	2.3	2.1

5.15. Општи осврт на затечено стање

Газдинска јединица „Добрачко-Латвичке шуме” се простире на територији политичке општине Ариље. Укупна површина газдинске јединице износи 1311.35 ha, од чега је 93.0 % (1219.46 ha) обрасло, а 7.0 % (91.89

ha) необрасло.

Најзаступљенија наменска целина је НЦ 66, која у укупној површини учествује са 39.2 %, а затим следи наменска целина 10 са 39.2 % и НЦ 26 са 21.3 %.

Укупна запремина газдинске јединице „Добрачко-Латвичке шуме” износи 191225.9 m³, што по јединици површине износи 158.5 m³/ha. Запремински прираст износи 4380.40 m³ односно 3.6 m³/ha.

Највећу запремину има газдинска класа 10.360.421 са 30084.5 m³, што чини 15.6 % укупне запремине газдинске јединице. Ова газдинска класа има и највећи запремински прираст и он износи 700.8 m³ (16 %). Када се посматра запремина по јединици површине највећа је код ГК 10.475.421 са 367.4 m³/ha. Што се тиче расподеле запреминског прираста по јединици површине, највећи је код ГК 10.4777.313 са 9.0 m³/ha.

Када се посматра стање састојина по пореклу, примећује се да су најзаступљеније изданачке састојине, које у укупној површини газдинске јединице учествују са 691.26 ha, односно 56.68 %. Ове састојине имају и највећу запремину и она износи 116736.67 m³ односно 60.65 % укупне запремине, као и највећи запремински прираст од 2610.93 m³ што чини 59.60 % укупног запреминског прираста. Расподела запремине по јединици површине је највећа код високих састојина и износи 319.73 m³/ha.

Када се посматра стање састојина по очуваности, примећује се да је највеће учешће очуваних састојина и износи 759.93 ha (62.32 %).

Запремина је највећа код очуваних састојина и износи 167401.33 m³, односно 87.54 % укупне запремине. Очуване састојине имају и највећи запремински прираст и износи 88.80 % укупног прираста, односно 3889.78

m³. Када се посматра расподела запремине по јединици површине, највећа је код очуваних састојина и износи 220.29 m³/ha.

Када се посматра стање састојина и по пореклу и по очуваности, примећује се да су најзаступљеније изданаčke очуване састојине са 535.11 ha, односно 43.88 %. Ове састојине имају и највећу запремину и она износи 53.66 % укупне запремине састојине, односно 103269.33 m³, као и запремински прираст који је 53.81 % укупног запреминског прираста газдинске јединице (2357.23 m³).

У газдинској јединици „Добрачко-Латвичке шуме” заступљене су чисте и мешовите састојине. Чисте састојине заузимају површину и она износи 486.18 ha, односно 39.9 % укупне обрасле површине, док су мешовите на површини од 733.28 ха или 60.1 % укупне површине ГЈ. Када се посматра запремина, чисте састојине имају већу запремину и она износи 120258.30 m³ (62.9 %), као и запремински прираст који је код чистих састојина износи 2771.5 m³, односно 63.3 % укупног запреминског прираста газдинске јединице. Запремина по јединици површине такође је већа код чистих састојина и износи 247.4 m³/ha.

Најзаступљенија врста је буква са 63.1 % од укупне запремине, односно 120750.8

m³. Запремински прираст ове врсте је 2784.7

m³, односно 63.6 % укупног запреминског прираста.

Највећи део дрвне запремине налази се у другом дебљинском разреду (39 %).

Старосна структура показује велика одступања од нормалног размера добних разреда.

Површина вештачки подигнутих састојина у овој газдинској јединици износи 130,25 ha, што чини 10.67 % укупне обрасле површине. Запремина ових састојина је 37775.5 m³ а запремински прираст 808.5 m³.

Здравствено стање састојина ове газдинске јединице је задовољавајуће посматрано по главним врстама дрвећа.

Састојине ГЈ „Добрачко-Латвичке шуме” су сврстане у четврту HCV категорију.

Отвореност газдинске јединице износи km 11.5 km/1000ha.

Из свега приказаног у овом поглављу, може се закључити да је стање шума у овој газдинској јединици задовољавајуће, али због велике површине газдинске јединице и велики број мањих енклава, неприступачности терена, немогућношћу отварања шумским саобраћајницама, малом вредношћу дрвних сортимената није могуће интензивно газдовање.

6.0. ДОСАДАШЊЕ ГАЗДОВАЊЕ

6.1. Промена шумског фонда

6.1.1. Промена шумског фонда по површини

Табела бр. 22-Промена шумског фонда по површини

Година	Укупна површина	Шуме и шумска станишта				Остало земљиште			
		Свега	Шуме	Ш.културе	Шумско земљиште	Свега	Неплодно	За ост.сврхе	Заузеће
2008	1465.58	1432.09	1394.28	26.95	10.86	33.49	28.37	5.12	0.00
2017	1311.35	1234.38	1219.08	0.38	14.92	73.62	39.05	34.57	3.35
Промена	-154.23	-197.71	-175.20	-26.57	4.06	40.13	10.68	29.45	3.35

Укупна површина газдинске јединице „Добрачко-Латвичке шуме“ смањена је за 154.23 ха у односу на претходни премер.Промена површине је настала услед промене власништва појединих парцела као и услед дигитализације катастарских планова, услед чега је дошло до промене површина. Поступком реституције Српској православној цркви враћена је наведена површина.

Из табеле се види да је површина под шумом смањена за 175.20 ха. Шумске културе су прешле старосну границу од 20 година, тако да су сврстане у шуме, па је и површина под културама мања за 175.20 ха, односно површина под културама сада износи 0,38 ха. Површина шумског земљишта је већа за 4.06 ха.

Површина неплодног земљишта повећана је за 10.68 ха, док је површина земљишта за остале сврхе повећана за 29.45 ха, као и површина заузећа која сада износи 3.35 ха.

Савремени инструменти омогућили су знатно прецизнију припрему, издвајање, индентификацију и картирање површина. Укратко, омогућен је прецизнији рад на терену.

6.1.2. Промена шумског фонда по запремини и запреминском прирасту

Табела бр. 23-Промена шумског фонда по запреминском прирасту

Врста дрвећа	2008		Остварени принос	Очекивана запремина	2017		Разлика стварне и очекиване запремине
	V(m ³)	i _v (m ³)			V(m ³)	i _v (m ³)	
Орах				5.0	32.6	0.5	27.6
ц.јова	6.8	0.3		6.8	0.0	0.0	-6.8
Јасика				57.0	235.5	5.7	178.5
бреза				40.0	159.6	4.0	119.6
клен				5.0	113.1	0.5	108.1
омл	98.0	3.1		98.0	5.2	0.0	-92.8
граб	245.4	9.2	4.6	729.8	2806.0	48.9	2076.2
ц.орак				0.0	20.1	0.0	20.1
цер	23337.7	615.1	1483.0	27586.7	25273.7	573.2	-2313.0
с.липа				0.0	42.9	0.0	42.9
сладун	3295.0	106.2	163.0	4575.0	5638.6	144.3	1063.6
трешња	0.0	0.0	4.3	39.7	932.9	4.4	893.2
отл	0.0	0.0		134.0	636.2	13.4	502.2
ц.јасен	120.0	1.8	1.4	369.6	1840.9	25.1	1471.3
ц.граб	2295.7	56.1	9.1	2655.6	3568.5	36.9	912.9
китњак	4411.2	135.1		4612.2	1043.2	20.1	-3569.0
буква	92867.5	2637.9	9756.7	110957.8	120750.8	2784.7	9793.0
б.јасен	3.8	0.1		3.8	1.0	0.0	-2.8
јавор	380.8	8.4	10.9	386.9	266.0	1.7	-120.9
јела	231.3	13.4	43.0	746.3	1833.4	55.8	1087.1
смрча	693.4	30.9		1509.4	2427.6	81.6	918.2
оморика	35.9	1.9		35.9	0.0	0.0	-35.9
ц.бор	11627.4	433.5	2149.9	14792.5	21219.5	531.5	6427.0
б.бор	137.5	3.9		316.5	1413.3	17.9	1096.8
дуглазија	89.0	5.6		93.0	6.9	0.4	-86.1
боровац	405.2	24.0	16.0	688.2	958.4	29.9	270.2
Укупно	140281.6	4086.5	13642.0	170444.6	191225.9	4380.4	20781.3

Запремина добијена премером 2017. године износи 191225.9 m³ и за 20781.3 m³ је већа од очекиване запремине, односно 12.2 %. Очекивана запремина калкулисана је са запреминским прирастом од 4380.40 m³ утврђеним за период 2007 – 2017. год.

У процесу реституције враћене су Српској православној цркви (Манастиру Клисуре) катастарске парцеле:578/1;578/3;578/4;578/5;582/3;583;587;589/1;589/2;3711;3713/1;3713/2;3723;3828/1;3828/2;3828/3;3828/4;3828/5;3828/6;1697 у укупној површини од 129 ха 44 а 88 м² и приватним лицима катастарске парцеле :841;842;875;965/1;1337;155/1;155/3;504;509;510;861/2;863/3;863/4;881;2069/d;2079;2080;2081/2 у укупној површини од 24.79 ха,тако да је то један од разлога појављивања разлике између стварне и очекиване запремине.

6.2. Однос остварених и планираних радова у досадашњем газдовању

Табела бр. 24-Однос планираних и остварених радова

Врста рада	Планирано	Остварено	Разлика	
	ha	ha	ha	%
313 - Вештачко пошумљавање голети	3.83	0.63	3.20	16.4
317 - Вештачко пошумљавање садњом	7.24	2.35	4.89	32.5
804- Попуњавање вештачки подигнутих култура садњом	2.77	0.16	2.61	5.8
913 - Сеча избојака и уклањање корова ручно	2.96	0.00	2.96	0.0
915- Окопавање и прашење у културама	22.14	1.26	20.88	5.7
922 -Чишћење у младим природним састојинама	0.88	0.88	0.00	100.0
923-Чишћење у младим културама	10.14	4.82	5.32	47.5
931 - Уништавање корова хербицидима	2.40	2.40	0.00	100.0
Прореде	659.34	555.01	104.33	84.2
Обнављање	17.26	6.15	11.11	35.6
Укупно	728.96	573.66	155.30	78.7

Подаци приказани у табели преузети су из плана гајења посебне основе газдовња шумама за период 2008-2017. године и евиденције извршених радова која је вођена у наведеној основи. Реализација плана гајења износи 79.7 % од планираног.

Вештачко пошумљавање садњом, остварено је на 32.5 % планиране површине, односно на 2.35 ха. Попуњавање вештачки подигнутих култура садњом је остварено на 0.16 ха (5.8 %).Сеча избојака и уклањање корова ручно је изостало.Окопавање и прашење у културама је извршено на 1.26 ха (5.7%). Чишћење у младим природним састојинама реализовано је на 0.88 ха (100 %).Чишћење у младим културама извршено је на 4.82 ха (47.5 %) .Уништавање корова хербицидима на површини од 2.40 ха (100 %) а проредне сече на 555.01 ха , односно 84.2 %. Сече обнављања извршене су на 6.15 ха, односно остварене су на 35.6 % планиране површине.

Главни разлог неиспуњења планова на гајењу шума су економске прилике и недостатак радне снаге.

6.2.1. Досадашњи радови на заштити шума

Заштита шума се врши у оквиру редовних мера газдовања, а односи се на заштиту шума од биљних болести и штетних инсеката, заштиту шума од пожара као и бесправних сеча.

У претходном уређајном раздобљу није било пожара као ни већих сушења, што је подледица честог надзора чуварске службе и предузимања адекватних мера приликом њиховог појављивања.

У ШГ „Ужице“ врши се израда годишњег плана заштите шума, за сваку газдинску јединицу, који садржи све потребне информације везане за радове заштите шума.

6.2.2. Досадашњи радови на коришћењу шума

Досадашњи радови на коришћењу шума приказати се кроз приказ реализације плана проредних сеча и плана сеча обнављања. При том ће се анализирати реализација у односу на планирани принос али и у односу на целокупну површину на којој су планиране проредне сече, односно сече обнављања. Наведене анализе извршене су на основу евиденције вођене у претходној основи.

Табела бр. 25-Досадашњи радови на коришћењу шума

Газдинска класа	Површина			Принос								
				Претходни			Главни			Укупан		
	Планирано	Извршено		Планирано	Извршено		Планирано	Извршено		Планирано	Извршено	
		ha	%		m3	%		m3	%		m3	%
10233313	24.94	18.66	74.8	597.4	164.0	27.5				597.4	164.0	27.5
10250313	2.23	2.23	100.0	46.8	45.0	96.2				46.8	45.0	96.2
10251313	12.16	12.16	100.0	304.0	229.0	75.3				304.0	229.0	75.3
10262313	33.75	33.75	100.0	524.5	411.0	78.4				524.5	411.0	78.4
10262421	13.74	13.74	100.0	288.5	269.0	93.2				288.5	269.0	93.2
10283214	1.03	1.03	100.0	9.3	7.0	75.3				9.3	7.0	75.3
10283313	7.04	7.04	100.0	154.9	124.0	80.1				154.9	124.0	80.1
10284313	2.83	0.00	0.0	25.5	0.0	0.0				25.5	0.0	0.0
10490313	0.95	0.00	0.0	23.8	0.0	0.0				23.8	0.0	0.0
10602421	1.88	0.70	37.2	64.5	31.0	48.1				64.5	31.0	48.1
10604421	10.22	10.22	100.0	204.4	231.0	113.0				204.4	231.0	113.0
10664412	9.42	9.42	100.0	329.7	450.0	136.5				329.7	450.0	136.5
10664421	98.75	98.75	100.0	3341.6	3138.0	93.9				3341.6	3138.0	93.9
10665411	23.93	0.00	0.0	1483.7	0.0	0.0				1483.7	0.0	0.0
10665412	6.46	6.46	100.0	180.9	10.0	5.5				180.9	10.0	5.5
10665421	76.59	88.06	115.0	2088.0	2812.0	134.7	879.0	0.0	0.0	2967.0	2812.0	94.8
10667421	1.48	0.00	0.0				87.0	0.0	0.0	87.0	0.0	0.0
10941421	1.31	0.00	0.0	52.4	0.0	0.0				52.4	0.0	0.0
10946313	7.47	3.05	40.8	4.4	0.0	0.0	1301.0	1103.0	84.8	1305.4	1103.0	84.5
10946421	6.46	4.13	63.9	136.2	35.0	25.7	890.0	552.9	62.1	1026.2	587.9	57.3
10948313	1.38	0.86	62.3	42.8	1.0	2.3				42.8	1.0	2.3
10953421	23.23	0.00	0.0	644.4		0.0				644.4	0.0	0.0
10976411	0.22	0.00	0.0	7.9		0.0				7.9	0.0	0.0
10976421	0.72	0.00	0.0	30.2		0.0				30.2	0.0	0.0
10987421	1.25	14.06	1124.8	27.3	16.0	58.6				27.3	16.0	58.6
10988421	4.58	4.58	100.0	169.5	43.0	25.4				169.5	43.0	25.4
НЦ 10	374.02	328.90	87.9	10782.6	8016.0	74.3	3157.0	1655.9	52.5	13939.6	9671.9	69.4
26233313	32.14	32.14	100.0	482.1	471.0	97.7				482.1	471.0	97.7
26604421	8.83	0.00	0.0	176.6		0.0				176.6	0.0	0.0
26664421	49.00	40.91	83.5	1603.0	1972.0	123.0				1603.0	1972.0	123.0
26665411	5.63	5.63	100.0	135.1	3.0	2.2				135.1	3.0	2.2
26665421	151.81	119.48	78.7	2969.6	1016.0	34.2				2969.6	1016.0	34.2
26667421	0.00	5.99	100.0	0.0	14.0	100.0				0.0	14.0	100.0
26948421	3.48	0.00	0.0	34.8		0.0				34.8	0.0	0.0
26952313	0.36	0.00	0.0	7.2		0.0				7.2	0.0	0.0
26953421	26.54	26.54	100.0	504.3	494.0	98.0				504.3	494.0	98.0
26956421	24.79	0.00	0.0	297.5		0.0				297.5	0.0	0.0
НЦ 26	302.58	230.69	76.2	6210.2	3970.0	63.9	0.0	0.0		6210.2	3970.0	63.9
Укупно	676.60	559.59	82.7	16992.8	11986.0	70.5	3157.0	1655.9	52.5	20149.8	13641.9	67.7

Реализовани принос у претходном уређајном раздобљу за ову газдинску јединицу износи 13641.9 m³ и чини 67.7 % од планираног приноса. Од тога претходни принос износи 11986 m³ (70.5 %) а главни 1655.9 m³ (52.5 %).

Највећи удео у укупном приносу има ГК 10.664.421 са 7.471,0 m³, што чини 23.0 % укупног приноса. Значајно је и учешће ГК 10.665.421 са 20.0 % и ГК 26.664.421 са 1972 m³ (14.45 %) од укупног приноса. Остале газдинске класе имају удео испод 10%.

Разлог за неиспуњење планова на коришћењу шума има више: на површини која је враћена поступком реституције нису вршене саче ; нису извршене све планиране чисте сече вештачки подигнутих састојина;у претходним уређајним раздобљима, била је пракса да се оставља 10% од планираног етата, због евентуалних извала, ломова или сушења после извршене сече, тако да је и то утицало на проценат извршења плана коришћења.

6.2.3. Остали радови

Под осталим радовима се подразумева изградња саобраћајница, откуп шумских производа и лековитог биља, пашарење и др.

У претходном уређајном раздобљу била је планирана је изградња новог пута Крива бреза-Пушине у дужини од 2.5 км која је реализована.

Откупа шумских производа није било.

6.2.4. Општи осврт на досадашње газдовање

Укупна површина газдинске јединице „Добрачко-Латвичке шуме ” износи 1311.35 ha и за 154.23 ha је мања од површине у претходном уређајном раздобљу.

Укупна запремина је 191225.9 m³ што чини 112.19 % од очекиване запремине.

Радови на гајењу шума извршени су са 78.7 %, али највеће учешће у овом проценту имају проредне сече, док су остали радови делимично испуњени.

Планирани принос испуњен је са 67.7 %.

Буква је врста која има највеће учешће у укупном приносу са 71.52 %.

У наредном уређајном раздобљу треба настојати да се сви планови испоштују у предвиђеном обиму, како би се опште стање ових састојина унапредило и остварили циљеви газдовања

7.0. ПЛАНИРАЊЕ УНАПРЕЂИВАЊА СТАЊА И ОПТИМАЛНО КОРИШЋЕЊЕ ШУМА

7.1. Циљеви газдовања

7.1.1. Општи циљеви газдовања

Општи циљеви газдовања шумама одређени су чланом 17. став 2. Правилника (Сл. Гл. РС 122/03):

„Општи циљеви газдовања шумама су заштита и стабилност шумских екосистема, санација општег стања деградираних шумских екосистема и обезбеђивање оптималне обраслости, очување трајности и повећање приноса, укупне вредности шума, њених оптималних корисних функција и увећање степена шумовитости.”

У датим условима станишта треба тежити организовању максималне производње дрвета најбољег квалитета. Тиме се пред организацију која газдује шумама поставља задатак довођења шума у оптимално стање ради максималног коришћења свих њених функција. Битан интерес у газдовању државним шумама јесте обезбеђење међузависних дејства узгојних и економских компоненти и то тако да се узгојним мерама утиче на повећање производње дрвне масе, побољшање квалитета и структуре сортимента, а инвестицијама у техничко опремање обезбедити побољшање услова привређивања и акумулацију средстава.

Остваривање циљева газдовања у многонеће зависити од садашњег стања састојина и од доследне примене прописаних узгојних техничких и економских мера у газдовању шумама. У повољнијим условима станишта и састојина наведени циљеви газдовања ће се релативно брзо постићи, док у мање повољним и сасвим неповољним, оствариће се тек као дугорочни циљ коме треба стално тежити спроводећи одговарајуће прописане мере у дужим одсечима времена.

7.1.2. Посебни циљеви газдовања

Посебни циљеви газдовања шумама одређени су чланом 17. ставом 3. и 4. Правилника:

„Посебни циљеви газдовања шумама су производња дрвета, дивљачи и других шумских производа у складу са потенцијалом станишта, заштита земљишта од ерозије; заштита и унапређивање режима вода, заштита од климатских екстрема; одржавање саобраћајница и објеката који служе газдовању шумама.

Посебни циљеви, у зависности од утврђене намене шума су и посебна заштита делова проробе и прородног блага; заштита биодиверзитета; заштита генофонда; стварање услова за васпитно-образовну функцију и научно-истраживачки рад и стварање шумских резерви; обезбеђивање естетске улоге шума; коришћење простора за рекреацију и туризам.

Посебни циљеви газдовања шумама одређују се за сваку наменску целину и газдинску класу у њој и исказују се на једном месту.”

Посебни циљеви газдовања произилазе из општих циљева. Условљени су стањем станишних услова, стањем шума, досадашњим газдовањем и наменом појединих шумских подручја.

Посебни циљеви се деле на:

1. Биолошко - узгојне - обезбеђују стално и трајно повећање приноса и прираста шума, односно највећу производњу дрвне масе најбољег квалитета и вредности.

2. Производне - утврђују могућност производње у шумском простору примарне и секундарне органске материје, а првенствено производње производа експлоатације шума по сортиментима и количинама за потребе индустрије прераде дрвета и осталих потрошача.

3. Техничке - обезбеђују услове за остварење биолошко - узгојних и производних циљева газдовања.

4. Општекорисне - проистичу из законских одредби, заштитно-регулативних и социјалних улога шума.

Према трајању временског периода потребног за остварење посебних циљева газдовања, делимо их на дугорочне и краткорочне.

Посебни циљеви газдовања су последица наменских опредељења која важе за целу шуму или за поједине делове. Мада су ови циљеви по правилу специфични за сваку газдинску класу, могу да имају заједничко обележје за више газдинских класа.

7.1.2.1. Биолошки узгојни циљеви

Посебни циљеви газдовања за наменску целину 10

(10.176.421;10.193.214;10.195.313;10.196.214;10.196.313;10.215.313;10.351.421;10.353.412;10.353.421;10.360.421;10.361.421;10.469.421;10.470.421;10.471.421;10.472.421;10.475.313;10.474.421;10.476.421;10.477.313;10.478.421;10.479.313;10.479.421)

1. Дугорочни циљеви:: Биолошко стабилизовање састојина да би се обезбедила максимална производња најбољег квалитета и вредности које пружа дати потенцијал станишта уз очување и унапређење производних и општекорисних функција шуме; очување и повећање склопа састојина како би састојине спремне дочекале почетак обнове- циљ регулисања склопа у дозревајућим састојинама је да се не доведе довољно светлости за ширење короа а са друге стране пожељно је да има довољно светлости за појаву поника ,треба регулисати однос између минимума потребне светлости за поник а да је не буде довољно за ширење короа; изданаке састојине превести у квалитетне високе састојине.Склоп разређених састојина треба поправити.Културе четинара одговарајућим мерама превести у квалитетне састојине. Реконструкција девастираних шума..

2. Краткорочни циљеви: - У зрелим и дозревајућим састојинама започети или завршити обнављање спроводећи неки од секова опходне сече у зависности од конкретне ситуације у састојини.

- Средњедобне и младе састојине благовременим и адекватним узгојним мерама и проредним сечама стабилизovati и усмерити њихов развој.

- Вештачки подигнуте састојине четинара адекватним мерама неге довести до краја опходње.

Најквалитетнијим стаблима као носиоцима прираста треба омогућити несметани и максимални прираст

Циљеви газдовања за наменску целину 26

(26.176.421;26.177.421;26.195.235;26.195.313;26.196.313;26.262.313;26.319.421;26.351.421;26.360.421;26.361.421;20.469.421;26.470.235;26.475.421;26.476.313)

Посебни циљеви за ову наменску целину условљени су основном наменом ових површина, а то је заштита земљишта од ерозије.

1. Дугорочни циљеви:Очување и поправка станишних услова а самим тим и спречавање појаве ерозивних процеса; уједно треба побољшати производне могућности станишта очувањем већег склопа тако да су у овим састојинама производни захвати мањег интензитета. Најквалитетнијим стаблима треба створити оптималне услове за развој; постепено довођење састојина у оптимално (нормално) стање, односно постизање нормалног размера добних разреда на нивоу газдинске јединице чиме се обезбеђује максимална и трајна производња најбољег квалитета.

2. Краткорочни циљеви: - Мерама неге усмеравати развој средњедобних састојина.

- Стабилизовање младих састојина одговарајућим мерама неге.

Циљеви газдовања за наменску целину 66

(66.196.235;66.196.421;66.262.313;66.266.213;66.266.235;66.266.31366.266.421;66.360.421;66.361.421)

Основна намена је заштитна функција, односно заштита земљишта од ерозивних процеса. Ови циљеви су дугорочни и краткорочни. Са обзиром на њихову основну намену и станишне услове неће се спроводити газдинске интервенције. Обзиром на лоше стање ових састојина, на лоше станишне и орографске услове где је углавном ради о врлетним теренима, вредност ових састојина се не може побољшати. Постојеће аутохтоне врсте двећа као и представници жбунасте и приземне вегетације задржаће се.

7.1.2.2. Производни циљеви

Производња у шумском простору обухвата више врста производње, примарну и секундарну. У ГЈ „Голубац - Дубовац” акценат ћемо ставити на примарну производњу у намеским целинама 10 и 26. Производни циљеви су дугорочни и краткорочни.

1. Дугорочни циљеви:

- Производња квалитетних дрвних сортимената за механичку прераду уз што веће учешће квалитетних класа;
- Производња техничке обловине из проредних сеча;
- Производња целулозног дрвета као пратећих сортимената у производњи трупаца и облог техничког дрвета.

2. Краткорочни циљеви

- Остварити дугорочне циљеве по принципу да састојине после сваке сече буду стабилније, виталније, квалитетније и производно вредније;
- Рационално искоришћење посечене дрвне масе изградом највреднијих сортимената

7.1.2.3. Технички циљеви

1.0. Дугорочни циљеви:

- Максимално механизовати све радне процесе у циљу рационализације свих фаза рада.
- Максимална продуктивност рада уз минималне трошкове.
- Стручно оспособљавање и усавршавање кадрова за увођење нове технологије.

2.0. Краткорочни циљеви:

- Редовно одржавање постојећих шумских комуникација
- Реконструкција шумских путева
- Присуство стручним семинарима.

7.1.2.4. Општекорисни циљеви

1.0. Дугорочни циљеви:

- Свим мерама и захтевима константно допринети јачању и унапређивању свих функција шуме.

2.0. Краткорочни циљеви:

- Побољшати биолошку стабилност високих и вештачки подигнутих састојина.

7.2. Мере за постизање циљева газдовања

7.2.1. Узгојне мере

7.2.1.1. Избор система газдовања

Систем газдовања шумама дефинисан је одабраним начином неге и начином обнављања старе састојине а име добија по сечама обнављања старе састојине. С газдинског гледишта, на основу конкретних састојинских прилика у газдинској јединици а уважавајући биолошке особине врста дрвећа изабран је један систем газдовања шумама:

-састојински облик газдовања

Састојински облик газдовања карактеристичан је по једнодобним или приближно једнодобним састојинама, а да при томе не искључује, зависно од затченог стања, ни разnodобни структурни облик, већ према томе да ли су шуме настале након чистих, оплодних или постепених оплодних сеча.

Предности састојинског газдовања

а) газдовање у целини (планирање-уређивање, извођачко планирање, сеча, израда, контрола) знатно је једноставније и лакше изводљиво,

б) контрола укупног газдовања једноставнија је и могућа у свако доба, чак и након дугог временског периода. Садашња добна структура даје јасан увид у обим коришћења или подизања шума претходног раздобља.

Због наведених предности а посебно због просторног реда у шуми и једноставности и сигурности при калкулацији приноса, састојинско газдовање сматра се сасвим одговарајућим обликом за шуме оних врста чије биолошке особине омогућују релативно лако обнављање у кратком периоду. Мора се нагласити и један недостатак састојинског облика газдовања а то је што оплодном сечом настаје мањи или већи прекид у производњи.

Осим наведеног, при избору система газдовања, треба имати у виду, да састојински облик карактерише и тачно установљено почетно стање (инвентура), добро утврђен прираст и коректно вођења евиденција сеча - што све заједно омогућава, дугорочно гледано, планско утврђено брзо достизање оптималног стања.

7.2.1.2. Избор узгојног и структурног облика

Дилеме око избора узгојног облика не постоји. Високи узгојни облик је одређен својим биолошким особинама, могућношћу дугорочног планирања и представља основни облик гајења шума. Предности високих шума, у односу на изданаčke, су опште познате, и нема потребе за детаљним образложењем. Довољно је рећи да се једино у високим шумама могу остварити сви постављени општи и посебни циљеви газдовања и обезбедити оптимално усклађивање свих функција шума.

У високим шумама задржати високи облик узгоја. Вештачки подигнуте састојине црног бора неговати и задржати као трајне шумске системе свуда где постижу задовољавајуће производне и друге општекорисне функције.

Избор структурног облика је условљен претходно одабраним системом газдовања, самим тим изабран је и једнодобни и приближно једнодобни структурни облик.

7.2.1.3. Избор врста и размера смесе

Приликом избора врсте дрвећа руководимо се биолошким особинама врсте, еколошко-производним особинама станишта, а такође и економским циљевима за постизање највеће производње најбољег квалитета. С обзиром на станишне услове треба се руководити принципом аутохтоности и форсирати врсте присутне од природе али и врсте које су у претходним уређајним раздобљима показале добре резултате.

Унаредном уређајном раздобљу у ГЈ „Добрачко-Латвичке шуме”, вршиће се пошумљавања голети на површини од 4.99 ha, радне површине а као врста, изабран је црни бор. Уколико се изнађу адекватнија решења у заисности од ситуације извршити корекција избора врсте. Као алтернативне врсте предлажу се бели јасен, млеч, брест, клен, црни орах, брекиња и остале воћкарице и тврди лишћари. Уколико дође до појаве подмладка на сечини овај подмладак не треба игнорисати већ треба наћи оптимално и економично решење уз консултовање пројектанта и надлежног инспектора.

7.2.1.4. Избор начина сече обнављања и коришћења

Од изабраног начина обнављања зависи структурни облик будућих састојина и целокупни газдински поступак, елементи за сва планска разматрања и поступак з аодређивање приноса и обезбеђење трајности приноса.

Директан утицај на избор начинаобнављања имају постављени циљеви газдовањаодносно:

- систем газдовања
- узгојни и структурни облик
- тренутно стање састојине
- услови станишта
- намена комплекса.

За једнодобне шуме ГЈ „Добрачко-Латвичке шуме” као сечеобнављања примењиваће се оплодне сече кратког подмладног раздобља (до 20 година). Дозрелости засечу (почетак обнављања) као начин коришћења примењиваће се проредне сече. Оплодне сече кратког подмладног раздобља одговарају пре свега врстама светлости али и букви на добрим и средње добрим стаништима.

У газдинским класама вештачки подигнутих састојина дозрелости за сечу као начин коришћења примењиваће се проредне сече. Састојине подигнуте на квалитетном станишту лишћара обнављаће се методом вештачке обнове односно чистом сечом након постизања техничке опходње

- У изданаčким састојимнама букве, у зависности од конкретне ситуације у састојини планиран је неки од секова оплосне сече – ГК 10.360.421, припремни сек на површини од 24.38 ha ; оплодни сек на површини од 2.38 ha и ГК 26.360.421 оплодни сек на површини од 6.32 ha. У изданаčким састојинама које се налазе у оптималној фази спроводиће се проредне сече, као мере неге (ГК 10.176.421;10.196.313;10.215.313;10.360.421;10.361.421;26.196.313;26.360.421); изданачке састојине у којима нису планиране газдинске интервенције сврстан је у групу састојина за прелазно газдовање.

- У вештачки подигнутим састојинама планиране су проредне и санитарне сече (ГК 10.470.421;10.471.421;10.472.421;10.475.313;10.475.421;10.476.421;10.477.313;10.478.421;10.479.313;10.479.421); део вештачки подигнутих састојина, где ниду потребне газдинске интервенције, сврстане је у групу за прелазно газдовање.

7.2.1.5. Избор начина неге

Све интервенције које се изводе у некој састојини од момента настанка до времена извођења сеча обнављања спадају у мере неге. Стручна, благовремена и рационална нега састојина је најважнији задатак. Нарочито се мора истаћи значај спровођења мера неге у младим састојинама. Одабир начина и врсте неге зависи од бројних фактора као што су: производни потенцијал станишта, узгојни облик шуме, врста дрвећа, стање и старост састојина, финансијске могућности шумског газдинства и др.

Обзиром на стање станишта и састојина као и на старост састојина, у овој газдинској јединици предвиђају се следеће мере неге:

- комплетна припрема земљишта за пошумљавање (врста рада 222) примењиваће као помоћна мера приликом вештачког пошумљавања голети

- вештачко пошумљавање голети и обешумљених површина (врста рада 313)

- попуњавање вештачки подигнутих култура садњом (врста рада 414) примењиваће се на вештачки пошумљеним површинама

- окопавање и прашење у културама (врста рада 518) такође се примењује у младим вештачки подигнутим састојинама које ће настати после планираних чистих сеча и вештачког пошумљавања голети

- У средњедобним високим састојинама (ГК 10.351.421;10.353.412) планиране су проредне сече различитог интензитета; док је део високих састојина сврстан у групу за прелазно газдовање. Проредне сече различитог интензитета (врста рада 25) примењују се приликом извођења прореда са циљем да се ослободе фенотипски најбоља стабла у састојини. То је непосредно помагање најбољим стаблима. Проредне сече као мере неге изводе се у састојинама одговарајуће старости почевши од фазе летвењака до дозревајуће састојине, а некад и до почетка сеча обнављања. Санитарне сече (10) мањег су интензитета од проредних и имају за циљ поправку здравственог стања састојине. - изданачке састојине које се налазе у оптималној фази проредним сечама треба припремати за конверзију; у средњедобним вештачким састојинама спроводиће се проредне или санитарне сече у зависности од конкретне ситуације; санитарне сече имају за циљ поправку здравственог стања састојина.

7.2.2. Уређајне мере

Избор дужине трајања производног процеса, опходње, веома је битан и значајан задатак у планирању газдовања.

На дужину опходње највише утиче станиште, врста дрвећа, тип гајења, структурне прилике, квалитет састојина, здравствено стање, општи и посебни циљеви газдовања.

За газдинску јединицу „Добрачко-Латвичке шуме” усваја се следеће:

Наменска целина 10

- за високе састојине цера (10.191.313), китњака, цера и граба (10.302.313) одређује се опходња од 120 година и подмладно раздобље од 20 година
- за високе састојине граба (10.171.421) одређује се опходња од 80 година и подмладно раздобље од 10 година
- за високе састојине брезе (10.322.421), јове (10.101.411) и јасике (10.323.421) одређује се опходња од 60 година и подмладно раздобље од 10 година
- за изданаčke састојине цера (10.195.313, 10.196.214, 10.196.313), сладуна (10.215.214), китњака (10.306.421, 10.307.313) и букве (10.360.411, 10.360.421 и 10.361.412) одређује се опходња од 80 година и подмладно раздобље од 20 година;
- за изданаčke састојине багрема (10.326.421) одређује се опходња од 30 година и подмладно раздобље од 5 година
- за вештачки подигнуте састојине лишћара (10.469.421) одређује се опходња од 120 година и подмладно раздобље од 20 година
- за вештачки подигнуте састојине четинара на станишту лишћара, (10.470.421, 10.472.421, 10.473.421, 10.474.421, 10.475.421, 10.475.214, 10.476.421, 10.476.214, 10.476.313, 10.477.421, 10.479.214, 10.479.421) утврђује се опходња од 80 година и подмладно раздобље од 10 година

Наменска целина 26

- за високе састојине китњака (26.301.313), одређује се опходња од 120 година и подмладно раздобље од 20 година;
- за високе састојине брезе (26.322.421), одређује се опходња од 60 година и подмладно раздобље од 10 година;
- за изданаčke састојине лишћара (26.196.214, 26.196.313, 26.360.421, 26.361.421, 26.360.421 и 26.361.421) одређује се опходња од 80 година и подмладно раздобље од 10 година;
- за изданаčke састојине багрема (26.325.313), одређује се опходња од 30 година. Ове састојине обновиће се ресурекционим сечама.
- за вештачки подигнуте састојине четинара на станишту лишћара (26.479.313) утврђује се оријентациона опходња од 80 година и подмладно раздобље од 10 година.

Наменска целина 66

Састојине сврстане у наменску целину 66 су искључене из газдовања па за њих није потребно одређивати опходњу ни подмладно раздобље.

7.2.2.1. Избор периода за постизање оптималне обраслости

Обраслост газдинске јединице износи 93.0 % од укупне површине газдинске јединице а учешће необрасле износи 7.0 %. У овом уређајном раздобљу планирано је пошумљавање голети и обешумљених површина на 4.99 ha чиме ће се удео обрасле површине незнатно увећати и износиће 93.37 %.

Орјентационо, оптимална обраслост за ову газдинску јединицу и јесте 95 % од укупне површине. Преостали део необрасле површине, чине путеви и просеке и утрине, тако да се ту неће ни у будућности планирати пошумљавање. Из напред изнетог може се закључити да, уколико се изврше планирани радови на пошумљавању, период за постизање оптималне обраслости, орјентационо износи 20 година.

7.3. Планови газдовања

7.3.1. План гајења шума

План гајења шума одређује врсту и обим радова на обнови, узгоју, реконструкцији, подизању нових шума и производњи шумског семена и садног материјала.

Основне концепције плана гајења шума темеље се на следећим одредницама:

- постојећим производним потенцијалима шумског станишта,
- стању шума и потребним узгојним мерама хитног карактера,
- постављеним циљевима газдовања,
- реалним могућностима шумског газдинства.

Планом гајења шума треба омогућити:

- правилан развој младих састојина,
- нега шума у свим фазама развоја.

У следећим табелама биће приказан план гајења за газдинску јединицу у целини .

Табела br. 26 – План радова на гајењу шума

Врста рада	P (ha)	P _{radna} (ha)
222 - комплетна припрема земљишта за пошумљавање	4.99	4.99
313 - вештачко пошумљавање голети и обешумљених површина	4.99	4.99
414 - попуњавање вештачки подигнутих култура садњом	5.37	3.11
518 - окопавање и прашење у културама	5.37	10.74
прореде	524.13	524.13
обнављање	33.08	33.08
Укупно ГЈ	577.93	581.04

Као што се види из табеле у овом уређајном раздобљу планирани су радови на гајењу шума на укупној површини од 577,93 ha, односно на 581,04 ha радне површине.

Планирани радови у овој газдинској јединици су:

- 222 - комплетна припрема земљишта за пошумљавање – 4.99 ha
- 313 - вештачко пошумљавање голети и обешумљених површина – 4.99 ha,
- 414 - попуњавање вештачки подигнутих култура садњом– 3.11 ha,
- 518 - окопавање и прашење у културама– 10,74 ha.
- проредне сече на 524.13 ha радне површине,
- обнављање на површини од 33.08 ha радне површине.

7.3.1.1. План обнављања и подизања нових шума

Табела br. 27– План обнављања и подизања нових шума – ГЈ

Газдинска класа	35		37		Укупно	
	P (ha)	P _{рад} (ha)	P (ha)	P _{рад} (ha)	P (ha)	P _{рад} (ha)
10360421	24.38	24.38	2.38	2.38	26.76	26.76
НЦ 10	24.38	24.38	2.38	2.38	26.76	26.76
26360421			6.32	6.32	6.32	6.32
НЦ 26			6.32	6.32	6.32	6.32
Укупно ГЈ	24.38	24.38	8.7	8.7	33.08	33.08

Из табеле се види да је у ГЈ „Добрачко-Латвичке шуме” планирано обнављање и подизање нових шума на 33.08 ha радне површине. Планирани радови су:

- 35 - оплодна сеча-припремни сек на површини од 24.38 ha,
- 37 - оплодна сеча-оплодни сек на површини од 8.7 ha,

7.3.1.2. План расадничке производње

У овом уређајном раздобљу планирани су радови на пошумљавању. За ове радове користиће се саднице црног бора (у зависности од еколошког стања, потреба, понуде садног материјала, уместо ових садница могу се користити саднице белог јасена, млеч, бреста, клена, црног ораха, брекиња и осталих воћкарица и тврдих лишћара). Уколико постоји опасност од закоровљености важно је да саднице буду што виталније и веће висине како би надвисиле коров .

Табела br. 28 – План расадничке производње – ГЈ

Ариље		
Врста дрвета	Врста материјала	Количина комада
Ц.бор	саднице	21915.00
Укупно ГЈ	саднице	21915.00

Као што се види из табеле, за напред наведене радове потребно је 21915 комада садница црног бора Овај материјал ће се обезбедити из Радне јединице „Центар за репродуктивни материјал шумског дрвећа“.

Још једном се истиче да је предлог врста за пошумљавање оријентациони. Уколико се изнађу адекватнија решења у зависности од ситуације извршити корекцију избора врсте уз консултовање пројектанта и надлежног инспектора. У зависности од еколошког стања и понуде садног материјала, уместо ових садница могу се користити саднице белог јасена, бреста, клена, млеча, брекиње, црног ораха и осталих воћкарица и тврдих лишћара, као и грандисова јела.

7.3.1.3. План неге шума

План неге шума обухвата све радове на нези шума од момента подмлађивања , односно формирања састојина па до зрелости за сечу. У оквиру плана неге планирани радови приказани су табеларно за газдинску јединицу у целини. Посебно за сваку политичку општину планови су приказани у прилогу.

Табела br. 29 – План неге шума – ГЈ

Газдинска класа	518		Прореда	
	Р (ha)	Р _{радна} (ha)	Р (ha)	Р _{радна} (ha)
10176421			0.23	0.23
10193214			7.35	7.35
10196313			55.14	55.14
10215313			11.67	11.67
10351421			83.38	83.38
10353412			2.24	2.24

Газдинска класа	518		Прореда	
	P (ha)	P _{радна} (ha)	P (ha)	P _{радна} (ha)
10360421			99.15	99.15
10361421			39.78	39.78
10470421			3.52	3.52
10469421	0.38	0.76		
10471421			1.76	1.76
10472421			6.26	6.26
10475313			4.02	4.02
10475421			6.41	6.41
10476421			69.69	69.69
10478421			2.24	2.24
10479313			0.53	0.53
10479421			2.51	2.51
НЦ 10	0.38	0.76	395.88	395.88
26196313			22.40	22.40
26351421			12.32	12.32
26360421			92.87	92.87
26475421			0.66	0.66
НЦ 26			128.25	128.25
235	1.69	3.38		
421	1.42	2.84		
313	1.88	3.76		
Укупно ГЈ	5.37	10.74	524.13	524.13

Планирани радови на нези шума у овој газдинској јединици су:

- 518 - окопавање и прашење у културама на радној површини од 10,74 ha;
- проредне сече на површини од 524.13 ha.

7.3.1.4. План заштите шума

Корисник шума дужан је по Закону о шумама да преузима мере ради заштите шума од пожара, других елементарних непогода, биљних болести, штеточина и других штета, као и мере неге шумских засада.

У условима ове газдинске јединице, треба утврдити потребне радове на превентивној и репресивној заштити, почевши од човека, стоке, елементарних непогода, ентомолошких и фитопатолошких узрочника, као и од пожара.

Ради чувања шума Шумско газдинство „Ужице” има организовану службу чувања шума, а то је право и обавеза свих запослених . У газдинској јединици „ Добрачко-Латвичке шуме ” на пословима чувања шума стално је запослена два чувара шума. Чуварска служба је добро организована и покривено је цело подручје.

Бесправне сече су сведене на минимум.

Заштита од поткорњака

Поткорњаци морају бити под сталним надзором. Мере против њих се базирају на спровођењу превентивних мера и мера сузбијања. Превентивне мере свде се на одржавање и успостављање шумског реда. Оне се постижу негом шуме, санитарним мерама, правилним пословањем, односно провођењем строгог шумског рада при сечи четинарских стабала, који се састоји у остављању ниских пањева, гуљењу пањева, слагању свих грана и гранчица на гомиле с тим да дебље гране и овршак буду на дну гомиле а најтање на врху.

Једна од важних превентивних мера је и стална контрола поткорњака у четинарским шумама и културама четинара путем постављања феромонских клопки. У овом уређајном раздобљу је планирано постављање 4 феромонске клопке годишње ради контроле бројности поткорњака. Неопходно је редовно контролисати феромонске клопке и пребројавање вршити једном недељно да би се добило реално стање бројности поткорњака.

Заштита од пожара

Све шуме и шумско земљиште се разврставају по угрожености од пожара према степенима угрожености на следећи начин:

- I степен – састојине и културе борова
- II степен – састојине и културе јеле, смрче и других четината
- III степен – мешовите састојине и културе четинара и лишћара
- IV степен – састојине и културе храста и граба
- V – састојине букве и других лишћара
- VI – шикаре, шибљаци и необрасле површине

У ГЈ „Добрачко-Латвичке шуме”, стање шума према угрожености од пожара биће приказано табеларно.

Табела br. 30 – План заштите шума – ГЈ

Газдинска класа	Степени заштите						Укупно
	I	II	III	IV	V	VI	
	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha
10176421				2.01			2.01
10193214				8.30			8.3
10195313				2.88			2.88
10196214				1.23			1.23
10196313				55.61			55.61
10215313				11.89			11.89
10351421					90.58		90.58
10353412				2.24			2.24

Газдинска класа	Степени заштите						Укупно
	I	II	III	IV	V	VI	
	ha	ha	ha	ha	ha	ha	
10353421				9.58			9.58
10360421					137.18		137.18
10361421					41.18		41.18
10469421					0.38		0.38
10470421		4.18					4.18
10471421		15.30					15.3
10472421		7.09					7.09
10475313	5.65						5.65
10475421	7.61						7.61
10476421	69.69						69.69
10477313	0.45						0.45
10478421	2.24						2.24
10479313		0.53					0.53
10479421		2.51					2.51
НЦ 10	85.64	29.61		93.74	269.32		478.31
26176421				4.74			4.74
26177421				3.13			3.13
26195235				5.09			5.09
26195313				9.41			9.41
26196313				49.35			49.35
26262313				7.42			7.42
26319421					3.25		3.25
26351421					19.96		19.96
26360421					134.80		134.8
26361421					7.83		7.83
26469421					0.97		0.97
26470235		0.63					0.63
26475421	9.97						9.97
26476313	2.90						2.9
НЦ 26	12.87	0.63		79.14	166.81		259.45
66196235				83.90			83.9
66196421				20.11			20.11
66262313				2.91			2.91
66266213						0.49	0.49
66266235						246.73	246.73
66266313						11.99	11.99
66266421						8.23	8.23

Газдинска класа	Степени заштите						Укупно
	I	II	III	IV	V	VI	
	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha
66360421					76.52		76.52
66361421					30.82		30.82
НЦ 66				106.92	107.34	267.44	481.7
Укупно	98.51	30.24	0.00	279.80	543.47	267.44	1219.46

7.3.2. План коришћења шума

План коришћења шума обухвата план сеча обнављања, план проредних сеча и план коришћења осталих шумских производа.

План сеча биће приказан табеларно по газдинским класама и врстама дрвећа за газдинску јединицу.

Табела br. 31 – План сеча – ГЈ

Газдинска класа	Површина	Запремина	Прираст	Принос				Интензитет сече	
				Претходни	Главни	Укупан		V	i _v
				m ³	m ³	m ³	m ³ /ha	m ³	%
10176421	2.01	147.0	3.7	4.8	0.0	4.8	2.4	3.3	13.1
10193214	8.30	2136.8	46.0	227.9	0.0	227.9	27.5	10.7	49.5
10195313	2.88	588.4	12.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
10196214	1.23	218.4	5.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
10196313	55.61	9420.7	253.7	1112.7	0.0	1112.7	20.0	11.8	43.9
10215313	11.89	2324.5	49.8	279.3	0.0	279.3	23.5	12.0	56.0
10351421	90.58	29712.8	678.3	3336.6	0.0	3336.6	36.8	11.2	49.2
10353412	2.24	417.7	9.1	58.2	0.0	58.2	26.0	13.9	64.3
10360421	137.18	30084.5	700.8	2814.4	2825.6	5640.0	41.1	18.7	80.5
10361421	41.18	8471.4	179.3	978.0	0.0	978.0	23.7	11.5	54.5
10470421	4.18	883.0	24.7	127.0	0.0	127.0	30.4	14.4	51.4
10471421	15.30	2733.0	80.9	89.8	0.0	89.8	5.9	3.3	11.1
10472421	7.09	1992.9	60.6	261.2	0.0	261.2	36.8	13.1	43.1
10475313	5.65	1871.8	40.3	164.5	0.0	164.5	29.1	8.8	40.8
10475421	7.61	2339.3	56.5	264.6	0.0	264.6	34.8	11.3	46.9

Газдинска класа	Површина	Запремина	Прираст	Принос				Интензитет сече	
				Претходни	Главни	Укупан		V	i _v
				m ³	m ³	m ³	m ³ /ha	m ³	%
10476421	69.69	17616.4	403.4	1859.5	0.0	1859.5	26.7	10.6	46.1
10478421	2.24	202.8	10.8	30.0	0.0	30.0	13.4	14.8	27.8
10479313	0.53	152.2	3.9	21.2	0.0	21.2	40.0	13.9	54.9
10479421	2.51	681.9	18.6	85.9	0.0	85.9	34.2	12.6	46.2
НЦ 10	467.90	111995.39	2638.32	11715.55	2825.64	14541.19	31.1	13.0	55.1
26196313	49.35	6981.0	188.2	565.2	0.0	565.2	11.5	8.1	30.0
26351421	19.96	6941.3	164.4	850.1	0.0	850.1	42.6	12.2	51.7
26360421	134.80	29166.5	640.1	2070.2	503.8	2574.0	19.1	8.8	40.2
26475421	9.97	3657.2	85.0	12.5	0.0	12.5	1.3	0.3	1.5
НЦ 26	214.08	46746.08	1077.70	3497.97	503.78	4001.75	18.7	8.6	37.1
Укупно	1219.46	191225.9	4380.4	15213.5	3329.4	18542.9	15.2	9.7	42.3

У овој газдинској јединици укупан планирани принос износи 18542.9 m³ . Главни принос износи 3329.4 m³ што чини 17.96 %, а претходни са 15213.5 m³ што чини 82.04 % укупног планираног приноса.

Највећи принос је у газдинској класи 10.360.421 са 5640 m³ што чини 30.42 %. Друга по учешћу је газдинска класа 10.351.421 са 3336.63 m³ што чини 17.99 % укупног приноса, а газдинска класа 26.360.421 са 2574 m³ је трећа по учешћу у укупном приносу (13.88 %). Све остале газдинске класе у укупном приносу учествују испод 10%. Интензитет сече у односу на запремину износи 9.7 %, на запремински прираст 42.3 %.

Табела бр. 32– План коришћења шума по врстама дрвећа – ГЈ

Врста дрвећа	Принос			
	Претходни	Главни	Укупан	
	m ³	m ³	m ³	%
граб	68.96		69.0	0.4
цер	1865.69		1865.7	10.1
сладун	573.11		573.1	3.1
трешња	0.46		0.5	0.0
ц.граб	37.22		37.2	0.2
китњак	13.92		13.9	0.1
јасика	55.18		55.2	0.3
бреза	37.58		37.6	0.2
буква	9639.21	3329.4	12968.6	69.9
лишћари	12291.33	3329.4	15620.7	84.2
јела	260.08		260.1	1.4
смрча	190.32		190.3	1.0
ц.бор	2232.50		2232.5	12.0
б.бор	83.13		83.1	0.4

Врста дрвећа	Принос			
	Претходни	Главни	Укупан	
	m ³	m ³	m ³	%
дуглазија	0.78		0.8	0.0
боровац	155.38		155.4	0.8
четинари	2922.19		2922.2	15.8
Укупно	15213.52	3329.4	18542.9	100.0

Као што се види из табеле лишћари у укупном приносу учествују са 84.2 %, односно 15620.70 m³, док четинари учествују са 15.8 %, односно 2922.2 m³. Када се посматра принос по врстама дрвећа, примећује се да највеће учешће у укупном приносу има буква са 12968.6 m³ (69.9 %). Црни бор са 2232.5 m³ чини 12.0 % укупног приноса,и цер са 1865.7 m³ односно 10.1 %, док све остале врсте имају учешће испод 10 % од укупног приноса.

7.3.2.1. План проредних сеча

План проредних сеча биће приказан по газдинским класама и врстама дрвећа.

Табела br. 33– План проредних сеча по газдинским класама – ГЈ

Газдинска класа	Површина	Запремина		Прираст		Принос		Проценат искоришћења	
	ha	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³ /ha	у односу на V	у односу на i _v
10176421	0.23	23.83	103.6	0.76	3.31	4.83	21.00	20.27	63.44
10193214	7.35	1913.35	260.32	41.38	5.63	227.85	31.00	11.91	55.06
10196313	55.14	9370.49	169.94	252.54	4.58	1112.75	20.18	11.88	44.06
10215313	11.67	2301.56	197.22	49.13	4.21	279.31	23.93	12.14	56.85
10351421	83.38	27673.82	331.9	634.52	7.61	3336.57	40.02	12.06	52.58
10353412	2.24	417.72	186.48	9.05	4.04	58.24	26.00	13.94	64.36
10360421	99.15	21216.12	213.98	510.62	5.15	2814.4	28.39	13.27	55.12
10361421	39.78	8378.46	210.62	177.42	4.46	977.96	24.58	11.67	55.12
10470421	3.52	857.16	243.51	24.01	6.82	127.01	36.08	14.82	52.91
10471421	1.76	359.32	204.16	7.94	4.51	89.76	51.00	24.98	113.08
10472421	6.26	1992.87	318.35	60.60	9.68	261.22	41.73	13.11	43.11
10475313	4.02	1564.02	389.06	35.18	8.75	164.49	40.92	10.52	46.76
10475421	6.41	1995.69	311.34	48.59	7.58	264.57	41.27	13.26	54.45
10476421	69.69	17616.24	252.78	403.51	5.79	1859.5	26.68	10.56	46.08
10478421	2.24	202.76	90.52	10.82	4.83	30.02	13.40	14.81	27.75
10479313	0.53	152.16	287.1	3.86	7.28	21.2	40.00	13.93	54.95
10479421	2.51	681.92	271.68	18.60	7.41	85.87	34.21	12.59	46.17
НЦ 10	395.88	96717.49	244.3101	2288.51	5.8	11715.6	29.59	12.11	51.19
26196313	22.4	5150.43	229.93	141.12	6.3	565.15	25.23	10.97	40.05

Газдинска класа	Површина	Запремина		Прираст		Принос		Проценат искоришћења	
	ha	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³ /ha	у односу на V	у односу на i _v
26351421	12.32	4560.74	370.19	113.84	9.24	850.08	69.00	18.64	74.68
26360421	92.87	21211.51	228.4	461.56	4.97	2070.2	22.29	9.76	44.85
26475421	0.66	126.44	191.58	2.69	4.08	12.54	19.00	9.92	46.57
НЦ 26	128.25	31049.12	242.1	719.21	5.6	3498.0	27.27	11.27	48.64
Укупно	524.13	127766.61	243.77	3008.51	5.74	15213.52	29.03	11.91	50.57

Планом проредних сеча планиран је принос од 15213.52 m³ на површини од 524.13 ha, што по јединици површине износи 29.03 m³/ha. Највећи проредни принос је у газдинској класи 10.351.421 и износи 3336.57 m³, што чини 21.93 % укупног проредног приноса. У проредном приносу са 18.49 % учествују ГК 10.360.421 (2814.4 m³) и са 12.2 % ГК 10.476.421 (1859.5 m³). Све остале газдинске класе имају учешће испод 10% у укупном проредном приносу.

Интензитет проредних сеча у односу на запремину износи 11.91 %.. Интензитет прореде у односу на запремински прираст износи 50.57 %.

Табела br. 34– План проредних сеча по врстама дрвећа – ГЈ

Врста дрвећа	P (ha)	Претходни принос	
		V (m ³)	%
граб		68.96	0.5
цер		1865.69	12.3
сладун		573.11	3.8
трешња		0.46	0.0
ц.граб		37.22	0.2
китњак		13.92	0.1
јасика		55.18	0.4
бреза		37.58	0.2
буква		9639.21	63.4
лишћари		12291.33	80.8
јела		260.08	1.7
смрча		190.32	1.3
ц.бор		2232.5	14.7
б.бор		83.13	0.5
дуглазија		0.78	0.0
боровац		155.38	1.0
четинари		2922.19	19.2
Укупно	524.13	15213.5	100.0

У проредном приносу веће учешће имају лишћари са 12291.33 m³, односно 80,8% укупног проредног приноса, док четинари учествују са 19.2 %, односно 2922.19 m³.

Највеће учешће у проредном приносу у овој газдинској јединици има буква са 9639.21 m^3 што чини 63.4 % укупног проредног приноса. Црни бор је други по учешћу укупном проредном приносу са 2232.5 m^3 (14.7 %) и цер са 1865.69 m^3 (12.3 %).

Остале врсте имају учешће испод 10%.

7.3.2.2. План сеча обнављања

Изradi плана сеча обнављања шума (план главног приноса) претходила је анализа зрелости за сечу, анализа стања састојина по очуваности, бројност и стање подмладка, квалитет и здравствено стање стабала односно затечено стање на датом станишту и производне могућности станишта.

Метод умереног састојинског газдовања представља комбинацију састојинског метода и метода добних разреда.

Методом састојинског газдовања израђује се „привремени предлог сеча“ према степену зрелости састојина и хитности за сечу.

Састојине се разврставају на следеће групе:

1. Хитне сече

- а. Презреле и престареле састојине из чијег физичког стања произилази потреба што скоријег коришћења,
- б. Остале састојине које су прешле опходњу, дакле зреле за сечу према степену зрелости.
- в. Састојине у којима је у претходном периоду (раздобљу) уведено подмлађивање, које треба продужити и завршити.

2. Потребне сече:

- а. Састојине лошег узраста, оштећене у јачој мери, слабог обраста и недовољног прираста без обзира на њихову старост и врсту дрвећа,
- б. Састојине које не одговарају станишту па их треба заменити другом врстом дрвећа већег или вреднијег прираста,
- в. Остале потребне сече.

3. Састојине на граници сечиве зрелости:

- а. Састојине које у току следећег привредног раздобља веома вероватно могу постићи зрелост за сечу.

Збир површина установљених по првој и другој категорији даје укупну површину састојина (по различитим основама) за сечу обнове. У другој фази калкулације одређујемо периодични принос изражен запремином. Из „привременог предлога сеча“ се уноси онолико састојина док се не испуни калкулисана квота површине приноса.

Запремина тих састојина даје принос и разврстава се на прво и друго полураздобље. Основно опредељење код одређивања приноса је стање по газдинским класама односно састојинама и испитивање могућности умереније или строжије трајности приноса.

На основу стања утврђен је приоритет сеча обнављања

Табела br. 35 – Привремени план сеча

Газдинска класа	Хитне сече				Потребне сече				На граници сечиве зрелости			
	Одељење/одсек	Површина (ha)	V (m³)	V(m³/ha)	Одељење/одсек	Површина (ha)	V (m³)	V(m³/ha)	Одељење/одсек	Површина (ha)	V (m³)	V(m³/ha)
10360421					3 б	23.16	7365.7	318.03				
					21 д	6.32	1113.0	176.10				
					22 б	2.38	564.5	237.17				
					43 ц	1.22	197.8	162.14				
									2 а	16.35	4678.9	286.17
26351421									43 ц	1.22	197.8	162.14
26360421									29 ф	12.32	4560.7	370.19
									6 а	2.32	317.7	136.93
									8 а	4.78	863.4	180.63
									21 ф	16.04	3907.8	243.63
									21 г	0.28	26.0	92.93
26196313									37 г	7.48	1988.9	265.90
Укупно ГЈ						33.08	9240.93	279.35	20 ц	0.98	130.6	133.29
										61.77	16671.96	269.90

Планирање сеча обнављања извршено је на основу затеченог стања састојина, распореда састојина по добним разредима као и стања и бројности подмлатка.

Табела br. 36– Коначни план сеча

Газдинска класа	Хитне сече		Потребне сече	
	Одељење/одсек	Површина (ha)	Одељење/одсек	Површина (ha)
10360421			3 б	23.16
			21 д	6.32
			22 б	2.38
			43 ц	1.22
Укупно ГЈ				33.08

Планом обнове обухваћена је површина од 33.08 ha и предвиђене су следеће врсте сеча:

- 35 – припремни сек на површини од 24.38 ha;
- 37 – оплодни сек на површини од 8.70 ha;

У ГЈ „Добрачко-Латвичке шуме“ планирани главни принос износи 3329.40 m³ што чини 17.96 % укупног планираног приноса. План сеча обнављања биће приказан по газдинским класама и врстама дрвећа.

Табела br. 36 – План сеча обнављања по газдинским класама – ГЈ

Газдинска класа	Принос														Интензитет сече	
	I полураздобље					II полураздобље					Укупно				V	i _v
	Површина (ha)	Запремина (m ³)	Прираст (m ³)	Принос (m ³)	m ³ /ha	Површина (ha)	Запремина (m ³)	Прираст (m ³)	Принос (m ³)	m ³ /ha	Површина (ha)	Запремина (m ³)	Прираст (m ³)	Принос (m ³)	m ³	%
10360421	3.60	762.3	35.4	273.2	75.9	23.2	7365.7	1142.6	2552.5	110.2	26.76	8128.0	1178.0	2825.6	34.8	24.0
НЦ 10	3.60	762.3	35.4	273.2	75.9	23.2	7365.7	1142.6	2552.5	110.2	26.76	8128.0	1178.0	2825.6	34.8	24.0
26360421	6.32	1113.0	45.6	503.8	79.7						6.32	1113.0	45.6	503.8	45.3	110.4
НЦ 26	6.32	1113.0	45.6	503.8	79.7						6.32	1113.0	45.6	503.8	45.3	110.4
Укупно	9.92	1875.3	81.0	776.9	78.3	23.2	7365.7	1142.6	2552.5	110.2	33.08	9240.9	1223.7	3329.4	36.0	27.2

Као што се види из табеле, главни принос је распоређен у два полураздобља. У првом планирана сеча износи 776.9 m³ (23.34 % укупног главног приноса) на површини од 9.92 ha, а у другом 2552.5 m³ (76.66 %) на површини од 23.2 ha.

Обнављање имамо у две газдинске класе.Највеће учешћ у укупном планираном главном приносу има најзаступљенија ГК 10.360.412, са 2825.6 m³ што чини 84.9 % главног приноса и ГК 26.360.421 са 503.8 m³ (15.1 %) .

Табела br. 37 – План сеча обнављања по врстама дрвећа – ГЈ

Врста дрвећа	P (ha)	Главни принос	
		V (m ³)	%
Буква	33.10	3329.4	100.0
Лишћари	33.10	3329.4	100.0
Укупно ГЈ	33.10	3329.4	100.0

У Г.Ј. „Добрачко-Латвичке шуме“ учешће лишћара у процесу обнове је 100 %,па самим ти и једина врста која се јавља је буква са 3329.4 m³ што се у табели може видети.

7.3.3. План коришћења осталих шумских производа

План споредних шумских производа обухвата споредне производе од састојине (шумско семе, шишарице, четине, кора, корен и др.), производа са шумског земљишта (шумски плодови, пре свега купина, шипурак, лековито и ароматично биље, гљиве корење и др.), производе од непосредног коришћења земљишта, производе лова и остало. До сада се мало пажње посвећивало споредним шумским производима па не постоје реални показатељи на основу којих би се могле одредити количине за коришћење.

Данас се више пажње даје овим производима али још увек је то недовољно. С обзиром да још увек не постоје планови за коришћење споредних шумских производа на нивоу газдинства, то се овом основом неће давати планови, из разлога што не постоје реални показатељи на основу којих би се могле одредити количине споредних шумских производа. Друга отежавајућа околност је недостатак локалног сеоског становништва, поготову млађег дела популације, који би се ангажовао на сакупљању. Радно способно становништво углавном се ангажује на производњи малине које је исплативо и подиже цену услуга осталим пословима.

7.3.4. План лова

Газдинска јединица „Добрачко-Латвичке шуме” улази у састав ловишта „Мали Рзав” којим газдује ловачко удружење „Бранко Ђоновић” из Ариља. За ловиште постоји ловна основау којој су обрађени циљеви газдовања, мере за њихово спровођење, изградњу ловно-техничких објеката и план унапређивања стања гајене ловне дивљачи за цела ловишта.

7.3.5. План изградње шумских саобраћајница и других објеката

У овом уређајном раздобљу је планирано редовно одржавање постојећих путева. Изградња нових путева није планирана.

7.3.6. План уређивања

Посебна основа за ГЈ „Добрачко-Латвичке шуме” има рок важности од 01.01.2018. до 31.12.2027. год. а ревизија ове ОГШ извршиће 2026 године односно како законом и плановима ЈП буде прописано.

7.3.7. Могућ степен и динамика унапређивања стања и функција шума у току уређајног раздобља

Планирани радови урађени су са циљем да се унапреди садашње стање шума, односно постигну краткорочни циљеви газдовања који су у функцији дугорочних општих циљева тј. обезбеђење функционалне трајности.

На бази садашњег стања а на основу претпоставке да ће се сви планирани радови реализовати, на крају уређајног раздобља очекујемо следеће стање:

- вештачким пошумљавањем голети и обешумљених површина на 4.99 ha повећаће се обраслост

- проредним сечама на површини од 524.13 ха радне површине извршиће се ослобађање фенотипски најбољих стабала и остварити принос од 15213.52 м3.
- сечама обнове на површини од 33.08 ха, наставиће се започети процес обнављања и остварити принос од 3329.4 м3.

8.0. СМЕРНИЦЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНОВА ГАЗДОВАЊА

8.1. Смернице за спровођење шумско-узгојних радова

Смернице за радове на гајењу шума разврставамо према врсти радова и фази у којој се одређене састојине налазе.

Пошумљавање

Пошумљавање је врста рада којом се формирају нове састојине, односно врши вештачко обнављање постојећих састојина. Припрема земљишта за пошумљавање обично се своди на копање јама 30-40 цм ширине и дубине.

Садња садница се врши у периоду мировања вегетације, што значи у рано пролеће или јесен. Пролећна садња почиње када се снег отопи и земља открави, односно до почетка вегетационог периода. Јесења садња почиње од октобра, по престанку вегетационог периода па до појаве првих снегова и замрзавања земљишта.

За успешно пошумљавање неопходне су квалитетне саднице са богато ожиљеним кореном, који својом масом превазилази масу надземног дела биљке. Садница морају бити довољно виталне да њихово премештање из расадника до објекта за пошумљавање прође што безболније, јер од добро изведене манипулације зависи и успех пошумљавања. Приликом манипулације треба водити рачуна да код превоза корен садница буде у влажној средини.

Ако се пошумљавање не врши одмах, саднице треба добро утапати у засену и по потреби прскати водом. Код разношења садница на терену, треба користити кофе или нешто слично од непромочивог материјала у којима се налази влажна земља или маховина. Важно је истаћи да саднице код извођења радова ни једног тренутка не буду изложене сунцу и ветру, да се коренов систем не исуши.

Попуњавање у културама

Попуњавање се врши у случају када се проценат морталитета креће у распону од 20% и више. Попуњавање треба извести у другој години живота културе. Ако се установи да је морталитет између 10 и 20% и равномерно распоређен по површини, попуњавање није неопходно извршити. Може се десити да проценат морталитета буде испод 10% али да буде заступљен „у крпама“, тј. да постоје делови површина на којима пошумљавање није успело, у том случају потребно је извршити попуњавање да би се „крпе“ затвориле.

Најпогодније време за попуњавање је пролеће и то садњом у јаме, а не у засеке или јамице.

Садни материјал за попуњавање треба да је исте старости и узраста као и бијке у култури, тј. старије од оног којим је пошумљавање започето. За попуњавање се користе исте врсте дрвећа којима је вршено и пошумљавање.

Нега младих састојина

Ово је део процеса пошумљавања и обнављања, а представља спровођење свих мера које иду у прилог жељеном развоју младих биљака.

Нега младих састојина обухвата две врсте радова:

- нега до образовања склопа
- нега после образовања склопа

У оба случаја циљ је да се створе најбољи услови за раст и развој младе састојине. До стварања склопа услови за раст и развој се остварују побољшањем земљишта а после тога регулисањем густине и односа између младих биљака.

Опште мере неге младих састојина су:

- побољшање станишних услова за раст и развој (окопавање и прашење, сеча избојака итд.)
- попуњавање услед разних губитака
- заштита од негативних спољних чинилаца
- чишћење и прореда.

Заштита култура

Главна мера заштите младих култура и природно обновљених састојина јесте заштита од стоке у смислу забране испаше на више година (то је законска обавеза), а такође и заштита од човека. Заштита од пожара, нарочито у летњим месецима, за време суше, у културама четинара представља приоритет.

Да би се дејство евентуалних пожара ограничило и брзо локализовало, препоручује се у четинарским културама, које се подижу на већим површинама, постављање противпожарних пруга ширине 20 - 30 м, које би остале незасађене, или са појасом букве.

Одабирање стабала за проредну сечу

Прореде као мере неге изводе се у састојинама које су у периоду живота летвењака па све до зрелости за сечу. Циљ проредних сеча је одабирање и помагање фенотипски најквалитетнијих индивидуа главне врсте дрвећа у састојини, затим неговоње крошњи и дебала одабраних биљака, регулисање састава састојине и распореда стабала у састојини.

Проредама се из састојине уклањају сва стабла која ометају правилан развој одабраних стабала будућности. Осим стабала која ометају развој стабала будућности, проредама вадимо и индиферентна стабла која немају оправдања да остану у састојини. Код извођења прореда веома је важно да склоп састојине не буде дуже време прекинут. Прореда као мера неге састојине треба да има за циљ поправку затеченог стања. При томе се врши селекција фенотипски најквалитетнијих стабала у свим спратовима, водећи рачуна о врстама дрвећа и њиховим могућностима и захтевима како према светлости, тако и према смеси, станишту, склопу итд. Прореде имају за циљ омогућавање перспективним јединкама нормалан и максималан развој и прираст, пошто су то носиоци стабилности, квалитета и прираста будуће састојине.

Прореда се изводи по принципу селективне прореде, где се одаберу најквалитетнија стабла са добро очуваном и виталном круном, способна да реагује на проредне захвате, тако што ће на себе да преузму прираст одстрањених конкурената.

Из састојина се првенствено уклањају стабла горњег склопа са неправилно формираним деблом и круном, крудељаста и друга лоше формирана, која истовремено ометају нормалан развој стабала будућности. чувати се ниске прореде.

Код прореда је потребно водити рачуна да се склоп не прекида, а то је у храстовим и боровим састојинама веома важно, с обзиром да храст и бор много спорије реагује на поновно склапање склопа од нпр. букве. Због тога је важно истаћи да у храстовим и боровим састојинама интензитет прореде буде умерен.

Дознаком стабала за проредне сече треба обезбедити да постојеће састојине најпотпуније искоришћавају производне могућности станишта, као и да се припреми састојина за каснију оплодну сечу. Главни задатак проредних сеча је нега састојина, као и фаворизовање вреднијих врста дрвећа. Нега састојина се врши са циљем да се произведе што квалитетнија дрвна маса, што упућује на умерену и честу прореду. Ако се одредбе посебне основе не остварују како је планирано, може доћи до супротних резултата, до погоршавања општег стања шума, до смањивања њихове производне снаге, здравственог стања и квалитета.

Техника извођења оплодне сече

Обнављање састојине уз присуство преосталих стабала старе састојине која штите младу састојину и истовремено врше осемењивање оплодног сечом, често се назива и постепена, јер се стабла уклањају постепено. Поступак овог начина обнављања састоји се у томе да се у извесном року уз неколико захвата у основну састојину сасеку сва стабла старе састојине. Оплодна сеча састоји се из три основна сека : припремног, оплодног и завршног.

Код обнављања оплодном сечом успех у великој мери зависи од услова земљишта. На тешким збијеним глинастим земљиштима обнављање теже успева.

Природно обнављање изданаčkih шума – Неговане изданаčke шуме почињу да плодносе већ у старости од око 40-60 година, у зависности од степена проређености и станишних услова. Међутим, семе из првих урода је недовољно по количини и доста штуро, да би се користило за подмлађивање. Осим тога, јача стабла у тој старости још коректно прирашћују у дебљину, често по 5mm годишње, па и више. Зато је упутно одложити обнављање, уз проређивање, докле је год дебљински прираст на стаблима носиоцима прираста преко 3mm годишње (што се проверава Преслеровим сврдлом). Тек када се са изданачком шумом овако изгаздује и када се на просекама, путевима, прогалама и рубовима почне појављивати обилан и квалитетан подмладак, време је да се пређе на подмлађивање. Ово наравно, ако је постигнут производни циљ, то јест, ако су доминантна стабла достигла димензије трупаца, макар и тањих.

Обнављању треба приступити плански. Најпре се изврши **припремни сек**. Најбоље је да се саприпремним секом започне неколико година пре него што се очекује да ће стабло богатоуродити. Али, како је наступање године пуног урода понекад неравномерно, често се саприпремним секом, односно оплодном сечом отпочиње према прописима предвиђеним уређајном основом. Максимална количина дрвне масе која се овим секом “вади” креће се око 30 % одукупне дрвне масе састојине, а у изузетно повољним условима може се водити и до 50 %. У шумама које су састављене од врста дрвећа које имају плитак коренов систем, овај проценат је знатно нижи и креће се у границама између 10 – 20 % од целокупне масе састојине.

У састојинама које су неговане правилно разним мерама неге (чишћење или прореде) од оснивања, припремни сек се најчешће и не изводи. Код оваквих састојина земљиште сеналази у добром стању, шушањ је правилно распаднут, те може да се пређе на оплодни сек.

Припремни сек се планира и спроводи у састојинама које имају већи број стабала и где је већи склоп. Стабла која припремним секом треба “вадити” из састојине су:

1. Скоро сва стабла другог спрата (потштена и закржљала), а из првог спрата се, пре свега, фенотипски најлошија стабла

2. Стабла нежељених врста дрвећа која немају газдински значај, а угрожавају обновуглавне врсте (јасика, граб, бреза и др.),

2. Болесна стабла, крива, усукана и сва она која према свом изгледу неће моћи да дају дрвну запремину високе техничке вредности.

3. У састојинама где нема стабала наведених у прве две категорије или их има у незнатном броју “ваде” се и здрава стабла главне врсте.

Треба водити рачуна да семењаци буду равномерно распоређени по читавој површини.

Припремни сек планиран је у одсецима 3 б; 43 ц.

Припремни сек се може спроводити током целе године.

Неколико година после припремног сека, у години богатог урода семена приступа се извођењу **оплодног сека**.

У међувремену од припремног сека до оплодног поједина стабла рађају нешто семена и осемењују сечину. Земљиште је већ припремљено за клијање тако да у време извођења оплодног сека може се очекивати постојање густог поника.

За успешно извођење оплодног сека од значаја је да се утврди када наступа година пуног рода семена за врсту дрвећа које се обнављају, да ли је у години пуног уroda семе здраво. Код четинара то се постиже пребројавањем шишарки. Код букве и храста чест је случај појава штурог семена. Квалитет семена може се утврдити тек после опадања семена (у октобру после првих мразева).

Време између обављања припремног и оплодног сека назива се период осемењавања или подмлађивања. Дужина периода зависи од учесталости плодоношења. Код врста код којих је овај размак већи износи 5 до 10 година.

Циљ оплодног сека јесте да се још јачим разређивањем састојине обезбеде семену најбољи услови за клијање као и даљи развој поника.

Оплодним секом вади се толика маса из састојине да на сечини остане довољан број равномерно распоређених стабала, којих треба да буде толико да пропусте довољну количину светлости до земљишта и заштити младе биљке подмлатка ддок не ојачају. Најчешће се овим секом сасече до 50 % масе односно половина од укупног броја стабала у састојини. При томе треба водити рачуна да се склпо прекине тако да круне преосталих стабала буду правилно осветљене са свих страна. Ретко се дешава да до потпуног осемењавања сечине дође већ после прве године пуног рода. Мора се увек рачунати и на накнадно осемењавање ради чега се и обраћа пажња на склоп и распоред преосталих стабала. У сциофитним састојинама склпо може бити и тамнији као и код врста које имају тешко семе.

Оплодним секом у првом реду уклањају се стабла са јако развијеном круном. Код врста дрвећа са тешким семеном оплодни сек се изводи тек кад је семе спало са дрвећа или наредног пролећа. На сечини се напротив остављају она стабла која нису родила а која ће највероватније наредне, или наредних година родити и извршити допунска осемењавања.

У време оплодног сека потребно је извршити преглед предраста (постојећи развијени подмладак). Ако се установи присуство некавалитетног предраста, предраста из пања и старијег предраста треба га уништити јер спречава осемењавање и угушује развијен поник. Стари предраст може да остане само ако му стабла нису јако крошњата. Предраст који је застарчен, који има неправилне круне или је оштећен треба одстранити. На мразиштима, мокром и каменитом земљишту предраст се оставља без обзира на изглед, уклања се тек у првом чишћењу. Предраст сциофита бољи је него хелиофита.

Оплодни сек изводи се у јесен и зиму у години пуног уroda или наредне године, искључиво у време мировања вегетације.

У току овог уређајног раздобља оплодни сек планиран је у одсеку 21 д;22 б.

Ако је обнављање добро успело, и кад се примети да подмладак посустаје у висинском прирасту услед мањка светлости, изводи се такозвани **накнадни сек** осветљавања, вађењем 30- 50% преостале старе састојине, првенствено стабла са нижим и дубоким крунама. На површини која је добро подмлађена спроводи се завршни сек и мере неге као у завршном секу, а на осталој површини која није подмлађена спроводи се припремни сек или ако је година уroda припремни и оплодни заједно. У овим састојинама неопходно је било планирати накнадни сек како би се матична састојина уклонила постепено у 2 наврата и како би се делови који нису обновљени обновили након овог сека. Накнадни сек није планиран у овом уређајном раздобљу.

Када је подмладак прерастао критичну приземну зону висине око 1,5m, где је највише угрожен од мраза, припеке и конкуренцијске вегетације, изводи се **завршни сек**. Након изношења дрвета из завршне сече изврши се комплетирање празнина у подмладку садњом крупних садница, врста којима станиште најбоље одговара. Конкретно у овој газдинској јединици завршни сек је планиран у одсеку 2ц, где се у другом спрату јавља јела која је висине 4-6 метара и није достигла таксациону границу. Завршни сек није планиран у овом уређајном раздобљу.

Са овим је поступак подмлађивања завршен. У нормалним условима то треба да траје 10-15 година у храстовим, односно 10-20 година у буковим састојинама, рачунајући од извођења сече просветљавања, односно од појаве подмлатка. Временско трајање овога поступка зависи од климатских и других услова који више или мање погодују појави и развоју подмлатка, као и од наше ажурности у узгојном помагању подмлађивања. У погодним

околностима процес подмлађивања се може и убрзати, изостављањем накнадног сека осветљавања, ако се подмладак после претходног сека обилно населио (на преко 70% површине) и ако је испољио брз пораст. Тада се директно приступа завршном секу, чим се младик почне склапати. Међутим, не може се очекивати да обнављање увек глатко тече. И богат урод буквице или жира може пропасти. Ако је јесен јако влажна и топла, семе проклија, па у току зиме и замрзне. Семе могу драстично редуковати мишеви, пухови, дивље и домаће свиње. Најзад клијавце и нежан поник могу уништити пролећне и летње суше, а младик може бити јако десеткован касним пролећним мразевима. Са свим овим треба рачунати при планирању подмладног раздобља у изданаčким шумама.

Обнављању изданаčких шума треба приступити плански. У први приоритет треба уврстити старије и мање вредне састојине које не могу дати вредније сортименте у продуженој опходњи, као и разређене састојине и оне које слабо прирашћују. Што је састојина квалитетнија и што је интензивнији дебљински прираст стабала носилаца производње, њено обнављање се више помиче у будућност, докле год испољавају макар и скроман дебљински прираст.

Треба имати у виду да се знатан део букових, па и храстових изданаčких шума одликује изузетно добрим квалитетима и да, практично, веома мало заостају за квалитетним састојинама семенског порекла на аналогним стаништима. Зато овакве састојине треба узгојно третирати као високе шуме. Енергичнијим захватима проредама, изразито селективног карактера, треба настојати да у поступку припрема за конверзију, квалитетна стабла постигну што јаче пречнике, како би се произвело што више трупца пре него се почне са подмлађивањем.

8.2. Смернице за остављање сувих и одумрлих стабала у шуми

Ради очувања биолошке разноврсности у састојинама потребно је остављати дубећа сува и полусува стабла, као и пала стабла појединачно и у мањим групама. Законска је обавеза уклањање сувих и полусувих стабала из састојине. Правилник о шумском реду даје могућност остављања појединих таквих стабала ако се тим штите ретке, рањиве и угрожене врсте и ако је то предвиђено основом о газдовању шумама. Правилником објављеним у Сл.г.л.бр. 106 од 18.11.2008.године по први пут је остављена могућност остављања оваквих стабала. У основама урађеним пре доношења овог правилника није предвиђена та могућност. Ова могућност постоји само за основе које су усвојене у протеклом делу ове године. Потребно је истаћи да, често, штете настају после усвајања основе до истека њене важности; из тих разлога остављање стабла не може бити предвиђено основама.

Остављање стабала зависи од стварног стања на терену, има ли оваквих стабала и колико, да ли постоје ретке, рањиве и угрожене врсте и у којем обиму. Остављање стабала треба да буде предвиђено основом о газдовању шумама на основу стварног стања састојине, оствареним увидом на терену у тренутку прикупљања таксационих података за израду основе.

Тешко је тачно одредити колико оваквих стабала треба оставити по јединици површине. Постоје састојине или делови састојина у којима уопште нема сувих стабала, а и састојина у којима нема ретких и угрожених врста, па онда нема неког већег разлога да се таква стабла остављају.

Могло би се предвидети остављање 3-4 стабала по хектару под условом да таква стабла у састојини постоје. Мора се истаћи да оваквих стабала у нашим шумама има много више него што је то објективно потребно, зато је главни задатак на уклањању, а не на остављању. Много је лакше оставити него уклонити и зато ове смернице не смеју се погрешно схватити и за прекобројна неуклоњена стабла тражити оправдање заштите угрожених и заштићених врста.

Неопходно је да стабла које треба оставити унесемо у основе, потом и у извођачки план газдовања шумама. Оваква стабла потребно је обројити и нема потребе за отиском било каквог жига. Приликом остављања стабала потребно је посебно водити рачуна, а нарочито у четинарским састојинама да не би дошло до пренамножења поткорњака кад постоји могућност да пређу на суседна жива стабла и изазову њихово сушење. Код избора стабала које треба

оставити треба водити рачуна да она по могућности буду равномерно распоређена по састојини и која ће боље допринети очувању биолошке разноврсности. Углавном се остављају стабла са лошим техничким карактеристикама од чијег евентуалног коришћења би имали мању корист, а квалитетнија се сечом уклањају. Потребно је истаћи да оваква стабла могу настати после израде основе газдовања шумама (преломи, извале, сушике и сл.), па зато и нису могла бити предвиђена основом, али уз сагласност надлежних републичких инспектора могуће је и ова стабла предвиђати да остану у састојини.

На територији ове газдинске јединице, приликом извођења теренских радова нису запажена сува стабла која би требало задржати у шуми у складу са овим смерницама, тако да она нису обухваћена планом. Међутим, уколико приликом извођења планираних радова, лице које буде радило дознаку стабала за сечу примети суво стабло, потребно је да поступи у складу са овим смерницама.

8.3. Смернице за спровођење радова на заштити шума

Закон о шумама (чл.46 сл.гл.РС 30/10) јасно одређује да корисници и сопственици шума предузимају све потребне мере ради заштите шума.

Нарочита пажња поклања се заштити шума од пожара. Према угрожености од пожара, шуме ове г.ј. сврставамо:

- I степен - састојине и културе борова
- II степен - састојине и културе смрче
- III степен - мешовите састојине и културе лишћара и четинара
- IV степен - састојине храста и граба
- V степен - састојине букве и других лишћара
- VI степен - шикаре и чистине

Као смернице за заштиту шума од пожара предвиђа се:

- постављање табли са упозорењем на опасност од пожара
- оспособити сталне раднике за гашење пожара и опремити алатом
- добра сарадња са ватрогасним организацијама
- доследна примена Правилника о успостављању и одржавању шумског реда.

У шумама није дозвољено ложење отворене ватре. Изузетно шумски радници и туристи могу ложити отворену ватру у шуми само на одређеним местима, придржавајући се услова и мера сигурности.

Редовна заштита шума од пожара подразумева и редовно одржавање путева и противпожарних пруга, како би се у случају евентуалног пожара, обезбедио прилаз ватрогасних возила.

Остале мере заштите шума, требало би да прати и проучава дијагностичко-прогнозна служба на нивоу газдинства, а ове мере се односе на заштиту шума од инсеката, бесправног коришћења и других противправних радњи, заштита дивљачи, одржавање шумског реда итд.

Нарочита пажњу треба обратити на стриктно придржавање забране испаше на обновљеним површинама.

8.4. Смернице за идентификацију и управљање шумама високе заштитне вредности у ЈП „Србијашуме“

Шуме високе заштитне вредности прво су дефинисане од стране Савета за управљање шумама у циљу сертификације шума, али се практична употреба овог концепта све више користи и за заштиту, планирање и управљање природним ресурсима.

Шуме садрже економске, еколошке и социјалне вредности које могу бити значајне на глобалном, регионалном или локалном нивоу, али када се нека од тих вредности сматра изузетно важном, шума се може дефинисати као шума високе заштитне вредности. Шума високе заштитне вредности (**High Conservation Value Forests** – HCVF или HCV шуме) третира се као категорија шуме са посебном наменом и условима газдовања, као и посебним вредностима које поседује на одређеним локалитетима. Активности газдовања у ХЦВ шумама морају одржавати или побољшавати карактеристике које их дефинишу.

Forest Stewardship Council (FSC) је дефинисао следећих шест категорија високе заштитне вредности:

Табела бр. 38-Категорије HCV шума

HCV-1	подручја која на глобалном, регионалном или државном нивоу садрже важне концентрације биодиверзитета
HCV-2	велике шумске површине нивоа пејсажа значајне на глобалном, регионалном или државном нивоу
HCV-3	подручја која садрже екосистеме који су ретки, у опасности или угрожени
HCV-4	подручја која пружају основне природне користи у критичним ситуацијама
HCV-5	подручја неопходна за задовољавање основних потреба локалних заједница
HCV-6	подручја значајна за традиционални културни идентитет локалних заједница

HCV шума може да буде мали део великог шумског подручја (нпр: извор воде за село, тресетиште, мања површина неког другог ретког екосистема и сл.) или може да буде велико шумско подручје (нпр. шуме које садрже неколико угрожених врста које се распростиру на великој површини). Било који тип шуме може да буде потенцијално ХЦВ шума. Избор шуме за ХЦВ шуму заснива се на присуству једне или више изабраних вредности.

Шумско газдинство које газдује одређеним подручјем, треба да идентификује сваку високо заштитну вредност која се налази унутар њиховог подручја и да газдује њима у циљу очувања или унапређивања тих вредности уз консултовање заинтересованих страна и контролу успешности овог начина газдовања. У почетку, треба издвојити сваку шуму која садржи високу заштитну вредност. Нека специфична заштитна вредност шуме може да се изостави уколико је она значајно присутна у околним подручјима. Ипак, и у овим случајевима се препоручује да се све специфичне вредности неког подручја обележе и унесу у планове газдовања са упутствима о њиховој заштити.

Процена којом се утврђује постојање атрибута карактеристичних за ХЦВ шуме у зависности од нивоа и интензитета активности газдовања заснива се на следећим вредностима, односно приоритетним функцијама шума:

- шумски екосистеми у заштићеним природним добрима.
- за шуме са посебном наменом, као шуме са приоритетном функцијом, могу да буду одређене:
- шуме, односно делови шума издвојени за производњу шумског семена;
- шуме које су погодне за излетишта и рекреацију;
- шуме које су погодне за научна истраживања и наставу;
- шуме које су од значаја за културно – историјске споменике;
- шуме које су од посебног интереса за народну одбрану.
- За HCV шуме, као шуме са приоритетном функцијом, могу да буду одређене:
- шуме које штите земљиште од ерозије;

шуме које непосредно штите изворишта водоснабдевања, врела, термоминерална и минерална изворишта;
шуме које штите објекте (водене акумулације, железничке пруге, путеве) и насеља;
шуме које чине пољозаштитне појасеве.

За одређивање HCV шума користити основну намену шума (приоритетне функције) из Посебних основа газдовања шумама у складу са интегралним газдовањем функцијама шума. Све категорије шума треба да буду дате прегледно по одељењима и одсечима и уцртане у састојинске карте. Важно је још једном поменути, да се начин газдовања у шумама одређеним као HCV шуме не мења у односу на тренутни начин газдовања. Разлика је једино у томе да се прате атрибути карактеристични за те шуме и да активности газдовања у HCV шумама морају одржавати или побољшавати карактеристике које дефинишу.

Табела бр. 39- Веза између основне намене и категорије HCV шума

шифра	основна намена (приоритетна функција)	HCV
10	производња техничког дрвета	0
11	производња дрвета за целулозу	0
12	производно - заштитна шума	0
13	производни центар ситне дивљачи	0
14	производни центар крупне дивљачи	0
15	ловно - узгојни центар ситне дивљачи	0
16	ловно - узгојни центар крупне дивљачи	0
17	семенска састојина	1
18	производња осталих производа	0
19	заштита вода (водоснабдевање) I степена	4
20	заштита вода (водоснабдевање) II степена	4
21	заштита вода (водоснабдевање) III степена	4
22	заштитна шума од клизишта	4
23	заштитна шума од лавина	4
24	заштита од вода (водозаштита)	4
26	заштита земљишта од ерозије	4
31	клима - заштитна шума	4
41	заштитна шума од имисионих дејстава	4
43	заштитна шума од буке	4
47	заштитна шума од погледа	4
49	заштитна шума видика (пејсажа)	4
50	заштитна шума саобраћајница	4
51	парк природе - I степен заштите	1
52	парк природе - II степен заштите	1
53	парк природе - III степен заштите	1
55	специјални резерваат природе I степена	1
56	специјални резерваат природе II степена	1
57	специјални резерваат природе III степена	1
58	нациоанални парк - I степен заштите	1
59	нациоанални парк - II степен заштите	1
60	нациоанални парк - III степен заштите	1
61	строги резерват природе I степен заштите	1
62	строги резерват природе II степен заштите	1
63	строги резерват природе III степен заштите	1

шифра	основна намена (приоритетна функција)	HCV
65	заштићено станиште	1
66	стална заштита шума (изван газдинског третмана)	4
67	значајни видиковац	2
68	споменик природе	2
69	споменик парковске архитектуре	2
70	археолошко налазиште	6
71	научно - истраживачка површина	0
72	наставно - научни центар	0
73	рекреативно - туристички центар	5
74	арборетум	1
75	парк	2
76	дрворед	2
77	излетиште	5
78	парк шума	2
80	парк дивљачи	1
81	предео изузетних одлика - I степен заштите	2
82	предео изузетних одлика - II степен заштите	2
83	предео изузетних одлика - III степен заштите	2
86	научно - истраживачки резерват	3
89	ловно стрелиште	0
90	терени за обуку и такмичење ловачких и спортских паса	0
91	терен за соколарење	0
92	узгајалиште птица мочварица	3
93	рибњак	0
94	резерват дивљачи	3
95	спомен парк	6
96	меморијални природни споменик (шуме историјско - меморијални споменици)	6
97	шуме око истројских и меморијалних комплекса	6
98	шуме у оквиру урбанизованих зона	5
99	природна реткост	3

8.5. Упутство за израду извођачког пројекта газдовања шумама

Закон о шумама (члан 29) обавезује кориснике шума да израђују извођачки пројекат газдовања шумама. У складу са одредбама члана 31 Закона о шумама, извођачки пројекат газдовања шумама мора бити усклађен са основом газдовања шумама и израђује се на основу утврђеног стања шума на терену и извршеног одабирања стабала за сечу, најдуже за период од једне године. Изузетно, у случају када планирани радови нису извршени у периоду од једне календарске године, извођачки пројекат може да важи најдуже две календарске године.

Одељење је основна јединица за коју се израђује извођачки пројекат (изузетно више одељења), а у оквиру одељења обавезно се евидентирају издвојени одсеци састојине. Узгојне јединице су делови одељења за које се планирају исте узгојне мере, а гравитациона радна поља су такође делови одељења која имају заједнички смер привлачења дрвних сортимената, условљен готово искључиво орографски.

Извођачки пројекат састоји се из текстуалног дела, табеларног дела и скице. Текстуални део садржи опис станишта и састојине, опис краткорочних и дугорочних циљева газдовања са образложењима и смерницама за примену на конкретном одељењу уз приказ редоследа извођења радова на гајењу шума са начином извођења, затим приказ радова на искоришћавању шума, са начином извођења радова на сечи и извлачењу дрвних сортимената из шуме. Ако је потребно, описно се прикаже начин и могућност израде шумских путева који се касније анализирају у табеларном делу и приказују на скици. Табеларни део садржи податке о површини узгојних јединица, укупну запремину узгојних јединица и запремину по хектару. Такође су то подаци о радовима на гајењу шума по врстама и обиму радова, радови на коришћењу шума са приказом норматива на сечи и изради сортимената, ангажовање потребних материјално - техничких средстава за извлачење из шуме, уз обавезну потрошњу горива, мазива и резервних делова, а све приказано по м3 и упоређено са важећим нормама. Уз извођачки план прилаже се скица одељења у најчешћој размери 1:10.000 или 1:5.000, са вертикалном представком терена на којој се картирају постојеће и пројектоване саобраћајнице, границе гравитационих радних поља, смер обарања и привлачења сортимената, те границе узгојних јединица које се означавају посебно. Важећим нормама се за сваку узгојну јединицу одређује сечива запремина и број потребних извршилаца, са укупно материјално - техничком средствима и временом за извршење плана. На крају табеларног дела даје се приказ дозначене дрвне запремине у одељењу, односно узгојној јединици и то по дебљинским степенима и врсти дрвећа, уз коришћење одговарајућег тарифног низа за дати бонитет, помоћу кога се израчунава укупна запремина дозначених стабала по дебљинским степенима и укупно, а за сваку врсту дрвећа. Извођачки пројекат доноси корисник, односно сопственик шума, најкасније до 31. октобра текуће године за наредну годину (члан 31 сл.гл. бр.30/10).

8.6. Време сече шума

У члану 59. Закона о шумама, наглашено је да се време сече у шумама које се природним путем обнављају, врши се у периоду мировања вегетације и да се време сече одређује Основом газдовања шумама.

Време сече у ГЈ „Добрачко-Латвичке шуме” је током целе године у оним састојинама у којима се производи огревно дрво. У састојинама четинара сеча ће бити прекинута почетком вегетационог периода (април -мај). У састојинама у којима се планира природно обнављање, односно оплодни сек као елемент оплодне сече, сеча може да се врши само пред пун урод семена. Завршни сек и сече ослобађања подмлатка не зависе од урода семена. Сече обнове врше се у време и на начин када је оштећење подмлатка најмање.

8.7. Смернице за изградњу путева

Радови на изградњи, реконструкцији и одржавању шумских саобраћајница биће усклађени са одредбама Правилника оближним условима као и начину доделе и коришћења средстава из годишњег програма коришћења средстава буџетског фонда за шуме Републике Србије и буџетског фонда за шуме Аутономне покрајине („Сл.гл.РС“ бр. 17/13).

8.8. Упутство за вођење евиденције газдовања шумама

Сви радови који се обављају у газдинској јединици и планирају се, морају се евидентирати. На то обавезује Закон о шумама у члану 34. који јасно каже да се извршени радови на газдовању шумама морају евидентирати на начин прописан Законом. Евиденција о извршеним радовима је саставни део основа, програма и пројекта газдовања шумама.

Радови који су извршени евидентирају се најкасније до 28. фебруаратекуће године за претходну годину. Евиденција извршених радова на гајењу шума, врши се у обрасцима „План гајења шума - евиденција извршених радова на гајењу шума”. Евиденција извршених радова на сечи шума врши се у обрасцима „План проредних сеча - евиденција извршених радова” и „План сеча обнављања - једнодобних шума” - евиденција извршених радова.

Сви радови се приказују и на картама са напоменом места извршења (одељење, одсек итд.), површине, количине (обима) и године извршења радова. У прилогу је урађена привредна карта у којој су означене површине, врста и обим радова предвиђених плановима а приликом извршених радова унети годину када су радови извршени.

На крају године на привредним картама се евидентирају изграђене саобраћајнице. Евиденција извршених радова у току године врши се по састојинама, одељењима и газдинским класама, са назначеном годином извршења. Из дозначних књига се уноси количина посеченог дрвета и обрачунава се по истим запреминским таблицама по којима се обрачунава укупна дрвна запремина у ОГШ.

Остварени принос се разврстава према врсти приноса на главни и предходни, а по сортиментској структури на техничко, целулозно, јамско и огревно дрво.

Осим ових радова, потребно је у шумској хроници евидентирати све појаве које се примете у шуми у току једне године, а то су:

- штете и појаве настанка штете од фитопатолошких или ентомолошких узрочника,
- појава раних и касних мразева,
- почетак листања,
- почетак цветања,
- појава плодоношења и обилности плодоношења уз оцену квалитета семена,
- промене у поседовним односима,
- веће штете од елементарних непогода и друго.

8.9. Упутство за примену тарифа

При коришћењу дозначних књига у којима се врши уписивање прсног пречника у центиметарској подели тарифе се примењују директно, без интерполације два дебљинска степена, за одговарајући тарифни низ.

Уколико се користе дозначне књиге да ширином дебљинског степена од 5 цм при обрачунау запремине у одговарајућем тарифном низу врши се интерполација средњих центиметарских дебљинских степена (7 и 8, 12 и 13, 17 и 18 итд.).

За врсте дрвећа за које постоје тарифе, узимати одговарајуће тарифе, а за врсте за које не постоје користити тарифе врста сличних катактеристика. За врсте дрвећа заступљене у ГЈ „Добрачко-Латвичке шуме” користити следеће тарифе:

- буква – буква (изданацке) – Србија
- цер-сладун - цер-сладун (изданацке) – Србија
- китњак – китњак (изданацке) – Србија.
- граб – граб (изданацка) – Србија
- д.трешња, бреза, јасика, отл, омл - буква (изданацке) – Србија
- смрча, јела, дуглазија, грандисова јела, оморика – јела и смрча – Тара
- црни бор – црни бор – Србија
- бели бор, боровац, ариш – бели бор – Србија
- црни јасен, црни граб - граб (изданацка) – Србија
- црвени храст – китњак (високе шуме) - Србија

9.0. ВРЕДНОСТ ШУМА

У овом поглављу биће приказана вредност шума и то вредност младих састојина без запремине и вредност дрвне масе на пању.

9.1. Вредност младих састојина без запремине

Вредност младих састојина приказана је у следећој табели.

Табела бр. 40 – Вредност младих састојина

Порекло састојина	Опходња (год.)	Старост (год.)	Површина (ha)	Трошкови подизања		Фактор 1,0 p ⁿ	Вредност (дин)
				дин/ ha	Укупно		
1	2	3	4	5	6	7	8
Младе састојине	120 +	1-10	0.38	35,541	13,506	1.2189	16,462
		11-20	0.67	35,541	23,812	1.4859	35,383
		Укупно	1.05		37,318		51,845
Укупно:			1.05	-	37,318	-	51,845

Вредност младих састојина је 51485.0 динара.

9.2. Вредност дрвне масе на пању

Вредност шума биће приказана у следећим табелама

Табела бр. 41 – Сортиментна структура

Табела бр. 41 – Сортиментна структура													
Врста дрвећа	Бруто запремина	Отпад	Нето запремина	Обло техничко дрво								Просторно	
					Трупци				Остало техничко			Огревно	Целулоза
				Укупно	F/L	I	II	III	Стубови	Рудничко	Сит.тех.		
	m³												
орах	32.60	4.89	27.71									27.71	
ц.орах	20.10	3.02	17.09									17.09	
омл	5.22	0.78	4.44									4.44	
граб	2,806.00	420.90	2,385.10									2,385.10	
цер	25,273.70	3,791.06	21,482.65									21,482.65	
с.липа	42.90	6.44	36.47									36.47	
сладун	5,638.60	845.79	4,792.81									4,792.81	
трешња	932.90	139.94	792.97									792.97	
отл	636.20	95.43	540.77									540.77	
ц.јасен	1,840.90	276.14	1,564.77									1,564.77	
ц.граб	3,568.50	535.28	3,033.23									3,033.23	
китњак	1,043.20	156.48	886.72									886.72	

				Обло техничко дрво								Просторно	
					Трупци				Остало техничко				
јасика	235.50	35.33	200.18									200.18	
бреза	159.60	23.94	135.66									135.66	
буква	120,750.80	18,112.62	102,638.18	5,131.91		513.19	1,026.38	1,539.57				97,506.27	
б.јасен	1.00	0.15	0.85									0.85	
јавор	266.00	39.90	226.10									226.10	
клен	113.10	16.97	96.14									96.14	
лишћари	163,366.82	24,505.02	138,861.80	5,131.91		513.19	1,026.38	1,539.57				133,729.89	
јела	1,833.47	366.69	1,466.78	953.40		28.60	38.14	95.34		476.70			314.62
смрча	2,427.60	485.52	1,942.08	1,262.35		37.87	50.49	126.24		631.18			416.58
ц.бор	21,219.50	6,365.85	14,853.65	9,654.87		289.65	386.19	965.49		4,827.44			3,186.11
б.бор	1,413.30	423.99	989.31	643.05		19.29	25.72	64.31		321.53			212.21
дуглазија	6.90	1.38	5.52	3.59		0.11	0.14	0.36		1.79			1.18
боровац	958.40	287.52	287.52	186.89			7.48	18.69		93.44			67.28
Четинари	27,859.17	7,930.95	19,544.86	12,704.16		375.52	508.17	1,270.42		6,352.08			4,197.98
Укупно	191,225.99	32,435.98	158,406.65	17,836.07		888.71	1,534.55	2,809.99		6,352.08		133,729.89	4,197.98

Табела бр. 42 – Јединична вредност сортимената

Врста дрвећа	Јединична вредност сортимената FCO камионски пут								
	Трупци					Стубови	Рудничко	Сит.тех.	Просторно
	F/L	K	I	II	III				
	дин/м ³								
орах									3,967.0
ц.орах									3,967.0
омл									3,967.0

граб									3,967.0
цер									3,967.0
с.липа									2,655.0
сладун									3,967.0
трешња									3,967.0
отл									3,967.0
ц.јасен									3,967.0
ц.граб									3,967.0
китњак									3,967.0
јасика									2,655.0
бреза									3,967.0
буква			6,072.0	4,964.0	4,113.0				3,967.0
б.јасен									3,967.0
јавор									2,655.0
клен									2,655.0
јела			8,877.0	7,439.0	6,155.0	7,721.0	5,013.0	4,513.0	2,655.0
смрча			8,877.0	7,439.0	6,155.0	7,721.0	5,013.0	4,513.0	2,655.0
ц.бор			6,075.0	5,224.0	3,938.0	7,721.0	3,540.0	4,513.0	2,655.0
б.бор			8,877.0	7,439.0	6,155.0	7,721.0	3,540.0	4,513.0	2,655.0
дуглазија			8,877.0	7,439.0	6,155.0	7,721.0	5,013.0	4,513.0	2,655.0
боровац			6,075.0	5,224.0	3,938.0	7,721.0	3,540.0	4,513.0	2,655.0
ариш			6,075.0	5,224.0	3,938.0	7,721.0	3,540.0	4,513.0	2,655.0

Табела бр. 43 – Укупна продајна вредност сортимената

Врста дрвећа	Укупна продајна вредност сортимената								
	Трупци				Стубови	Рудничко	Сит.тех.	Просторно	Укупно
	F/L	I	II	III					
	дин								
орах								109,931.3	109,931.3
ц.орах								67,776.2	67,776.2
омл								17,601.6	17,601.6
граб								9,461,691.7	9,461,691.7
цер								85,221,652.7	85,221,652.7
с.липа								96,814.6	96,814.6
сладун								19,013,077.3	19,013,077.3
трешња								3,145,692.2	3,145,692.2
отл								2,145,234.6	2,145,234.6
ц.јасен								6,207,422.8	6,207,422.8
ц.граб								12,032,803.6	12,032,803.6
китњак								3,517,618.2	3,517,618.2

	Укупна продајна вредност сортимената								
	Трупци				Стубови	Рудничко	Сит.тех.	Просторно	Укупно
	F/L	I	II	III					
јасика								531,464.6	531,464.6
бреза								538,163.2	538,163.2
буква		3,116,095.1	5,094,959.3	6,332,262.5				386,807,377.1	401,350,694.0
б.јасен								3,372.0	3,372.0
јавор								600,295.5	600,295.5
клен								255,238.4	255,238.4
лишћари		3,116,095.1	5,094,959.3	6,332,262.5				529,773,227.4	544,316,544.3
јела		253,901.1	283,695.0	586,820.4		2,389,708.1		835,325.3	4,349,449.9
смрча		336,177.0	375,625.5	776,977.7		3,164,085.3		1,106,009.7	5,758,875.1
ц.бор		1,759,600.5	2,017,482.2	3,802,088.8		17,089,124.3		8,459,116.5	33,127,412.3
б.бор		171,251.0	191,346.4	395,798.2		1,138,201.2		563,409.6	2,460,006.4
дуглазија		955.5	1,067.6	2,208.4		8,993.3		3,143.6	16,368.5
боровац			39,052.1	73,596.5		330,791.8		178,627.6	622,067.9
Четинари		2,521,885.2	2,908,268.8	5,637,490.0		24,120,904.0		11,145,632.3	46,334,180.2
Укупно		5,637,980.3	8,003,228.1	11,969,752.5		24,120,904.0		540,918,859.7	590,650,724.5

Табела бр. 44 –Јединични цена трошкова производње

Табела бр. 44 – Јединична цена трошкова произвође

Врста дрвећа	Трошкови сече, привлачења и извожења							
	Трупци				Стубови	Рудничко	Сит.тех.	Просторно
	F/L	I	II	III				
	дин/м ³							
орах								1,500.0
ц.орах								1,500.0
омл								1,500.0
граб								1,500.0
цер								1,500.0
с.липа								1,500.0
сладун								1,500.0
трешња								1,500.0
отл								1,500.0
ц.јасен								1,500.0
ц.граб								1,500.0
китњак								1,500.0
јасика								1,500.0
бреза								1,500.0

Врста дрвећа	Трошкови сече, привлачења и извожења							
	Трупци				Стубови	Рудничко	Сит.тех.	Просторно
	F/L	I	II	III				
	дин/м³							
буква		1,500.0	1,500.0	1,500.0		1,500.0		1,500.0
б.јасен								1,500.0
јавор								1,500.0
клен								1,500.0
јела		1,500.0	1,500.0	1,500.0		1,500.0		1,500.0
смрча		1,500.0	1,500.0	1,500.0		1,500.0		1,500.0
ц.бор		1,500.0	1,500.0	1,500.0		1,500.0		1,500.0
б.бор		1,500.0	1,500.0	1,500.0		1,500.0		1,500.0
дуглазија		1,500.0	1,500.0	1,500.0		1,500.0		1,500.0
боровац		1,500.0	1,500.0	1,500.0		1,500.0		1,500.0

Табела бр. 45 – Укупна цена трошкова производње

Врста дрвећа

Укупни трошкови сече, привлачења и извожења

Трупци

Стубови

Рудничко

Сит.тех.

Просторно

F/L

I

II

III

дин/м³

орах								
ц.орах								
омл								
граб								
цер								
слипа								
сладун								
трешња								
отл								
ц.јасен								
ц.граб								
китњак								
јасика								
бреза								
буква		769,786.35	1,539,572.70	2,309,359.05				146,259,406.50
б.јасен								1,275.00
јавор								339,150.00
клен								144,202.50

Врста дрвећа	Укупни трошкови сече, привлачења и извожења							
	Трупци				Стубови	Рудничко	Сит.тех.	Просторно
	F/L	I	II	III				
	дин/m³							
лишћари		769,786.35	1,539,572.70	2,309,359.05				146,744,034.00
јела		42,903.20	57,204.26	143,010.66		715,053.30		471,935.18
смрча		56,805.84	75,741.12	189,352.80		946,764.00		624,864.24
ц.бор		434,469.26	579,292.35	1,448,230.88		7,241,154.38		4,779,161.89
б.бор		28,937.32	38,583.09	96,457.73		482,288.63		318,310.49
дуглазија		161.46	215.28	538.20		2,691.00		1,776.06
боровац			11,213.28	28,033.20		140,166.00		100,919.52
четинари		563,277.08	762,249.38	1,905,623.46		9,528,117.30		6,296,967.38
Укупно ГЈ		1,333,063.43	2,301,822.08	4,214,982.51		9,528,117.30		153,041,001.38

Табела бр. 46– Укупна вредност шума

Вредност младих састојина без запремине	Вредност састојина на пању	Укупна вредност шума
дин		
51,844.9	437,609,723.1	437,661,568.0

Вредност састојина на пању једнака је разлици између укупне продајне вредности дрвних сортимената и укупних трошкова сече, привлачења и извожења и за ову газдинску јединицу износи 437,609,723.1 динара.

Укупна вредност шума износи 437,661,568.0 динара.

Цене дрвних сортимената узете су из актуелног ценовника ЈП „Србијашуме“ од 31.01.2017. године.

10.0. ЕКОНОМСКО - ФИНАНСИЈСКА АНАЛИЗА

Економско-финансијском анализом се процењују финансијски ефекти реализације планираних радова газдовања шумама и приказују се укупни приходи и расходи, уз претпоставку да ће се радови извршити у сопственој режији.

10.1. Врста и обим планираних радова на коришћењу шума

10.1.1.Квалификациона структура сечиве запремине

Бруто сечива запремина у овој газдинској јединици износи 27.045,9 м³. Она је обухваћена планом проредних сеча и сеча обнављања.

Табела бр. 47 – Квалификациона структура- годишње

Сортименти	Буква		Цер		Остали лишћари		Црни бор		Остали четинари		Укупно	
	м ³	%	м ³	%	м ³	%	м ³	%	м ³	%	м ³	%
F/L												
К												
Трупци I	11.7	0.9					4.7	2.1	0.6	0.9	16.9	0.9
Трупци II	17.5	1.4					15.6	7.0	2.9	4.3	36.1	1.9
Трупци III	23.3	1.8					23.4	10.5	11.7	17.0	58.5	3.2
Стубови		0.0						0.0		0.0	0.0	0.0
Рудничко		0.0					70.3	31.5	17.0	24.7	87.3	4.7
Сит.тех.		0.0						0.0		0.0	0.0	0.0
Укупно техничко	52.5	4.1					114.1	51.1	32.2	46.8	198.8	10.7
Целулоза		0.0					42.2	18.9	26.4	38.3	68.6	3.7
Огрев	1,108.8	85.5	167.9	90.0	66.8	85.0		0.0		0.0	1,108.8	59.8
Укупно просторно	1,108.8	85.5	167.9	90.0	66.8	85.0	42.2	18.9	26.4	38.3	1,177.4	63.5
Нето	1,167.2	90.0	167.9	90.0	66.8	85.0	156.3	70.0	58.6	85.0	1,382.1	74.5
Отпад	129.7	10.0	18.7	10.0	11.8	15.0	67.0	30.0	10.3	15.0	207.0	11.2
Бруто	1,296.9	100.0	186.6	100.0	78.6	100.0	223.3	100.0	69.0	100.0	1,854.3	100.0

Просечни годишњи нето сечиви принос износи 1854.30 м³, од тога лишћари учествују са 1562.1 м³ (84.24 %) а четинари са 292.2 м³ (15.76 %).

10.1.2.Врста и обим планираних радова

Табела бр. 48 – Радови на гајењу шума – годишње

414 - попуњавање вештачки подигнутих култура садњом	Укупно
518 - окопавање и прашење у културама	Радна
Укупно ГЈ	(ha) 36
222 - комплетна припрема земљишта за пошумљавање	0.49
313 - вештачко пошумљавање голети и обешумљених површина	0.49

10.1.3. План уређивања годишње

Табела бр. 49– План уређивања-годишње

Структура земљишта	Р
	ha
Високе природне састојине	13.07
Вештачки подигнуте састојине	13.01
Изданачке састојине	69.13
Шикаре	26.74
Чистине	9.19
Укупно ГЈ	131.14

10.1.4. План заштите шума - годишње

План заштите шума-год
Постављање контролних стабала 4 ком.
Заштита шума од пожара ha 131.14 ha

10.1.5. План изградње и одржавање шумских путева

Табела бр. 50-Редовно одржавање путева

Редовно одржавање путева	1.69 km
--------------------------	------------

10.2. Утврђивање трошкова производње

10.2.1. Трошкови производње дрвних соримената

Табела бр. 51 – Трошкови производње годишње

Сортименти	Количина	Јединични трошкови	Укупно
	m ³	дин/m ³	дин
Техничко дрво	198.8	1,500.0	298,270.6
Просторно дрво	1177.4	1,500.0	1,766,085.9
Укупно	1376.2		2,064,356.4

10.2.2. Трошкови радова на гајењу

Табела бр. 52 – Трошкови гајења годишње

Врста рада	Укупно	Трошкови	
	P _{радна} (ha)	дин/ha	Укупно динара
222 - комплетна припрема земљишта за пошумљавање	0.49		
313 - вештачко пошумљавање голети и обешумљених површина	0.49	250,080.8	122,539.6
414 - попуњавање вештачки подигнутих култура садњом	0.31	185,852.7	57,614.3
518 - окопавање и прашење у културама	1.07	28,668.4	30,675.2
Укупно ГЈ	2.36		210,829.1

10.2.3. Трошкови уређивања шума

Табела бр. 53 – Трошкови уређивања годишње

Врста рада	P	Трошкови	
	ha	дин/ha	бод
Припрема радних карата	131.14	12.00	1,573.68
Обележавање-обнављање спољних граница	131.14	103.20	13,533.65
Обележавање-обнављање унутрашњих граница	131.14	50.40	6,609.46

Припремни радови			21,716.78
Високе природне састојине	13.07	561.84	7,341.00
Вештачки подигнуте састојине	13.01	437.76	5,695.26
Изданачке састојине	69.13	437.76	30,262.35
Шикаре	26.74	187.42	5,012.36
Чистине	9.19	131.19	1,205.64
Издавање састојина, кодирање и картирање			49,516.60
Високе природне састојине	13.07	793.44	10,367.09
Вештачки подигнуте састојине	13.01	558.14	7,261.40
Изданачке састојине	69.13	558.14	38,584.22
Прикупљање таксационих података			56,212.71
Унос података, обрада и штампа	131.14	64.80	8,497.87
Компјутерска обрада података			8,497.87
Израда текстуалног дела основе	131.14	315.60	41,387.78
Израда комплета карата	131.14	48.00	6,294.72
Текстуални део основе			47,682.50
Укупно ГЈ	131.14		183,626.47

10.2.4. Трошкови заштите шума

Табела бр. 54– Трошкови заштите шума годишње

Врста рада	Количина	дин	Укупно дин
Постављање феромонских клопки (ком)	4	3,000.0	12,000.00
Заштита шума од пожара (дан)	60	2,465.6	147,937.20
Укупно трошкови заштите (дин)			159,937.20

10.2.5. Трошкови изградње, реконструкције и одржавања шумских путева

Табела бр. 55 – Трошкови изградње, реконструкције и одржавања шумских путева

Врста рада	km	din/km	Укупно дин
Редовно одржавање	1.6900	75,000.0	126,750.0000
укупно			126,750.00

10.2.6. Средства за репродукцију шума

15% од продајне цене дрвета 0.15 * 4626335.5 = 693950.33 дин.

10.2.7. Накнада за посечено дрво

3 % од продајне цене дрвета 0,03 * 4626335.5 = 138790.07 дин

10.2.8. Укупни трошкови производње

Табела бр. 56– Укупни трошкови производње

Укупни трошкови производње	
Врста рада	Износ (дин)
Трошкови радова на гајењу шума	210,829.11
Трошкови производње дрвних сортимената	2,064,356.45
Трошкови уређивања шума	183,626.47
Трошкови заштите шума	159,937.20
Трошкови изградње, реконструкције и одржавања путева	126,750.00
Средства за репродукцију	693,950.33
Накнада за посечено дрво	138,790.07
Укупно:	3,578,239.62

10.3. Формирање укупног прихода

Табела бр. 57 – Формирање укупног прихода - годишње

Трупци I	11.7	6,694.0	78,130.6						4.7	6,826.0	32,002.0	0.6	9,497.0	5,567.6	115,700.2	
Трупци II	17.5	4,964.0	86,907.8		Цер			Остали лишћари	15.6	5,868.0	91,702.2	2.9	Остали четинари	1,005.4	Укупно	
Сортименти																
Трупци III	23.3	4,534.0	105,839.3	m³	дин/m³	Укупно	m³	дин/m³	Укупно	23.4	4,424.0	103,704.1	8.2	6,586.0	54,054.1	263,597.6
Стубови																
Рудничко	0.0									70.3	3,540.0	248,946.1	23.4	3,560.0	83,481.3	332,427.4
Сит.тех.																

Укупно техничко	52.5		270,877.7							114.1		476,354.3	35.2		164,908.4	912,140.4
Целулоза										42.2	2,655.0	112,025.7	23.4	2,655.0	62,259.2	174,285.0
Огрев	1,108.8	3,011.0	3,338,642.9	167.9	3,011.0	505,586.0	66.8	3,011.0	201,267.3							3,539,910.2
Укупно просторно	1,108.8		3,338,642.9			0.0	66.8	3,011.0	201,267.3	42.2		112,025.7			62,259.2	3,714,195.1
Нето	1,167.2			167.9		505,586.0	66.8		201,267.3	156.3			58.6			201,267.3
Укупан приход			3,609,520.6			505,586.0			201,267.3			588,380.1		156.3	227,167.6	4,626,335.5

10.4. Расподела укупног прихода

Табела бр. 58– Остварена добит-годишње

Врста средства	Укупно
Укупан приход	4,626,335.55
Трошкови пословања	3,578,239.62
Добит	1,048,095.93

Као што се види из табеле, после свих извршених радова који су планирани у овом уређајном раздобљу, добит ће просечно годишње износити 1,048,095.93 дин. Овакав биланс можемо очекивати ако се остваре сви планирани радови.

Укуолико дође до измене неког елемента прихода, као и других параметара који су постављени у финансијској анализи, доћи ће и до измене целе концепције финансирања планираних радова, као и комплетне финансијске анализе.

11.0. НАЧИН ИЗРАДЕ ОСНОВЕ

11.1. Прикупљање теренских података

Прикупљање теренских података вршено је у току пролећа 2017. године.

Издајање и опис састојина извршили су дипл.инж. Иван Станисављевић, дипл.инж. Златко Милошевић и дипл.инж. Госпава Миловановић.

1. Премер састојина извршили су :
2. Зечевић Ана, дипл.инж.шумарства
3. Драговић Небојша, дипл.инж.шумарства
4. Милан Ђорђевић, дипл.инж.шумарства
5. Станисављевић Иван, дипл.инж.шумарства
6. Миловановић Госпава, дипл.инж.шумарства
7. Милошевић Златко, дипл.инж.шумарства
8. Златић Стеван, реонски шумар
9. Чолић Дарко шум. тех.

11.2. Обрада података

Сви теренски подаци компјутерски су обрађени по јединственом систему за све шуме Србије. Планове газдовања шумама урадио је дипл.инж. Милошевић Златко, дипл.инж. Миловановић Госпава, дипл.инж. Станисављевић Иван. Припрему података за компјутерску обраду извршили су дипл.инж. Иван Станисављевић и дипл.инж. Госпава Миловановић. Компјутерску обраду података и текстуалног дела извршио је Иван Станисављевић, дипл. инж.

11.3. Израда карата

У току издаје ове основе, израђен је и нови комплет карата у дигиталном облику, које је израдио одсек за израду основа ШГ „Ужице”. Послове на изради карата урадио је дипл.инж. Владимир Кљајић.

Према утврђеном стању шума урађене су следеће карте:
Основна карта (1:10.000)
Основна карта са вертикалном представом терена и мрежом путева (1:10.000)
Прегледна карта намена шума (1:25.000)
Прегледна карта газдинских класа (1:25.000)
Прегледна састојинска карта (1:25.000)
Прегледна карта премера шума (1:10.000)
Привредна карта (1:25.000)

Израда текстуалног дела основе

Текстуални део Основе газдовања шумама за Газдинску јединицу „Добрачко-Латвичке шуме” написао је дипл.инж. Иван Станисављевић.

12.0. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Усаглашавање ове Посебне основе газдовања шумама са законским прописима вршено је за читаво време израде, а нарочито се водило рачуна о усаглашавању са одредбама Закона о шумама и Правилника.

Узете су у обзир и одредбе које се односе на газдовање шумама у следећим законима:

Закон о шумама (Сл.гл. РС бр.30/10, 93/12, 89/15)

Закон о заштити животне средине (Сл.гл. РС бр. 135/04, 36/09)

Закон о планирању и изградњи (Сл.гл. РС бр. 47/03, 34/06)

Закон о семену (Сл.гл. РС бр. 45/05)

Закон о репродуктивном материјалу шумског дрвећа (Сл.гл. РС бр. 135/04, 41/09)

Закон о заштити од пожара (Сл.гл. РС бр. 111/09)

Закон о ловству (Сл.гл. РС бр. 18/2010)

Закон о водама (Сл.гл. РС бр. 30/10)

Закон о искоришћавању и заштити изворишта водоснабдевања (Сл.гл. 46/91)

Закон о енергетици (Сл.гл. РС бр. 84/04)

Закон о заштити природе (Сл.гл. РС бр. 36/09, 88/10, 133/10)

Закон о железници (Сл.гл. РС 18/05)

Закон о заштити од елементарних непогода и других већих непогода (Сл.гл. РС бр. 53/93, 67/93 и 48/94)

Закон о одбрани (Сл.гл. РС бр. 116/07, 88/09)

Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину (Сл.гл. РС бр. 135/04)

Уредба о утврђивању Просторног плана подручја изворишта водоснабдевања регионалног подсистема „Рзав” (Сл.гл.РС бр.131/2004).

Правилник о садржини основа и програма газдовања шумама, годишњег извођачког плана и привременог годишњег плана газдовања шумама (Сл.гл.РС бр. 122/03).

Правилник о условима и критеријумима за доделу и коришћење средстава за заштиту и унапређивање шума (Сл.гл. РС бр.26/10).

Ова основа важи од дана давања сагласности на посебну основу од стране надлежног министарства, а примењиваће се од 1.1.2018. до 31.12.2026.године.

пројектант

директор ШГ „Ужице” Ужице

дипл.инж. Иван Станисављевић

дипл.инж. Славиша Радосављевић